

Identifikace a krytí rizik ve školním zemědělském podniku

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. Ing. Eva Vávrová, Ph.D.

Bc. Jana Nerudová

Brno 2016

Zde bych chtěla velice poděkovat vedoucí mé diplomové práce, doc. Ing. Evě Vávrové, Ph.D., za spolupráci, pomoc, cenné rady i trpělivost při vypracovávání mé diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala řediteli Školního zemědělského podniku Žabčice, Ing. Radomilu Měřínskému a jeho spolupracovníkům, za poskytnuté podklady k mojí diplomové práci, ochotu a potřebné informace.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Identifikace a krytí rizik ve školním zemědělském podniku**

vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 1. ledna 2016

Abstract

Bc. Nerudová, J. Identification and risk coverage in the school agricultural farm. Brno: Mendel University, 2016.

The thesis aims are to identify the risks associated with conducting business School Farm Žabčice and the list of risks to assess and evaluate the effectiveness of the method and their coverage in terms of agricultural insurance. The operational objective is to analyse the situation of agricultural insurance in the Czech Republic and European Union.

Keywords

Agricultural risk, agricultural insurance, risk management, insurability, insurance, agriculture, profitability, insurance product, economic crops, livestock, premiums, the European Union, index of income, Support and Guarantee Agricultural and Forestry Fund, school business farm, claims development.

Abstrakt

Bc. Nerudová, J. Identifikace a krytí rizik ve školním zemědělském podniku. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

Cílem diplomové práce je identifikovat rizika spojená s podnikáním Školního zemědělského podniku Žabčice a dále tento výčet rizik posoudit a zhodnotit způsob a efektivnost jejich krytí z hlediska zemědělského pojištění. Dílčím cílem práce je rozbor situace zemědělského pojištění v České republice a Evropské unii.

Klíčová slova

Zemědělské riziko, zemědělské pojištění, řízení rizik, pojistitelnost, zemědělství, rentabilita, pojistný produkt, pojistné, hospodářské plodiny, hospodářská zvířata, Evropská unie, index příjmů, pojišťovna, předepsané pojistné, Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond, školní podnik, škodní průběh.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl	13
3	Metodika	14
4	Riziko a pojištění v zemědělské výrobě	17
4.1	Zemědělské riziko	17
4.2	Řízení rizik v zemědělství	18
4.3	Zemědělské pojištění	19
4.4	Pojistitelnost zemědělského rizika a zemědělské produkce	20
5	Rozbor situace zemědělského pojištění v České republice	22
5.1	Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond	26
5.2	Produktová nabídka vybraných pojišťoven.....	27
5.2.1	Česká pojišťovna	28
5.2.2	Generali pojišťovna	30
5.2.3	Agra pojišťovna.....	31
5.2.4	Hasičská vzájemná pojišťovna.....	32
6	Zemědělské pojištění v rámci EU	33
6.1	Systémy zemědělského pojištění ve vybraných zemích EU.....	34
6.1.1	Francie.....	35
6.1.2	Rakousko	36
6.1.3	Slovensko.....	36
7	Analýza hospodaření ŠZP Žabčice	38
7.1	Zhodnocení přírodních poměrů s vlivem na hospodaření podniku.....	42
7.2	Podpora pojištění a škodovost v ŠZP Žabčice ve sledovaném období.....	46
7.3	Analýza pojištění plodin pro období 2010 - 2014.....	47
7.3.1	Výnosnost a nákladovost plodin v roce 2014	52
7.3.2	Řízení rizik v pojištění hospodářských plodin.....	55

7.4	Analýza pojištění zvířat pro období 2010 - 2014	60
7.4.1	Výnosnost a nákladovost zvířat v roce 2014	64
7.4.2	Řízení rizik v pojištění hospodářských zvířat	66
8	Diskuze	71
9	Závěr	76
10	Literatura	78
11	Seznam obrázků	85
12	Seznam tabulek	86
A	Výpočet škodního průběhu pro zemědělství v ČR	88
B	Vývoj indexu příjmů sektoru zemědělství vybraných zemí EU	88
C	Vývoj předepsaného pojistného v ČR u neživotního pojištění	89
D	Roční průměrné srážky pro oblast Žabčice	89
E	Tržby a náklady zemědělské výroby Žabčic	89
F	Průměrné měsíční teploty v oblasti Žabčice	90
G	Průměrné měsíční srážky v oblasti Žabčice	90
H	Dotace a příspěvky pro ŠZP Žabčice	91

1 Úvod

Zemědělská výroba, současně s potravinářským průmyslem, vycházejícím z jejích základů, je jedním z nejstarších tradičních odvětví národního hospodářství v naší zemi.

Zemědělský sektor je, jako každé podnikatelské odvětví, ohrožen výskytem nejistých událostí, které nelze předem předvídat a naplánovat jejich výskyt. Vzhledem k tomu, že zemědělské podnikání je biologického charakteru a je pevně svázáno s půdou, jakožto základním výrobním činitelem, mohou tyto nejisté události nést hospodářské problémy v oblasti hospodářských výsledků a někdy až katastrofické následky spojené s existenčními problémy podniku. Zemědělství je specifickou rizikovou oblastí, kde se promítají především živelní a přírodní negativní faktory, jako je vichřice, povodeň, požár, krupobití, sucho a mráz. Vedle uvedených rizik, jejichž příčiny vycházejí zejména z přírodních dějů, je zemědělské podnikání vystaveno možným vlivům řady dalších negativních faktorů, jako např. situace na trhu s komoditami (odbyt a výkupní ceny), náklady vstupů (energie, obnova majetku), lidský faktor (krádeže a poškozování majetku, nekvalitní práce personálu, vědomé či nevědomé porušování zásad bezpečnosti práce) atd.

Zemědělství podnikatelé zaujímají k riziku averzní postoj, což znamená, že upřednostňují jistotu před možným vyšším výnosem spojeným s možným rizikem. Proto se snaží veškerá rizika spojená s podnikáním v zemědělské prvovýrobě mírnit nebo nejlépe eliminovat.

Mnoho rizik spojených se zemědělským podnikáním, a to zejména v prvovýrobě, nelze eliminovat, jelikož se jedná především o náhodné události přírodního a klimatického charakteru, které vznikají zcela nahodile a nezávisle na lidském činní. Jednou z možností, jak se rizikům mohou zemědělství podnikatelé bránit, je využití částečného transferu rizika na třetí osobu, tj. pojišťovací instituci, která se spolupodílí s podnikatelem na minimalizaci rizika spojeného s možnými škodnými událostmi. Pojistitel se poté s pojistníkem, tj. zemědělským podnikatelem, podílí společně na uhrazení nákladů spojených s prevencí proti rizikům a odstraňováním škod po uskutečnění rizikové události. Pojištění má tedy za cíl zajištění kontinuity výroby zemědělského podnikání a zlepšení faktorů pro rozvoj venkovských oblastí a národního hospodářství. Má za úkol minimalizovat možné negativní následky rizik a rozdělovat jejich působení mezi více ekonomických subjektů, a tím riziko zmenšovat. Mezi rizika, která lze pojistit, patří rizika spojená s pěstováním hospodářských plodin, chovem hospodářských zvířat a koní, rizika spojená se správou lesních porostů, školek a ochranou odpovědnosti a hospodářského majetku.

Podpora zemědělců v oblasti pojištění jejich podnikání je od roku 2000 v České republice realizována prostřednictvím Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu v rámci programu Podpora pojištění, který se podílí na uhrazení části pojistného placeného zemědělskými podnikateli ve výši 35 % z uhrazených nákladů na pojištění plodin, 50 % na speciální plodiny a 20 % na úhradu nákladů pojištění hospodářských zvířat.

System komplexního pojištění, týkající se zemědělské prvovýroby, se netýká pouze oblasti České republiky, ale je aktuální i v dalších zemích Evropské unie. System jednotného pojištění však v Evropské unii nefunguje. Společná zemědělská evropská politika ovšem napomáhá zajištění kontinuální zemědělské prvovýroby a navazující potravinářské výroby v zemích Evropské unie.

Výše uvedená problematika se v plné míře dotýká i činnosti Školního zemědělského podniku Žabčice, který je specifický povinností výkonu účelové činnosti, která je pro podnik ze zákona činností hlavní. Účelová činnost spočívá v poskytování podmínek pro výuku studentů univerzity, pěstování zemědělských komodit za účelem výzkumu, prodeje a jako krmných plodin pro hospodářská zvířata, která pak slouží rovněž k výukové činnosti, reprezentaci školního podniku a univerzity na soutěžích a k výdělečné činnosti podniku. Mohou z ní plynout rizika způsobující škody na pěstovaných plodinách a chovaných hospodářských zvířatech, rizika nedostatečných technologických opatření podniku, rizika úmyslného poškození majetku podniku cizími osobami, riziko pracovních úrazů zaměstnanců při vykonávání účelových činností a ohrožení studentů na praxích.

2 Cíl

Hlavním cílem mé diplomové práce je identifikace vybraných zemědělských rizik přímo souvisejících se zemědělskou prvovýrobou spolu s jejich krytím v rámci zemědělského pojištění Školního zemědělského podniku Žabčice. Následně bude předložen návrh možného zefektivnění stávající situace eliminace rizik evidovaného souboru hospodářských zvířat a hospodářských plodin. Důraz přitom bude kladen na stanovení předpokládaných pojistných událostí, nesoucích negativní následky pro dané hlavní účelové činnosti zemědělského podniku, které mohou s určitou pravděpodobností nastat. Vybranými zemědělskými riziky budou především u hospodářských zvířat riziko nákazy, nemoci, úrazu a škoda následkem přírodní katastrofy. U hospodářských plodin pak bude zaměření na riziko způsobené přírodními událostmi.

Součástí hlavního cíle je, na základě dostupných dat získaných z rozboru činností podniku za období let 2010 až 2014 a vypracovaného metodického postupu, provést zhodnocení stávající situace využívaného zemědělského pojištění školního zemědělského podniku a následně navržení souboru doporučení, týkajících se vhodnosti současného stavu pojištění a předložení návrhu případného zlepšení způsobu zajištění ochrany před možnými zemědělskými riziky.

Dílními cíli diplomové práce v souvislosti s odbornou literaturou pak je literární rešerše zdrojů týkajících se problematiky zemědělského pojištění, konkrétně základních pojmů spojených s oblastí pojišťovnictví, zemědělských rizik a způsobu určení jejich stupně rizikovosti. Z odborných zdrojů budou také vybrány metody potřebné ke zhodnocení krytí rizik školního zemědělského podniku.

Rozbor situace zemědělského pojištění v České republice bude zpracován se zaměřením na výběr pojišťovacích institucí, nabízejících produkt pojištění zemědělských rizik. U vybraných pojišťoven pak bude uvedena konkrétní nabízené služby krytí zemědělských rizik. Dále bude specifikována činnost Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu, který poskytuje podporu zemědělcům na platbu pojistného ze zemědělského pojištění.

Rozbor situace zemědělského pojištění v rámci vybraných zemí Evropské unie. U zemí budou uvedeny důvody výběru pro analýzy krytí zemědělských rizik a způsoby podpory zemědělského pojištění ze strany státu.

3 Metodika

Jak již bylo zmíněno, diplomová práce se zabývá identifikací zemědělských rizik a způsobem jejich krytí v zemědělské výrobě Školního zemědělského podniku Žabčice (dále též ŠZP Žabčice).

Před vypracováním diplomové práce bude provedena literární rešerše týkající se problematiky tématu zemědělského pojištění, která bude sestávat z monografických publikací, především pak odborné literatury od autorů Ducháčková [2000], Picková [2003], Špička [2006], Poláčková [2010] a elektronických zdrojů. Všechny využití zdroje jsou uvedeny v kapitole „Literatura“.

Samotná práce pak bude sestávat z části zabývající se literárním průzkumem problematiky a vlastním výzkumem zemědělského pojištění ŠZP Žabčice.

V kapitole „Riziko a pojištění v zemědělské výrobě“ bude specifikována problematika identifikace zemědělských rizik a typy těchto rizik, dále možnost řízení rizik a fungování zemědělského pojištění a také to, do jaké míry je zemědělská produkce pojistitelná. Další teoretické pojmy spadající pod téma zemědělské pojištění lze shrnout níže uvedenými charakteristikami podle Čejkové [2003].

Úplata za pojistnou ochranu, kterou platí pojistník, se nazývá pojistné. Pojistitel má právo na pojistné za dobu trvání pojištění. Běžné pojistné je dohodnuto na předem určené období.

Likvidací pojistných událostí se rozumí soubor činností souvisejících s vyřizováním pojistné události, které zabezpečují vyplacení pojistného plnění za vzniklou pojistnou událost.

Pojistnou částkou je maximální plnění pojišťovny dohodnuté v pojistné smlouvě. Lze je určit několika způsoby: na jednu pojistnou událost, na stanovené období či jako maximální částku plnění během doby trvání pojištění.

Pojistná událost je nahodilá skutečnost blíže označená v pojistné smlouvě, se kterou je spojen vznik povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění poškozenému. U této události není jasné, jestli a kdy nastane a jaký rozsah škod bude mít.

Pojistné plnění jsou náhrady pojistitele pojištěnému na základě realizace rizika krytého pojistnou smlouvou. Jde o vypočítanou a poskytnutou náhradu ztráty.

Pojistným tarifem se rozumí cena za jednotku pojišťovací služby, která je kalkulována podle pojistných matematických a technických metod.

Škodovost je ukazatel vyjadřující procentuální poměr mezi výškou poskytnutých pojistných plnění a výškou předepsaného pojistného, který by neměl dosahovat stoprocentní výše pojistného.

Pojištěným výtěžkem je součin plochy pojištěné plodiny, pojištěné jednotkové ceny a pojištěného výnosu plodiny.

Pojištěným výnosem je stanovený hektarový výnos pojištěné plodiny.

Pojištěnou jednotkovou cenou se rozumí pojištěná cena ujednaná v pojistné smlouvě v rámci pojistitelem daného rozmezí pro každý rok a pojištěnou plodinu.

V kapitole „Rozbor situace zemědělského pojištění v České republice“ bude shrnuta charakteristika českého pojistného trhu a provedena analýza nabídky produktů zemědělského pojištění vybraných pojišťoven v ČR. Tyto pojišťovny byly

vybrány na základě toho, zda mají smlouvu s Podpůrným garančním rolnickým a lesnickým fondem, který je pro zemědělské prvovýrobce důležitý z toho hlediska, že poskytuje dotace na platbu zemědělského pojistného a celkově přispívá k rozvoji zemědělského podnikání v České republice. Mezi vybrané pojišťovny byly zařazeny Česká pojišťovna, Generali pojišťovna, Agra pojišťovna a Hasičská vzájemná pojišťovna. Kromě pojišťovny Agra, která spadá pod rakouskou pojišťovací instituci Die Österreichische Hagelversicherung, jsou všechny vybrané pojišťovny členy České asociace pojišťoven. Zemědělské pojištění je v dnešní době v České republice nepříliš rozšířeným typem pojištění, vzhledem k jeho vysoké rizikovosti. Jako pojistný produkt pro zemědělské podnikatele jej nabízí úzké spektrum pojišťovacích institucí.

Vzhledem k tomu, že problematika zemědělského pojištění se netýká jen České republiky, bude provedena v kapitole „Zemědělské pojištění v rámci EU“ specifikace Společné zemědělské politiky v rámci Evropské unie a základní charakteristika pojistného trhu zemědělského pojištění vybraných zemí Evropské unie, tj. Francie, Rakouska a Slovenska. Hospodářské účty pro zemědělství poskytují podrobné informace o příjmech v zemědělství, jejichž cílem je analyzovat proces výroby zemědělského odvětví a primární příjmy z této produkce. K porovnání srovnatelnosti příjmů zemědělského odvětví členských států v čase slouží index příjmů ze zemědělství, který je prezentován absolutní hodnotou čistého podnikatelského důchodu v zemědělství. Data jsou tvořena v závislosti na stálých cenách (rok 2005) a běžných cenách aktuálního roku.

Vlastní práce pak bude spočívat v analýze činnosti Školního zemědělského podniku Žabčice, a zároveň bude proveden rozbor prostředí, ve kterém se podnik nachází, jakožto klimatické a přírodní podmínky oblasti s důrazem na výkyvy teplot a srážek, důležitých při pěstování hospodářských plodin. Dále bude následovat analýza krytí zemědělských rizik ve Školním podniku během sledovaného období 2010 až 2014. Kritériem pro analýzu bude zanesení rizika v pojistných podmínkách komerčního pojištění, četnost výskytu a závažnost následků rizika, nákladovost krytí rizika pomocí finančních rezerv podniku a dlouhodobých smluv. Odděleně bude zkoumána oblast pojištění hospodářských plodin a hospodářských zvířat.

Při zkoumání pojištění hospodářských plodin bude proveden výběr klíčových plodin důležitých pro činnost podniku, a to s důrazem na to, jaký plodiny přinášejí ekonomický zisk a jaké pojistné se pro danou kategorii platí. Za rok 2014 pak bude zjišťována rentabilita plodin, kde bude ukázáno, které plodiny přinášejí podniku největší zisky, a které plodiny jsou spíše ztrátového charakteru. Pro eliminaci rizik v oblasti hospodářských plodin je využíváno komerčního produktu pojištění České pojišťovny. Při analýze řízení rizik v této oblasti činnosti podniku se bude vycházet z možných rizik, která mohou mít na pěstování plodin v podniku negativní vliv. Kritérii pro ohodnocení těchto rizik pak bude závažnost důsledků realizace škodní události na podnik a četnost výskytu daných rizik. Výsledky s možnými návrhy řešení krytí těchto rizik budou shrnuty do výsledné tabulky.

Hospodářská zvířata budou rozdělena do několika kategorií, která jsou každoročně pojišťována pro celou řadu možných rizik. Pro rok 2014 bude zjištěna závis-

lost nákladů a výnosů pro každou kategorii s tím, že bude řečeno, u kterých kategorií v podniku převládají výnosy nad náklady na chov. K pojištění podnik využívá taktéž komerčního pojištění zvířat České pojišťovny. Při analýze řízení rizik v dané oblasti účelové činnosti podniku se bude vycházet z možných rizik, která mohou mít na chování hospodářských zvířat v podniku negativní vliv. Daná vybraná rizika pak budou ohodnocena dle vztahu závažnosti a četnosti, a výsledky spolu s možnými návrhy na krytí těchto rizik budou uvedené ve výsledné tabulce.

Souhrn zjištěných poznatků z analýzy pojištění hospodářských plodin a zvířat ve Školním zemědělském podniku Žabčice spolu s návrhem na zefektivnění pojistného programu pro podnik a doporučeními pro zlepšení výsledků v oblasti krytí rizik bude uveden v části „Diskuze“.

V „Závěru“ pak budou shrnuty veškeré poznatky z literární rešerše a vlastní analýzy zemědělského pojištění spolu se souhrnem výsledků a doporučení pro Školní zemědělský podnik Žabčice v oblasti eliminace zemědělských rizik pro hospodářské plodiny a hospodářská zvířata z části Diskuze.

4 Riziko a pojištění v zemědělské výrobě

Zemědělství je jednou z oblastí podnikání s nejvyšší mírou nejistoty, a to hlavně díky existenci nepředvídatelných přírodních rizik. Mezi další významná rizika v zemědělství patří ta, která jsou ovlivněna nestabilitou trhu a ekonomickou odpovědností zemědělce na životním prostředí.

Systém řízení rizik v zemědělské výrobě by měl být ovlivňován a podporován vládním sektorem, aby docházelo k efektivní eliminaci možného rizika, a aby vliv nejistoty tohoto oboru podnikání neměl negativní vliv na podnikatele v tom smyslu, že by se od myšlenky zemědělského podnikání zcela oprostili [Picková, 2003; Šturcová, 2011].

4.1 Zemědělské riziko

Riziko je vyjádřením určité míry nejistoty, tj. předem daná pravděpodobnost možného vzniku události odlišného od předpokládaného výsledku [Čejková, 2003]. Je dále děleno na riziko objektivní a subjektivní. Kde objektivním rizikem se míní taková událost nezávislá na rozhodování lidí a jejich činnostech, ale závislá na běhu určitých neovlivnitelných skutečností. Subjektivní riziko je naopak ovlivněno jednáním a rozhodováním lidí [Ducháčková, 2000].

Rozměry rizika jsou pak dány okamžikem realizace rizika, výskytem realizace rizika a rozsahem realizace rizika [Špička, 2006].

Výskyt rizika lze sledovat pouze u takových událostí, které jsou absolutně nahodilé, tj. daná skutečnost se udát může, ale nemusí. Rozsah realizace mají taková rizika, která se mohou projevit plně, nebo i částečně (například majetková rizika v zemědělství). Realizací rizika pak dochází k výskytu škody [Seifertová, 2009].

Zemědělská rizika se vyznačují svojí proměnlivostí a neovlivnitelností, jelikož se jedná především o rizika přírodního charakteru mající vliv na zemědělské podnikání [Línková, 2009].

Nejvýznamnějšími riziky postihující zemědělské podnikání jsou podle Pickové [2003] níže uvedené:

- **klimatická rizika** – dopad klimatických vlivů a meteorologických událostí,
- **environmentální rizika** – nepříznivé vlivy specifických forem hospodaření na životní prostředí a dopad hospodaření jiných sektorů,
- **výrobní rizika** – vliv výrobní techniky a i dopad dalších přírodních faktorů,
- **ekonomická rizika** – pohyb cen vstupů a výstupů na trhu,
- **komerční a finanční rizika** – vliv dalších výrobních a nevýrobních sektorů,
- **institucionální rizika** – politické změny ovlivňující regulaci výroby či obchodu.

Mezi nejzávažnější rizika z tohoto výčtu patří klimatická a výrobní rizika, která je však také možno nejlépe pokrýt běžným komerčním pojištěním. Tato rizika se

vyskytují ve dvou produkčních formách: s následkem škody v rostlinné nebo živočišné výrobě [Hradilová, 2009].

Konkrétními významnými riziky pro určité oblasti zemědělství jsou podle Poláčkové [2010]:

- riziko krupobití, mrazu, vichřice a další živelná rizika pro rostlinnou výrobu,
- riziko chorob, úrazu a živelných pohrom spojených se škodami na hospodářských zvířatech.

4.2 Řízení rizik v zemědělství

Řízení zemědělských rizik je zaměřeno především na pokrytí následků po vzniku negativních událostí vzniklých především klimatickými faktory, na které je zemědělské podnikání obzvláště citlivé. Rozhodování zemědělce o řízení daných rizik je ovlivněno zejména velikostí a pravděpodobností vzniku rizika a dále nabídkou a cenami pojistných produktů [Picková, 2003].

Snížování vlivu rizika lze provést dvěma způsoby, jak zmínila Šturcová [2011]:

- odstraněním či eliminací příčiny vzniku rizika,
- snížením nepříznivých důsledků rizika.

Eliminace příčiny rizika je považována za ofenzivní přístup redukce podnikatelského rizika z důvodu prevence rizika, tj. snížení pravděpodobnosti výskytu rizikových událostí s nepříznivým vlivem na podnik. Snížení nepříznivých důsledků je bráno za defenzivní přístup redukce podnikatelského rizika díky charakteru nápravných opatření [Ducháčková, 2000].

Mezi základní způsoby eliminace či snižování podnikatelských rizik patří níže zobrazený výčet možností. Patrné je z něj především to, že pro eliminaci zemědělského rizika je nejvhodnějším způsobem dělení, transfer a pojištění rizika [Špička, 2006]:

- strukturální změny,
- flexibilita podnikání,
- dělení rizika,
- transfer rizika,
- pojištění rizika,
- další způsoby ochrany před rizikem.

Velikost rizika je součinem četnosti rizika a závažností škody. Možné kombinace těchto skutečností jsou zobrazeny v tabulce 1 dle Pickové [2003].

Tabulka 1 Vztah četnosti a závažnosti rizika

Četnost	Závažnost	
	Nízká četnost výskytu rizika Nízká závažnost rizika = Není třeba pojištění.	Nízká četnost výskytu rizika Vysoká závažnost rizika = Hlavní prostor pro pojištění.
Vysoká četnost výskytu rizika Nízká závažnost rizika = Není velká potřeba pojištění.	Vysoká četnost výskytu rizika Vysoká závažnost rizika = Pojistné drahé, podpora státem.	

Zdroj: Picková [2003]

Pravidla pro vytváření podnikového řízení pojištění nejsou pevně dána, ale platí vnitřně daný princip, že u malých rizik není potřeba pojištění, jelikož náklady na komerční krytí těchto rizik by byly vyšší, než možné náklady na realizaci škody. U středních rizik se možnost pojištění zvažuje a záleží zde na konečném rozhodnutí managementu podniku. Při možné realizaci velkých rizik je nutnost se pravidelně pojišťovat, jelikož výskyt takovýchto rizik může mít velký negativní dopad na chod celého podniku [Špička, 2006].

4.3 Zemědělské pojištění

Oblast pojišťovnictví je souborem vztahů mezi pojistiteli nabízejícími různé formy pojištění a jejich klienty, kteří projevují poptávku po nabízených pojišťovacích produktech.

Pojišťovnictví je tedy nevýrobní součástí tržní ekonomiky a zabývá se uzavíráním pojistných smluv kryjících případná rizika a škody za úplatu. Pojištění pak je souhrnem technických rezerv od pojistníků, které se rozdělují podle principu solidárnosti, podmíněné návratnosti a neekvivalentnosti. Platí zásada, že pojištěný nemůže dostat více, než je jeho materiální újma po uskutečnění pojistné události [Čejková, 2003].

Pojištění pomáhá riziko rozdělit mezi více subjektů, které riziko společně sdílejí. Zemědělské subjekty sdílí především riziko nahodilých přírodních událostí, které mohou vést ke snížení výsledků zemědělské prvovýroby. Náhrada škody zpravidla nenaplňuje celé výsledné náklady na eliminaci následků, ale hradí pouze část daných výdajů [Picková, 2003].

Účelem pojištění a celkově pojišťovací činnosti je, jak už bylo zmíněno výše, eliminace nepříznivých důsledků plynoucích z výskytu nahodilých událostí. V zemědělském pojištění se bere v potaz absolutní nahodilost událostí, což znamená, že nemáme jistotu, že pojistná událost vůbec kdy nastane [Poláčková, 2010].

Ekonomickou rovinou pojištění se rozumí vytváření peněžních rezerv tvořených z pojistného a právní rovinou jsou přesně dané pojistné smlouvy tvořené podle předem daných pravidel. V každém případě je nutné znát účel a obsah pojištění, tj. soubor práv a povinností všech účastníků pojistné smlouvy [Daňhel, 2005].

Dle Špičky [2006] existují různé formy komerčního pojištění, které mohou subjekty chránit svůj majetek před riziky za úplatu dostat. Formy jsou vypsány níže:

- **životní**, týkající se smrti a dožití,
- **neživotní**, které se zabývá události nesouvisejících se životním pojištěním,
- **smluvní**, jehož existence je podmíněna rozhodnutím soukromého subjektu,
- **zákonné**, které je podmíněno právní úpravou,
- **škodové**, k náhradě škody vzniklé v důsledku pojistné události,
- **obnosové**, uzavřené za účelem získání dohodnuté finanční částky v důsledku pojistné události ve výši, která je nezávislá na vzniku nebo rozsahu škody.

Zemědělské pojištění je tedy, v souvislosti s rozdělením uvedeným výše, neživotním škodovým pojištěním, které je součástí majetkového pojištění a je poskytováno za úplatu, která má pokrýt náklady spojené s vyřizováním a kompenzací škody. Zemědělské podnikatelé tedy platí určitou výši pojistného, kterou si započítávají do nákladů [Hezký, 2005].

Systém zemědělského pojištění má za úkol několik funkcí, které vyjmenoval Daňhel [2005]:

- společenská prospěšnost,
- zajištění stabilních příjmů zemědělských podnikatelů,
- stabilita venkovských oblastí,
- provázanost sociálního jistění díky podpoře státu,
- záruka při žádosti o poskytování úvěrů – zajištění finanční solventnosti.

Důležitým faktorem je i to, že pojištění zavádí do zemědělského sektoru objektivní systém kompenzací škod nastávajících při existenci určitých rizik [Picková, 2003].

4.4 Pojistitelnost zemědělského rizika a zemědělské produkce

Pojistitelnost rizika obsahuje faktory, jako jsou dostupnost statistických dat o výskytu a míře realizace daných rizik sloužící ke stanovení pojistné sazby odrážející pravděpodobnost výskytu rizika, dále ovlivnitelnost rizika a možnost stanovení vzniklé škody [Špička, 2006].

Pojistitelná a nepojistitelná rizika se mění v rámci různých pojišťovacích institucí. Mezi základní pojistitelná rizika patří krupobití, vichřice, záplava, povodeň a škody mrazem na vinicích. V pojistných smlouvách přesně definováno, která rizika pro jaké položky je konkrétně možno pojistit v kategoriích hospodářských zvířat a plodin. K nepojistitelným rizikům se řadí, a to nejen v České republice, rizika environmentálního charakteru, institucionální a ekonomická rizika [Poláčková, 2010].

Pojištění příjmů v zemědělství není bohužel v České republice, či jiných státech Evropské unie, běžně pojišťovacími institucemi nabízeno. Tento typ pojištění

je nabízen v USA, kde je součástí pojištění plodin a kryje riziko vzestupu či poklesu cen zemědělské produkce [Picková, 2003].

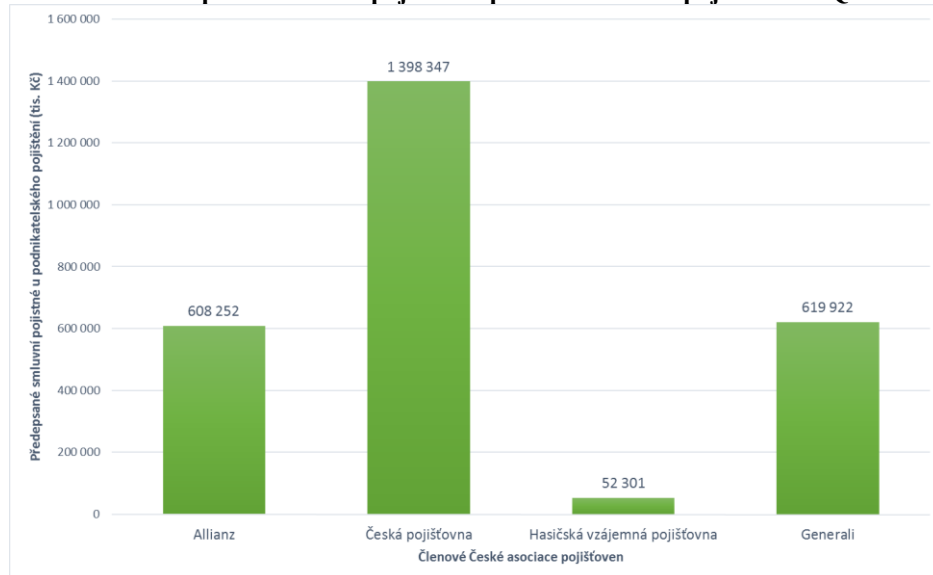
V některých zemích evropské unie je ovšem možnost garance státního odškodnění zemědělců v případě utracení hospodářských zvířat v důsledku infekčních chorob. To je kryto tzv. pojištěním výpadku zemědělské produkce. Pojištění pak kryje po určitou dobu ušlé příjmy zemědělce a fixní náklady, které je nutné platit i v případě zasažení určitou rizikovou událostí [Ducháčková, 2000].

5 Rozbor situace zemědělského pojištění v České republice

Nedílnou součástí pojišťovacího trhu v České republice je Česká asociace pojišťoven sdružující většinu pojišťovacích institucí pod jeden rámec a ochranu. Mezi významné členy, kteří ve své stálé nabídce mají pojištění pro krytí zemědělské produkce, patří pojišťovna Allianz, pojišťovna Generali, Česká pojišťovna a Hasičská vzájemná pojišťovna. Pojišťovna Agra, která je v České republice na zemědělské pojištění specializována, není členem České asociace pojišťoven, ale spadá pod Rakouskou vzájemnou pojišťovnu Die Österreichische Hagelversicherung [ČAP, 2015].

Z pojišťoven, spadajících pod Českou asociaci pojišťoven, byl proveden výběr zobrazující rozdělení předepsaného smluvního pojistného v první čtvrtině roku 2015 (obrázek 1). V prvním čtvrtletí roku 2015 se na celkovém předepsaném pojistném v neživotním pojištění podílela Česká pojišťovna 24,6 %, což ukazuje, že disponuje největším podílem a je gigantem na celkovém poli pojistného trhu v České republice. Dále následují se svým objemem předepsaného smluvního pojistného u podnikatelského pojištění, do kterého spadá i zemědělské pojištění, pojišťovny Allianz s podílem 11,5 % a Generali s podílem 8,3 %. Hasičská vzájemná pojišťovna zaujímá nejmenší podíl na celkovém předepsaném pojistném oproti zmíněným pojišťovacím institucím, což ovšem neubírá na tom, že je mezi menšími zemědělci vyhledávaná. Je to způsobeno především její užší specializací a zaměřením na menší podnikatele.

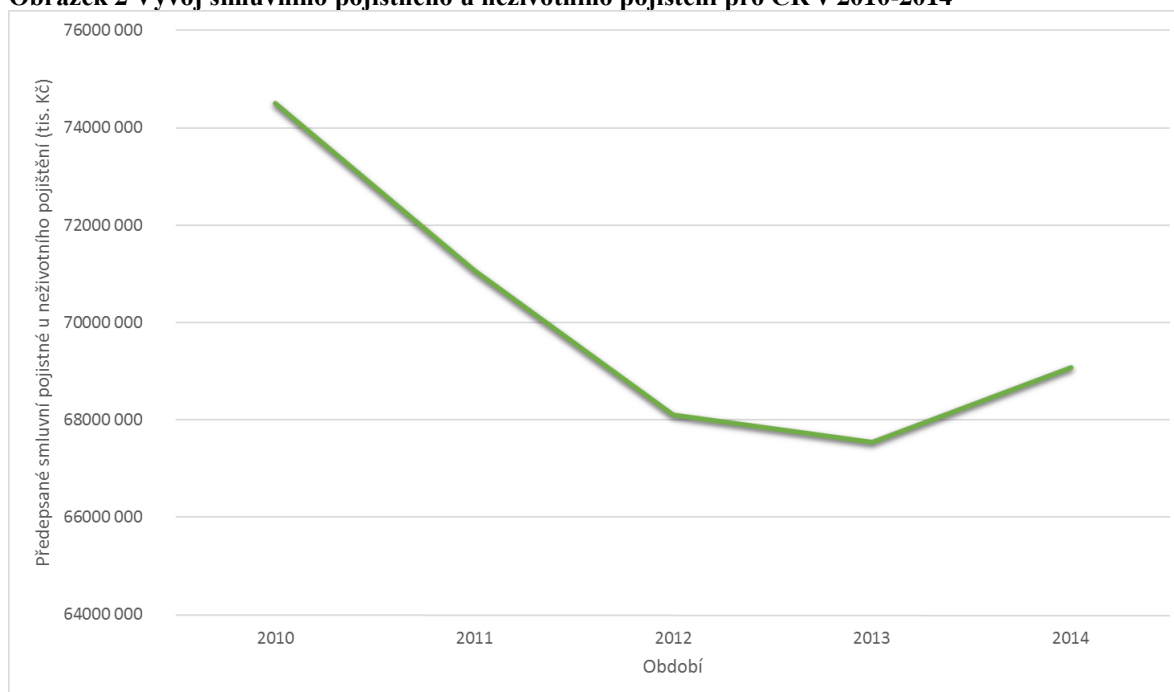
Obrázek 1 Předepsané smluvní pojistné u podnikatelského pojištění v 1/Q roku 2015

Zdroj: Vlastní práce. Statistické údaje dle metodiky České asociace pojišťoven (1-3/2015).

Smluvní pojistné u neživotního pojištění v České republice zaznamenalo od roku 2010 do roku 2013 propad, jak je vidět na obrázku 2. To mohlo být způsobeno doznívajícími následky ekonomické krize, kdy zemědělské subjekty neměly dostatečné finanční rezervy na sjednávání pojistného pro svoje podnikatelské potřeby. Od roku 2013 však objem předepsaného pojistného roste a můžeme předpokládat pokračování tohoto rostoucího trendu [Picková, 2000]. Dále můžeme zmínit, že podnikatelské pojištění, do kterého spadá i zemědělské pojištění, zaujímalo v roce 2015 v oblasti neživotního pojištění 28,8 %.

Obrázek 2 Vývoj smluvního pojistného u neživotního pojištění pro ČR v 2010-2014

Zdroj: Vlastní práce ze statistických údajů dle metodiky ČAP pro členy asociace.

Tabulka 2 Vývoj předepsaného pojistného na zemědělské pojištění v roce 2004-2013

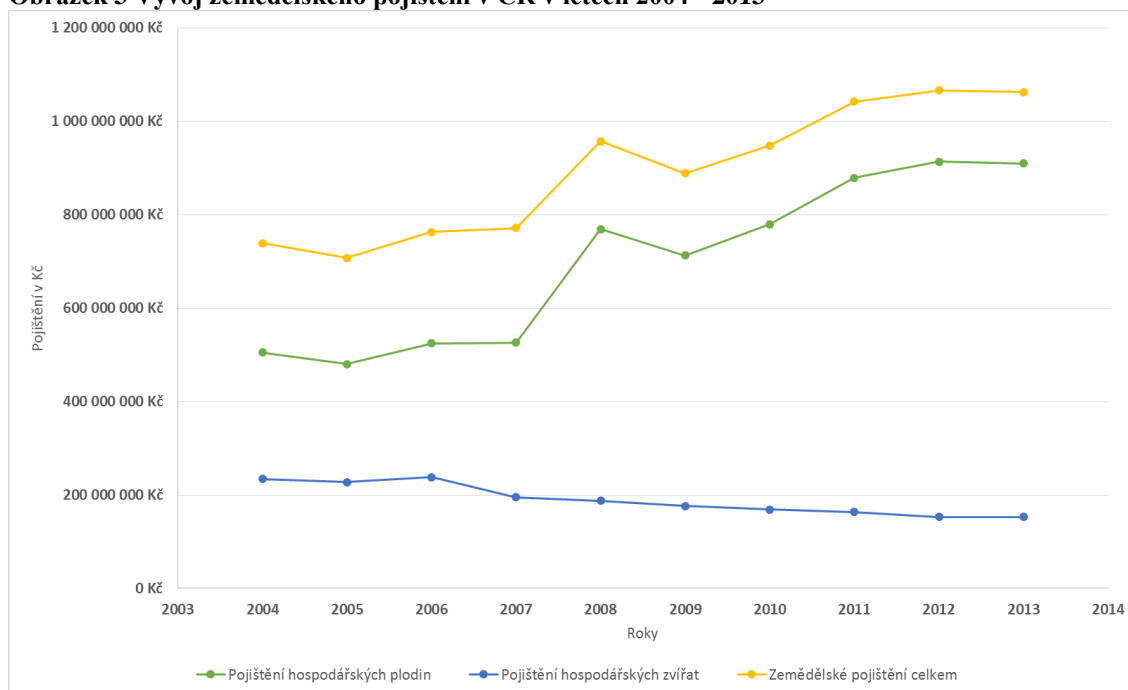
Rok	Pojištění hospodářských plodin	Pojištění hospodářských zvířat	Zemědělské pojištění celkem
2004	505 082 316 Kč	234 223 052 Kč	739 305 368 Kč
2005	480 641 044 Kč	227 252 043 Kč	707 893 087 Kč
2006	525 066 244 Kč	238 085 639 Kč	763 151 883 Kč
2007	525 978 059 Kč	195 226 973 Kč	771 205 032 Kč
2008	769 427 872 Kč	187 658 943 Kč	957 086 815 Kč
2009	712 568 209 Kč	176 621 984 Kč	889 190 193 Kč
2010	779 564 024 Kč	169 050 100 Kč	948 614 124 Kč
2011	878 820 351 Kč	163 334 437 Kč	1 042 154 788 Kč
2012	913 403 651 Kč	153 321 770 Kč	1 066 725 421 Kč
2013	909 806 577 Kč	152 808 357 Kč	1 062 614 934 Kč

Zdroj: Výroční zpráva PGRLF (2013).

Zemědělské pojištění je dnes již stálým produktem nabídky většiny pojišťovacích institucí v ČR a mezi zemědělci je velmi vyhledávané vzhledem k neustále se měnícím klimatickým podmínkám. Jak je vidět na obrázku 3, trend zemědělského pojištění od roku 2003 je opravdu rostoucí. Stejně tak i trend pojišťování hospodářských plodin. U pojištění hospodářských zvířat je ovšem trend spíše klesající, a to z toho důvodu, že nové nákazy a jiné přírodní katastrofy, které mohou hospodářská zvířata postihnout, se neobjevují často, ani v pravidelných intervalech, proto většina zemědělců bude na tomto druhu pojištění náklady šetřit a zaměřuje se spíše na plodiny, které jsou více citlivé na klimatické výkyvy, a jejichž následky škod jsou časově náročné na obnovu [Růžičková, 2012].

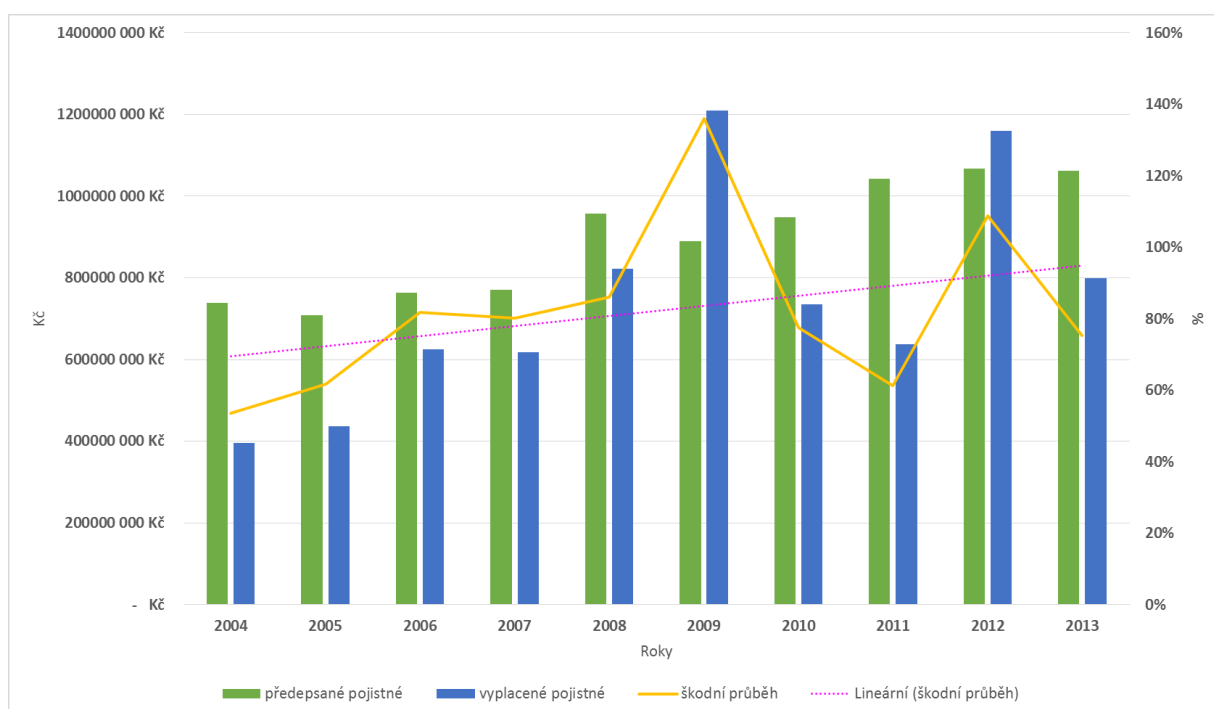
Z obrázku 4 je patrné, že má škodní průběh v České republice rostoucí charakter, tj. trendová spojnice je od roku 2004 stoupající. Předepsané smluvní pojistné tedy každoročně roste, stejně tak, jako částka vyplaceného pojistného v období let 2004 až 2014. Je ale vidět, že měla v letech 2010 a 2011 oproti jiným rokům propad a částka celkového vyplaceného pojistného byla minimální.

Obrázek 3 Vývoj zemědělského pojištění v ČR v letech 2004 - 2013

Zdroj: Vlastní práce z dat uvedených v příloze C.

Obrázek 4 Škodní průběh v letech 2004 - 2013

Zdroj: Vlastní práce z dat uvedených v příloze A.

5.1 Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond

Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond je spravován Ministerstvem zemědělství České republiky a slouží k podpoře českého zemědělského hospodářství. Jeho činnost se datuje od roku 1993, kdy byl zapsán do obchodního rejstříku a řídí se zákonem č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Z hlediska právní formy je PGRLF akciovou společností, kdy jediným akcionářem je Česká republika. Programy Fondu pokračují i po vstupu České republiky do Evropské unie a v rámci systému Národních podpor, které jsou v souladu s podmínkami evropských hospodářských pravidel. Základní kapitál PGRLF činí 500 milionů korun, vlastní kapitál pak k 31. 3. 2015 činí 1,4 miliardy korun. Prostředky ke svému podnikání získává jednak formou dotace ze státního rozpočtu a jednak z vlastních prostředků. [PGRLF, 2015].

Hlavní činností Fondu je podpora zemědělců v rámci České republiky a rozvoj oblastí jako je zemědělství, rolnictví, lesnictví a rybolov. Podpora zemědělských subjektů spočívá v podpoře pojištění krytí rizik spojených s činností těchto zemědělských subjektů a dále pomocí podílení se na financování části úroků z úvěrů poskytnutých zemědělcům finančními institucemi k provozování jejich činnosti [Vávrová, 2010].

Jak je vidět v tabulce 3, za rok 2014 byl počet schválených žádostí o podporu pojištění v programu „Podpora pojištění“ 6 336 kusů. O tento typ programu je mezi zemědělci tedy evidentně velký zájem a to i proto, že průměrná sazba podpory je okolo 30 %. U sazby podpory pojištění hospodářských plodin se pohybujeme průměrně okolo 70 %, u podpory pojištění hospodářských zvířat je sazba podpory nastavena na 50 %. Skutečná vyplacená částka podpory za rok 2014 pak byla 359 369 000 Kč.

Tabulka 3 Statistika za program Podpora pojištění k 31. 12. 2014

	Počet schválených žádostí (ks)	Pojistné (tis. Kč)	Výše podpory (tis. Kč)	Sazba podpory	Skutečně vyplaceno v roce 2014
Ostatní plodiny	3 470	680 553	122 499	18 %	
Speciální plodiny	742	240 380	120 190	50 %	
Hospodářská zvířata	2 122	156 389	78 195	50 %	
Lesní školky	2	142	42	30 %	
Celkem	6 336	1 077 464	320 927	-----	

Zdroj: Vlastní práce ze statistických údajů PGRLF (2014).

Program „Podpora pojištění“ nabízí usnadnění zajištění pojistné ochrany všem zemědělcům. Tím je dosaženo vyššího zajištění podnikatelské činnosti proti nepředvídatelným škodám, které mohou podnikatelům nastat, a taktéž částečné subvence nákladů pojistného vynaloženého na platbu zemědělské pojištění u plodin a hospodářských zvířat. Program poskytne subvenci nákladů jen těm žadatelům, kteří mají sjednanou pojistnou smlouvu s pojišťovnou, která má uzavřenou smlouvu o spolupráci s Fondem. Mezi pojišťovací instituce, které mají s Fondem

uzavřenu smlouvu o spolupráci, se řadí sedm pojišťoven působících na českém pojistném trhu:

- Allianz pojišťovna, a.s.
- Česká pojišťovna, a.s.
- ČSOB Pojišťovna, a.s.
- Generali Pojišťovna, a.s.
- Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.
- Kooperativa pojišťovna, a.s.
- Agra pojišťovna.

Program „Podpora pojištění“ se dále dělí na dva podprogramy, a to „Podpora pěstíteli na úhradu nákladů spojených s pojištěním plodin“ a „Podpora chovatelů na úhradu nákladů spojených s pojištěním hospodářských zvířat“. Formou podpory je částečná kompenzace pojistného vynaloženého na zemědělské pojištění za účelem dosažení vyšší propojištěnosti. Program pro pojištění plodin je určen pro ty zemědělce, kteří zaplatili za příslušný rok pojistné minimálně 1 000 Kč. Podpora platí pouze pro pojištění hospodářských plodin, nikoliv pro pojištění lesních porostů a školek. Pojištění musí být sjednáno proti riziku ztráty způsobené přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy či škůdci rostlin. Výše podpory se pak rozděluje podle druhu plodin, na které se pojištění vztahuje [PGRLF, 2015]. Podpora pak činí:

- 25 - 50 % pro úhradu části pojistného na pojištění speciálních plodin trvalé kultury včetně školek,
 - jahody, brambory, zelenina, přadné rostliny,
 - produkce trav a jetelovin pěstovaných na semeno,
 - okrasné rostliny včetně školek,
 - léčivé, aromatické a kořenové rostliny,
- 10 - 50 % pro úhradu části pojistného na pojištění ostatních plodin.

Program pro pojištění hospodářských zvířat je určen pro ty zemědělce, kteří zaplatili za příslušný rok pojistné minimálně 1 000 Kč. Pojištění musí být sjednáno proti riziku ztráty způsobené chorobami zvířat, přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy. Výše podpory činí 25 - 50 % [PGRLF, 2015].

5.2 Produktová nabídka vybraných pojišťoven

Pojišťovny spadající do průzkumu zemědělského pojištění v České republice, tj. Česká pojišťovna, Allianz, Generali a Hasičská vzájemná pojišťovna, nabízí široké portfolio pojistných produktů pro krytí rizik zemědělských prvovýrobců. Stručná komparace jejich nabídky je zobrazena v tabulce 4. Z tabulky je patrné, že největším portfoliem oplývá pojišťovna Generali a následně Česká pojišťovna. V souvislosti s nabídkou pojišťovny Agra se může zdát, že je velice omezená

v porovnání s ostatními vybranými pojišťovnami, ale to jen z toho důvodu, že její portfolio je zaměřeno výhradně na pojištění hospodářských plodin a zvířat, kde jsou oproti jiným specifikovány různé doplňkové kategorie.

V rámci průzkumu se budeme zabývat konkrétně pouze nabídkou pojištění pro krytí rizik na hospodářských plodinách a hospodářských zvířatech, jakožto nejvíce zastoupených položek v zemědělském podnikání.

Tabulka 4 Komparace nabídky produktů zemědělského pojištění v roce 2015

	Česká pojišťovna	Generali	Agra	Hasičská vzájemná pojišťovna
Pojištění farem		X		
Pojištění lesů a lesních školek	X	X		X
Pojištění plodin	X	X	X	X
Pojištění hospodářských zvířat	X	X	X	X
Pojištění koní	X	X		

Zdroj: Vlastní práce.

5.2.1 Česká pojišťovna

Česká pojišťovna má pro své klienty podnikající v oblasti zemědělské produkce připraven pojišťovací program „Zemědělec“ zajišťující kontinuitu podnikání při nenadálých přírodních pohromách ovlivňujících podnikatelskou činnost. V rámci programu je možnost sjednat připojištění za tzv. ekologickou újmu, která hradí náklady, např. na právní zastoupení a na realizaci preventivních opatření na předcházení ekologické újmy. Pro všechna pojištění zemědělských rizik platí, že každý podnikatel si může zvolit spoluúčast a její výši [ČP, 2015].

Program je rozčleněn do několika poddruhů pojištění, a to:

- pojištění lesů a lesních školek,
- pojištění plodin,
- pojištění hospodářských zvířat,
- pojištění koní.

Pojištění plodin obsahuje nejširší spektrum krytí rizik pro podnikatele spojených zejména s nepříznivými vlivy počasí. Je zde možnost státní podpory do výše 50 % na uhrazené pojistné. Pokud zemědělec sjednávající si pojištění sjedná pojištění pro všechny pěstované plodiny, tak může získat bonifikaci pojistného až 40 % [ČP, 2015]. Pojištění plodin se vztahuje na případy poškození nebo zničení plodin následkem: krupobití, požáru, vichřice, záplavy, povodně, sesuvem půdy a u vybraných plodin ¹následkem vyzimování², jarního mrazu a mrazu.

¹ cukrovka, chmel, vinná réva, setý mák, přadné rostliny, setá nebo sázená konzumní zelenina, semenné porosty okopanin a zeleniny, jahody a jablka

V případě hospodářských plodin lze pro plodiny, které jsou uvedeny v poznámce, založit pojištění, které je pro každou plodinu samostatné, nebo lze plodiny spojit do souvisejících celků, které budou následně spadat do některé z pojistných kategorií pojišťovny:

- plodiny pěstované na orné půdě³,
- ovoce,
- chmel,
- vinná réva
- trvalé travní porosty,
- okrasné rostliny,
- rostliny ve sklenících nebo fóliovnících,
- semenné porosty okopanin, zeleniny a píce,
- porosty námelového žita a námele.

Při zaměření na výši pojistného ze smlouvy České pojišťovny [2015] vyplývá následující: „Výši pojistného ovlivňuje zvolený hektarový výnos pojištěných plodin, zvolená pojištěná cena, plocha pojištěné plodiny, zvolený typ pojištění a dohodnutá výše spoluúčasti. Výši pojistného ovlivní i získaná výše bonifikace či poskytnutá sleva.“

Pojištění hospodářských zvířat se vztahuje na škody způsobené nákazou a hromadnými škodami. Vztahuje se na všechna hospodářská zvířata bez výjimky. Nejčastěji je pojišťován zemědělcí skot, drůbež, ovce a prasata. Je zde možnost čerpání státní podpory do výše 50 %. V rámci připojištění lze sjednat úhradu nákladů v případě odcizení (platí pro hospodářská zvířata chovaná na pastvinách), riziko akutní infekční nemoci, riziko úrazu a riziko porodní škody [ČP, 2015]. Základní pojištění pak v sobě zahrnuje pojištění proti:

- nákaze,
- jiným hromadným onemocněním infekčního nebo parazitárního původu,
- neohlášenému přerušení dodávky elektrického proudu,
- zasažení zvířete elektrickým proudem,

² poškození porostů vybraných plodin v období od zasetí v důsledku působení sněhu a mrazu včetně s tím souvisejícím rozšířením chorob a živočišných škůdců, nadměrným mokrem nebo suchem, nebo prudkými rozdíly teplot.

³ obilniny, luskoviny, olejníky, přadné rostliny, okopaniny, aromatické, léčivé a kořeninové rostliny, konzumní zeleninu, jahody, krmné pícniny

- přehřátí organismu zvířete způsobeného extrémně vysokými atmosférickými teplotami (drůbež),
- akutní otravě exogenními jedovatými látkami,
- živelní události.

5.2.2 Generali pojišťovna

Pojišťovna Generali má pro své klienty podnikající v oblasti zemědělství připraven pojišťovací program skládající se z podprogramů pojištění farem, pojištění lesů, pojištění koní, pojištění hospodářských zvířat a pojištění plodin [Generali, 2015].

Pojištění zemědělských farem je pak určeno zejména pro pojištění zemědělských budov a staveb, zemědělské techniky, zásob apod. Důležitou informací je to, že všechny pojistitelné věci se musejí nacházet na území České republiky a musejí sloužit k zemědělské výrobě či spotřebě. Riziky, proti kterým tento program kryje, jsou přírodní katastrofy, odcizení, havárie apod. [Generali, 2015].

Hospodářská zvířata, jakožto velká zvířata (skot, prasata, ovce, kozy) a drůbež, chovaná za účelem získání hospodářského přínosu, lze v rámci pojistných podmínek pojišťovny z roku 2015 pojistit pro případ:

- nákazy,
- živelného nebezpečí,
- hromadných onemocnění,
- zasažení zvířete elektrickým proudem,
- akutní otravy exogenními látkami,
- přehřátí organismu (drůbež),
- přerušování dodávky elektrického proudu.

Pojištění hospodářských plodin se vztahuje na všechny plodiny určené k získání hospodářského přínosu. Výčet plodin, které lze pojistit, je následující:

- obilniny,
- olejniny,
- přadné rostliny,
- okopaniny,
- léčivé a kořeninové rostliny,
- konzumní zelenina,
- krmné pícniny na orné půdě,
- trvalé travní porosty,
- luskoviny,
- jahody,
- chmel,

- vinná réva,
- květiny za účelem prodeje.

Tyto plodiny lze pak tedy pojistit na výskyt následujících možných rizik: krupobití, požár, živel, vichřice, záplava a povodeň a vymrznutí ozimé řepky.

5.2.3 Agra pojišťovna

Pojišťovna Agra se specializuje výhradně na zemědělské pojištění a je organizační složkou rakouské pojišťovny Die Österreichische Hagelversicherung, která již více než šedesát let poskytuje své služby rakouským zemědělcům. Zajímavostí je, že její právní formou je vzájemnostní pojišťovací spolek, neklade tedy důraz na maximalizaci zisku, ale na spolehlivou službu zemědělcům. V Rakousku má pojištěno více než 85 % zemědělské půdy. V České republice působí sice pouze od roku 2006, ale od té doby si mezi zemědělskými subjekty upevnila svoji pozici. Vedle České republiky se také od roku 2008 daří pojišťovně na Slovensku. V roce 2009 vstoupila společnost na maďarský trh a v roce 2013 také do Slovinska a Rumunska [Agra, 2015].

Všechny pojistné produkty, které tato pojišťovna nabízí, jsou z velké části pokryté státní dotací pro snadnější přístupnost všem zemědělcům bez ohledu na velikost jejich podnikání. Mezi základní pojišťovací programy patří: orná půda, ovoce, vinná réva, chmel a hospodářská zvířata.

Program „Orná půda“ se rozděluje do několika podprogramů, které mají různé podmínky a platí pro pojištění různých plodin uvedených níže:

- *AGRAR Basic* určuje možnost 0% spoluúčasti a rozšíření rizik. Umožňuje pojistit jednotlivé polní plodiny proti krupobití a požáru do výše volitelné pojistné částky. Tento produkt lze rozšířit o pojištění obsahující riziko mrazu, dále požerky slimáků, záplavy nebo vichřici.
- *AGRAR Paušál* poskytuje možnost 0% spoluúčasti. Pojišťuje se veškerá orná půda proti krupobití a požáru.
- *AGRAR Univerzál* nabízí celoroční ochranu od zasetí až po sklizeň všech plodin. Pojištěnými riziky jsou krupobití, požár, mráz, zaplavení/naplavení zeminy, poškození větrem a požerky slimáků.
- *AGRAR ASZ* si sestavuje zemědělec na míru. Pojišťovně jej navrhuje prostřednictvím on-line formuláře a ručení končí sklizní pojištěných plodin.
- *Univerzál cukrová řepa* je proti poškození kroupami, mrazem, větrem, zaplavení bahnem a poškození škůdci. V případě škody bude uhrazen snížený výnos, náklady na nové osetí a také ztráty na výnosu cukru při novém osetí. Nově pro rok 2015 se dá pojistit poškození suchem při vzházení.
- *Univerzál mák* proti rizikům vznikajících krátce po zasetí (mráz, naplavení zeminy) pokrývá i riziko krupobití, které může zcela zničit celoroční sklizeň.

Dále je hrazeno znovuosetí po poškození mrazem, větrem, zaplavení bahnem a znovuosetí po poškození škůdci.

Pojišťovací program „Ovoce“ nabízí možnost volby spoluúčasti a u škod způsobených krupobitím se hradí mimo ztráty na výnosu také snížení kvality produkce podle kritérií Evropské unie. Mezi pojištěná rizika patří krupobití a vichřice (pro ovoce zrající pod sítí).

Programem „Vinná réva“ se kryjí rizika spojená s krupobitím a mrazovými škodami. Výhodou tohoto pojištění vin u pojišťovny Agra je úhrada vícenákladů za probírku a obtížnější sklizeň po nastalé škodě.

Produkt „Chmel“ je pojištěn výnos chmele pro případ krupobití a vichřice. Předmětem plnění v případě vichřice budou škody, které vzniknou na výnosu chmele v důsledku pádu konstrukce, způsobeném vichřicí.

Pojištění hospodářských zvířat platí pro malá i velká zvířata, jako je drůbež, skot, prasata, ovce a kozy. Mezi pojistitelná rizika patří nákazy, akutní otrava, zasažení zvířete elektrickým proudem, živelní nebezpečí, jiná hromadná onemocnění. Dopojistit lze rozšíření pojištění o jednotlivé škody na plemenných zvířatech [Agra, 2015].

5.2.4 Hasičská vzájemná pojišťovna

Hasičská vzájemná pojišťovna jako další pojišťovny nabízí program krytí zemědělských rizik, pokrývající škody nejen na plodinách, hospodářských zvířatech a lesních porostech, ale i na movitém a nemovitém majetku. Nabízí také možnost krytí odpovědnosti za škody vzniklé zemědělským podnikáním proti třetím osobám.

Pojištění plodin lze sjednat na plodiny vyjmenované v pojistných podmínkách z roku 2015 a základní pojištění se vztahuje na rizika poškození nebo zničení krupobitím a požárem. Dopojistit pak lze poškození nebo zničení povodní a záplavou, nebo jarním mrazem, vyzimováním, nebo v důsledku vichřice.

Pojištění hospodářských zvířat se sjednává na koně, ale hlavně na hospodářská zvířata jako jsou ovce, prasata, skot, kozy a drůbež. Základní pojištění se vztahuje na případy nález vyjmenovaných v pojistných podmínkách, dále na nutnou porážku, uhynutí, utracení nebo porážení pojištěného zvířete nařízené orgánem státní veterinární péče. Dopojistit pak lze živelní pojištění, úhyn zvířete v důsledku přehřátí organismu, zabití elektrickým proudem nebo v důsledku přerušení dávky elektrického proudu [HVP, 2015].

Navíc k programu pojištění hospodářských plodin a zvířat pojistit i další předměty, které jiné pojišťovny většinou nenabízejí, jako jsou:

- zemědělské stroje a mechanismy, traktory, kombajny a nákladní automobily,
- jiná zvířata (exotická zvířata individuálně dovezená ze zahraničí),
- budovy, stavby, komíny, oplocení, movité věci, výpočetní technika, strojní zařízení, odpovědnost za škodu z provozní činnosti.

6 Zemědělské pojištění v rámci EU

Pojištění zemědělské produkce je záležitostí nejen České republiky, ale i jiných zemí v rámci států Evropské unie. Pozornost se klade v evropském měřítku především na pojištění příjmů zemědělců a na riziko výpadku zemědělské produkce. V rámci zemí napříč Evropskou unií existují různé přístupy k podpoře zemědělského pojištění a za nejrozšířenější instrument je bráno partnerství veřejného a soukromého sektoru, což je využíváno jak v České republice, tak dále v Rakousku, Německu, Slovensku a Maďarsku [Janowitz, 2014].

Společná zemědělská politika má za úkol podporovat zemědělskou produkci proporcionálně ve všech členských zemích. K tomu využívá mnoho instrumentů, jako regulační kvóty, regulaci importu a exportu a kompenzační platby, do kterých se dá zařadit i subvence pojistného pro zemědělské subjekty využívající zemědělské pojištění. Společná zemědělská politika EU je založena na třech principech: vybudování jednotného společného trhu se zemědělskými produkty, preferování domácích produktů před zahraničními a finanční solidarita mezi zeměmi [Neumann, 2004].

Nárok na dotace za uhrazené předepsané pojistné zemědělského pojištění mají nárok v rámci Společné zemědělské politiky malé a střední podniky členských zemí. V tabulce 5 je znázorněno, podle jakých kritérií Evropská unie postupuje při rozhodování o velikosti podniku.

Tabulka 5 Rozdělení podniků v rámci Společné zemědělské politiky EU

Kategorie podniku	Počet zaměstnanců	Obrat	Bilanční suma
Malý podnik	Méně než 50	≤ 10 mil. EUR	≤ 10 mil. EUR
Střední podnik	Méně než 250	≤ 150 mil. EUR	≤ 43 mil. EUR

Zdroj: Vlastní práce z dat Evropské komise (2014).

Evropská podpora se dále dá rozdělit na podnikové a ostatní podpory. Podnikové podpory mají provozní charakter a jsou určeny nákladovým způsobem. Dotace jsou subjektu vypláceny na základě hektarové výměry, která je obhospodařována, na základ počtu kusů hospodářských zvířat apod. Tyto dotace jsou vypláceny na ornou půdu, skot, kozy a osivo. Do forem ostatních podpor se řadí podpory na ekologické zemědělství, ošetřování travních a lesních porostů apod. [Juřica, 2006].

V souvislosti s podporou na úhradu předepsaného zemědělského pojistného hovoříme zejména o rizicích odpovídajícím klimatickým a přírodním jevům, jako jsou mráz, krupobití, vichřice, sucho a nadměrný déšť. Evropská komise v Nařízení č. 1587/2006 uvádí, že výše uvedené klimatické jevy jsou chápány jako přírodní katastrofy, pokud škoda v důsledku jejich výskytu dosahuje výše minimálně 30 % průměrné roční produkce zemědělského podniku. Kategorie podpor vztahujících se k zemědělskému pojištění jsou uvedeny v nařízení č. 1587/2006 Komise jako „Podpora na ztráty způsobené nepříznivými klimatickými jevy“ a „Podpora na platbu pojistného“.

Hrubá míra podpory byla po roce 2010 ustanovena na 50 % (původní hodnota se pohybovala v rozmezí maximálně 80 %), aby Komise motivovala zemědělce k uzavírání komerčních pojištění, namísto pouhého vyhledávání podpory ze strany Společné zemědělské politiky [Wilkens, 2003].

Nařízení Komise č. 702/2014 stanovuje podmínky podpory na platby pojistného, a to, že tato podpora nesmí být v rozporu s fungováním vnitřního systému pojištění členských států a nesmí být poskytována pouze určitému specifickému okruhu pojištěven. Podporovaná rizika jsou klimatického původu a výše podpory činí 65 % nákladů na předepsané pojistné. Podpora je začleněna do programu „Podpory venkova“ a vychází z toho tedy to, že maximální výši podpory a způsob financování mají v rozhodovací kompetenci členské země. Rozhodovat se mohou mezi tím, že výše podpory buď bude 65 % z rozpočtu EU, nebo bude výše podpory 50 % a financováno bude z vlastních zdrojů země [Caneja, 2009].

Systém jednotného zemědělského pojištění ovšem Evropská unie jako celek nenabízí a řízení rizik v zemědělství spočívá na rozhodnutí jednotlivých členských států kvůli rozdílnosti klimatických podmínek a rozdílné struktuře zemědělské výroby v členských zemích.

6.1 Systémy zemědělského pojištění ve vybraných zemích EU

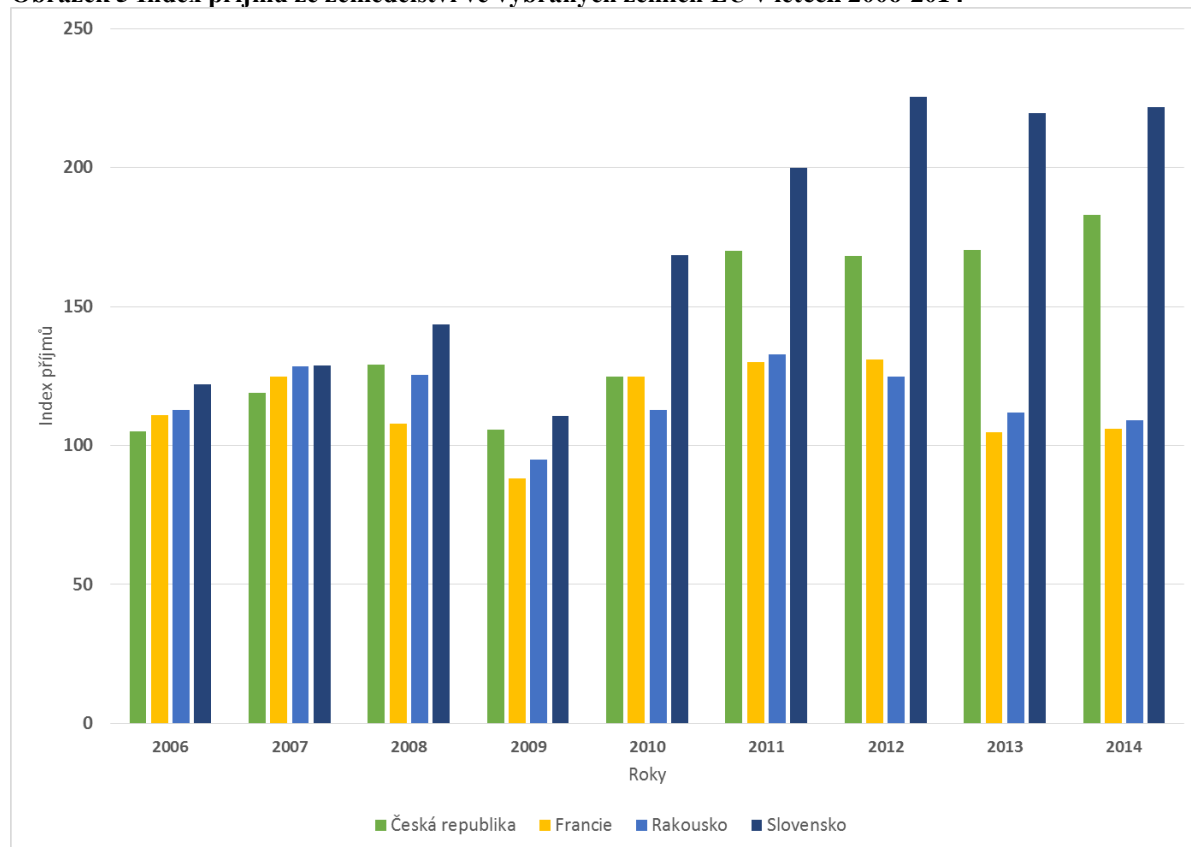
Systémy zemědělského pojištění se mění v závislosti na klimatických podmínkách a způsobech zemědělského hospodaření od země k zemi v rámci celé Evropské unie.

V rámci zemědělského pojištění České republiky a vybraných zemí Evropského společenství, tj. Rakousko, Francie a Slovensko, bude poukázáno na rozdílnosti zemědělského pojištění v jednotlivých státech. Vybranými zeměmi jsou Rakousko, díky propracovanému systému zemědělského pojištění, Francie, kvůli systému nepojistitelných rizik a Slovensko, pro historickou spojitost s Českou republikou a podobné zemědělské podmínky [Wilkens, 2010].

Zemědělství je významnou součástí hospodářství všech vybraných zemí. Podle indexu příjmů ze zemědělství, jehož způsob vyjádření je uveden v metodice, dle dat z Eurostatu z roku 2014 můžeme na obrázku 5 vidět, že Česká republika má do roku 2010 poměrně velké příjmy ze zemědělství a je na úrovni Rakouska. Do roku 2010 zaujímá první místo Slovensko, které má příjmy z tohoto druhu hospodářství nejvyšší. Francii, vykazuje kolísavý průběh, který ovšem nedosahuje hodnot ostatních vybraných států. Od roku 2010 nastává změna – z grafu jde vidět, že zemědělské příjmy v ČR a Slovensku prudce vzrostly a jsou nad ostatními příjmy vybraných zemí. Růst může být následkem zvýšené zahraniční poptávky po českých a slovenských zemědělských produktech, které jsou pro zahraniční státy (zejména pro státy využívající Euro) výhodné z pohledu cenové úrovně. Růst může být také projevem rostoucího hrubého produktu jak České tak Slovenské republiky s efektem na zvyšování příjmů v zemědělském odvětví a rozvoji technologických inovací umožňujících kvalitnější zemědělskou produkci. Oproti všem zemím má největší příjmy ze zemědělského podnikání Slovenská republika, což je dáno pře-

devším klimatickými podmínkami a dobrým půdním podkladem [European commission, 2006].

Obrázek 5 Index příjmů ze zemědělství ve vybraných zemích EU v letech 2006-2014

Zdroj: Vlastní práce z dat Eurostatu (příloha B).

6.1.1 Francie

Přes 85 % pojistného trhu zaujímá pojišťovna Groupama, která nabízí zemědělské pojištění. Dalším nástrojem, který Francie pro krytí rizik, zvláště z meteorologických příčin využívá, je Národní fond přírodních katastrof. Od roku 2005 funguje ve Francii komplexní program pojištění úrody, který působí proti rizikům, jako jsou sucho, mráz, vichřice, krupobití, extrémní déšť apod. [Salmon, 2013].

Podpora pojistného se pohybovala v rozmezí 25 – 45 %, ale od roku 2009 je možno podpořit až 65 % pojistného na zemědělském pojištění. Více než 70 % dotací je vypláceno z prostředků Evropské unie a zbytek je vyplácen ze státních fondů. Zajímavostí je, že zde existuje podpora pojistného pouze na pojištění hospodářských plodin či zemědělských podniků, ale neexistuje podpora pro pojištění hospodářských zvířat [Špička, 2012].

Podle zákona o katastrofách z roku 2006 jsou významnou součástí spoluúčasti a dotací ochrana před nepojistitelnými riziky. Kritériem pro výplatu kompenzace

je škoda minimálně ve výši 30 % na produkci a ztráta minimálně 13 % na celopodnikových příjmech [Špička, 2012].

Základním pilířem zemědělského pojištění je ve Francii Národní fond přírodních katastrof, kde o využití zdrojů z tohoto Fondu rozhoduje stát. Stát také musí spolufinancovat fond ve výši 50 %. Důležitým poznatkem je, že z tohoto Fondu jsou financována jen a pouze nepojistitelná rizika pro zemědělské podnikání. Podnikatelé obdrží v případě rozhodnutí o kompenzaci z fondu náhradu ve výši 25 % způsobených ztrát. Odškodnění je sice nízké, ale alespoň je to nějaká kompenzace proti škodám, které by jinak nebylo možné nijak komerčně krýt [Salmon, 2013].

6.1.2 Rakousko

Rakouská podpora zemědělského pojištění je zajímavá. Je zde zřízen Státní fond kalamit, ze kterého jsou finance využívány pro kompenzaci nastalých škod, a převádějí se zejména na preventivní opatření proti lavinám a k regulaci vodních toků. Menší část Fondu je od roku 1995 využívána na dotování pojistného ze zemědělského pojištění. Podpora pojistného proti krupobití a mrazu je 50 %, což je financováno polovinou (tj. 25 %) z fondu kalamit a polovinou z rozpočtu jednotlivých spolkových zemí Rakouska [Weinberger, 2013].

V Rakousku zaujímá monopolní postavení na trhu Die Österreichische Hagelversicherung zajišťující přes 85 % zemědělské půdy. Tato pojišťovna má zvláštní právní formu, a to vzájemnostní pojišťovací spolek. Její nabídka se od devadesátých let, kdy nabízela pouze krytí rizika krupobití, rozšířila o krytí proti mrazu, záplavám, vichřici, suchu nebo škůdcům. Tato pojišťovna má zastoupení také v České republice, její dceřinou společností je Agra pojišťovna [Meuwissen, 2012].

6.1.3 Slovensko

Do roku 1989 existovala na Slovenském trhu zemědělského pojištění pouze jedna pojišťovna, ale od roku 1993 se na tento specifický trh dostali další pojistitelé. Rizikovitost v zemědělství byla do roku 1990 řešená pomocí zákonného pojištění, smluvního pojištění, Fondu na zmírnění nepojistitelných škod v zemědělství a komplexním pojištěním úrody. Zákonné pojištění v té době vykonávala monopolně pouze Slovenská státní pojišťovna [Poistenie v poľnohospodárstve, 2006].

Na náklady spojené s placením pojistného přispívá také Ministerstvo zemědělství SR. To se podílí až 50 % na nákladech pojistného pro zemědělce. Tato forma pomoci ovšem není poskytována plošně, ale formou schvalování žádostí o dotace. Stát také nabízí zemědělským subjektům pomoc v případě škod velkého rozsahu.

Negativním faktorem v oblasti zemědělského pojištění na Slovensku je nízká výměra pojištěných ploch způsobená nízkým zájmem o pojištění, a to díky přechodu k dobrovolnému pojištění, nedostatku finančních prostředků k placení pojistného a neadekvátní identifikace rizik ze strany zemědělských subjektů. S tímto negativním faktorem je pak plně spojen další, a to relativně vysoká cena pojistného, což snižuje ochotu zemědělských podnikatelů investovat do zemědělského pojištění, a tím zvýšení škodovitosti [Hruška, 2012].

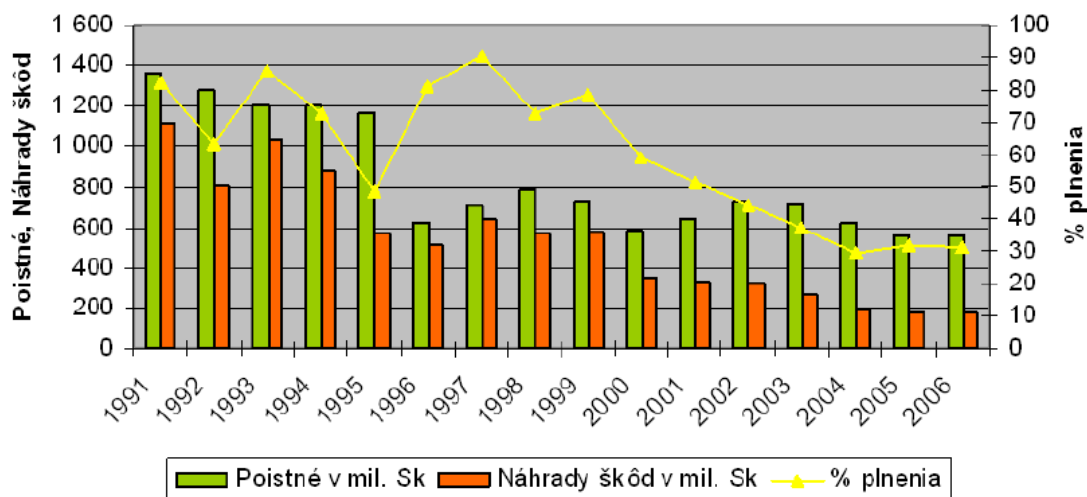
Dalším problémem je nízká konkurence v tomto odvětví díky jeho specifičnosti. To je dalším příčinou relativně vysoké částky pojistného.

Vývoj škodovosti na Slovensku vykazuje dle Slovenské asociace pojišťoven klesající trend, a je přibližně na úrovni 45 %.

Velmi kritizovaným faktem je, že doba, na kterou se zemědělské pojištění uzavírá, je pouze jeden rok. Důvodem je rychle se měnící výměra hospodářských ploidin a počet hospodářských zvířat. To má za následek nedostatečnou vazbu mezi pojistiteli a pojistníky a malou možnost realizace snížení pojistné částky [Hruška, 2012].

Na obrázku 6 je znázorněn vývoj pojistného, náhrad škod a plnění na Slovensku během let 1991 – 1993, kdy bylo Slovensko součástí tehdejšího Československa, a dále pak během průřezu let 1994-2006, kdy jsou již data brána za samostatnou Slovenskou republiku. Je zde vidět klesající trend procentuálního pojistného plnění a náhrad škod.

Obrázek 6 Vývoj pojistného, náhrad škod a plnění na Slovensku

Zdroj: VÚEPP (2006).

7 Analýza hospodaření ŠZP Žabčice

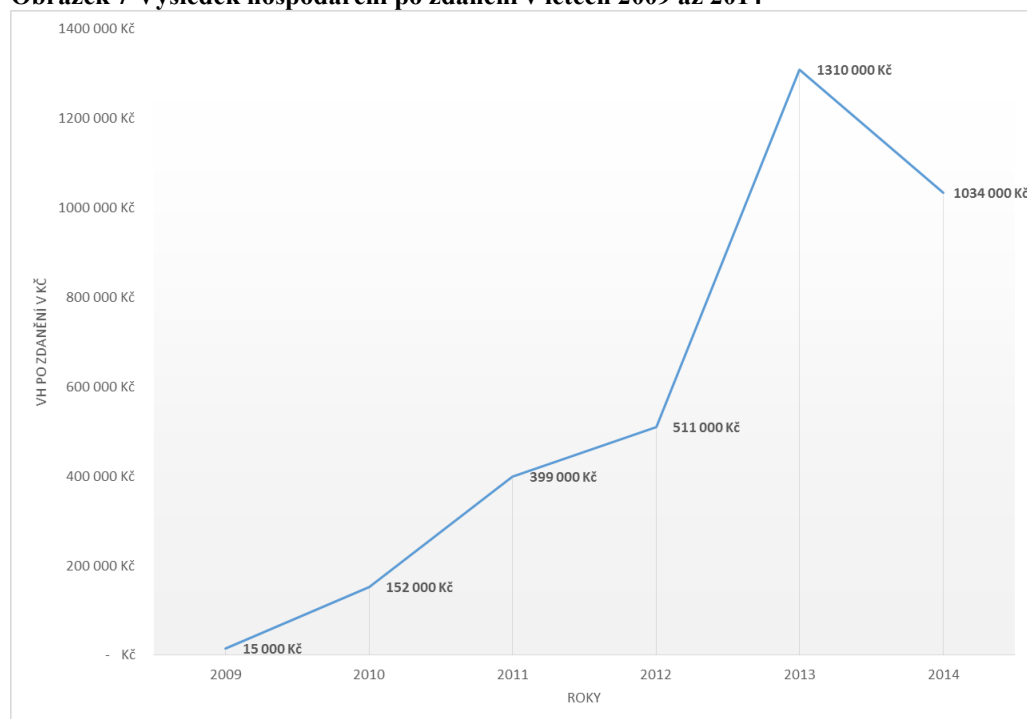
Školní zemědělský podnik Žabčice je organizační součástí Mendelovy univerzity v Brně. Zajištění praktické výuky studentů v provozech rostlinné, živočišné a speciální výroby je hlavní, tj. účelovou činností podniku, během níž spolupracuje převážně s Agronomickou a Zahradnickou fakultou domovské univerzity. Studentům je tedy touto formou činnosti ŠZP Žabčice zprostředkována odborná praxe, tematické exkurze a pomoc při řešení odborných problémů, včetně řešení studentských výzkumných a závěrečných prací. V areálu školního zemědělského podniku se nachází klimatologická stanice s automatickou měřicí ústřednou pro celoroční měření základních meteorologických prvků, jako jsou srážky, kroupy, vichřice, mráz apod.

Tzv. doplňkovou, avšak z ekonomického hlediska velmi významnou, činností podniku, je klasická zemědělská výroba, jako je pěstování obilí, vinohradnictví, chov skotu, ovcí, koní apod.

Celková rozloha ŠZP Žabčice činí 2 658 ha, z toho je plocha obhospodařované zemědělské půdy 2 586 ha, z čehož je 170 ha plodných vinic a 60 ha zaujímá prostor polní výzkumné stanice.

Školní zemědělský podnik sestává ze dvou oddělených pracovišť, Žabčice a Lednice. Pracoviště Žabčice leží v rizikovější oblasti s vyšší pravděpodobností výskytu nepříznivých klimatických podmínek pro zemědělství, hlavně pak rizika nerovnoměrného pokrytí oblasti srážkami (průměrné srážky v této oblasti okolo 450-550 mm/rok).

Na obrázku 7 je rozbor výsledku hospodaření Školního zemědělského podniku Žabčice po odečtení daně od roku 2009 do roku 2014. Z grafu je patrné, že podniku se z ekonomického hlediska daří v průběhu let zvyšovat výsledek hospodaření a vzhledem k tomu, že jeho výnosy převládají nad náklady, je patrné, že podnik generuje, i třeba minimální, zisk. Z grafu je sice též zaznamenán pokles mezi roky v letech 2013 a 2014, ale ten je v řádech tisíců, což mohlo být způsobeno buď vyššími investičními akcemi a tím i vyšším objemem cizího kapitálu, nebo tím, že se snížily cenové sazby z prodeje zemědělských produktů.

Obrázek 7 Výsledek hospodaření po zdanění v letech 2009 až 2014

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2009 – 2014.

Zdroji výnosů hospodářské (doplňkové) činnosti školního podniku jsou zejména polní hospodářské plodiny, produkce vinných hroznů a vína a živočišná výroba, v jejím rámci pak zvláště produkce mléka. Tyto zdroje zemědělské prvovýroby slouží nejen k zajištění hospodářské činnosti podniku, ale i k zajištění významné části činnosti účelové (hlavní), spojené s výukou studentů Mendelovy univerzity v Brně.

Stav hospodářských zvířat k 31. 12. 2014 můžeme vidět v tabulce 6. Nejpočetnější položkou v tomto výčtu je dospělý skot, který je tvořen převážně dojnými. To odpovídá dlouhodobé strategii hospodářského rozvoje podniku, opírající se o produkci mléka, jako stěžejního zdroje trvalých průběžných příjmů. Dále početně následuje položka prasata na výkrm a jalovice. Výčet zvířat se v průběhu let mění, což je možno vidět v tabulkách 16 a 17 v kapitole Analýza pojištění zvířat. Výkrm prasat zůstává vzhledem k nízké či žádné rentabilitě produkce jen na úrovni odpovídající požadavkům zajištění výuky studentů.

Tabulka 6 Stav hospodářských zvířat k 31. 12. 2014

Druh	Počet (ks)
Krávy	553
Telata do 6 měsíců	192
Jalovice od 6 měsíců	243
Jalovice od 3 měsíce březosti	107
Skot výkrm	16
Prasnice	34
Selata do 25 kg	198
Prasničky od 25 kg	10
Výkrm prasat od 25 kg	247
Bahnice	26

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za rok 2014.

Tabulka 7 zobrazuje rozbor hospodářských plodin pěstovaných na půdě Školního podniku k 31. 12. 2014. Největší hektarovou plochu zabírá pšenice ozimá, ječmen jarní a vojtěška píce. Vinná réva je samostatnou kapitolou, jejíž náklady a výnosy se v podniku počítají jako samostatná položka, jelikož produkce vinné révy je významnou částí hospodářské činnosti podniku.

Tabulka 7 Stav hospodářských plodin k 31. 12. 2014

Druh	Výměra (ha)
Pšenice ozimá	483,74
Pšenice jarní	8,58
Ječmen ozimý	87,97
Ječmen jarní	159,68
Mák	110,67
Proso	3,67
Slunečnice	87,17
Kukuřice zrna	202,61
Kukuřice píce	167,5
Čirok píce	121,17
Žito píce	36,49
Vojtěška píce	417,44
Louky a pastviny	317,2
Vinná réva	144,81
Višně	16,72

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za rok 2014.

Tabulka 8 ukazuje hektarovou výměru obhospodařované zemědělské půdy podniku ve stavu k 31. 12. 2014. Celková zemědělská plocha se rozkládá na rozloze 2 586 ha, z čehož je nejvíce orné půdy, a to 2 022 ha. Zbytek zemědělské plochy je pak rozdělen mezi vinice, sady a trvalé travní porosty, to vše o zbývající rozloze 564 ha.

Tabulka 8 Výměra obhospodařované zemědělské půdy k 31. 12. 2014

Kategorie půdy	Výměra (ha)
Orná půda	2 022
Vinice	233
Sady	97
Trvalé travní porosty (louky a pastviny)	234

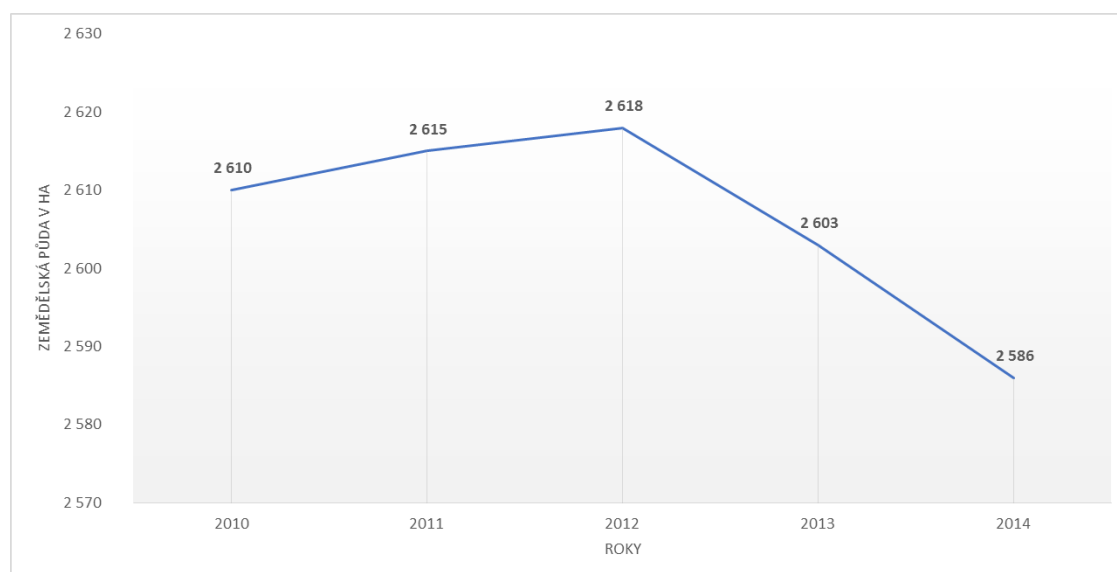
Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za rok 2014.

V majetku Mendelovy univerzity v Brně je 840 ha z celkové obhospodařované zemědělské výměry, a zbylá plocha je pronajatá. Z většiny je zemědělská plocha pronajatá od soukromých subjektů, a pouze 28 ha je pronajatých od Státního pozemkového úřadu, viz tabulka 9.

Tabulka 9 Majetkový vztah k půdě k 31. 12. 2014

Kategorie půdy	Výměra
Zemědělská půda v majetku Mendelu	840 ha
Zemědělská půda pronajatá od SPÚ	28 ha
Zemědělská půda pronajatá od jiných subjektů	1 718 ha

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za rok 2014.

Obrázek 8 Vývoj stavu zemědělské půdy 2010-2014

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Výměra zemědělské plochy obhospodařované ŠZP Žabčice do roku 2012 rostla. V tomto roce byla dosažena největší výměra pozemků, a to 2 618 ha pro zemědělskou produkci. Od roku 2012 ovšem rozsah obhospodařované půdy klesá, v loňském roce tento stav je již jen 2 586 ha (obrázek 8). Výměra klesá z důvodu nehostinnosti oblasti, díky nepříznivosti meteorologických vlivů, které jsou velmi

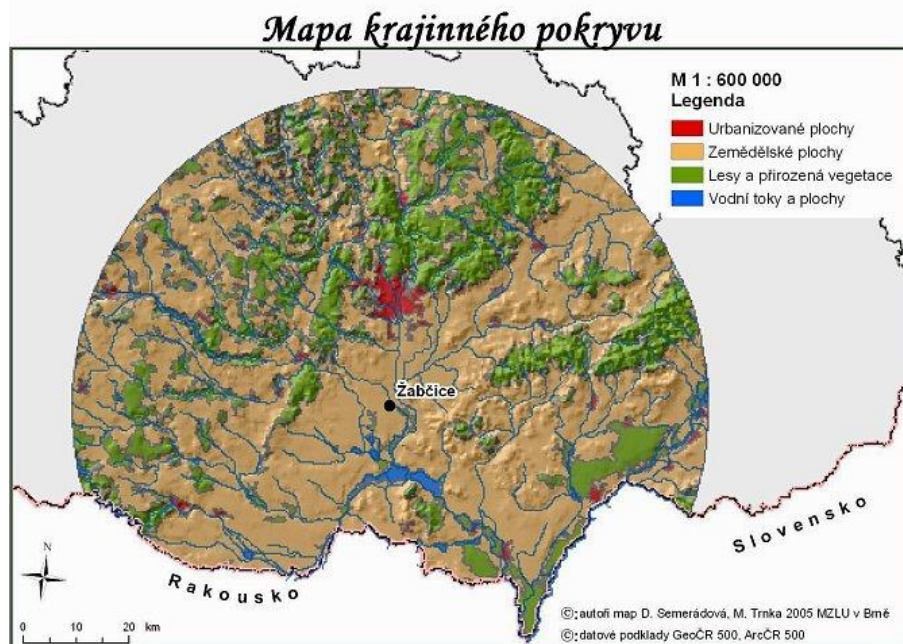
nevyzpytatelné. To má za následek obtížnější pěstování plodin a vyšší náklady na jejich vypěstování. Důvodem poklesu výměry půdy je též ukončování pronájmů.

7.1 Zhodnocení přírodních poměrů s vlivem na hospodaření podniku

Krajina jižní Moravy v oblasti okolo Žabčic, nacházející se v nadmořské výšce 182 m. n. m., je rozdělena na urbanizované plochy, zemědělské plochy, plochy lesů a vodní zdroje, což zobrazuje obrázek 9.

V této oblasti jsou nejvíce zastoupeny právě zemědělské plochy se svahovitostí do 12°, sloužící pro zemědělské hospodářství, jako jsou vinice, sady, pole a orná půda. Dále pak následuje ve větším měřítku zastoupení lesních ploch a přirozené vegetace, které jsou také velmi rozšířené v této oblasti. Urbanizované plochy jsou koncentrovány pouze v jedné malé oblasti a jejich výměra nad ostatními přírodními plochami rozhodně nepřevažuje. Důležité jsou zde podzemní vody, ze kterých plodiny čerpají vláhu v měsících s nedostatkem srážek, jelikož je v této oblasti jinak plocha vodních zdrojů minimální. Proto je také oblast okolo Žabčic známá svým spíše velmi suchým klimatem.

Obrázek 9 Mapa využití území v oblasti Jižní Moravy

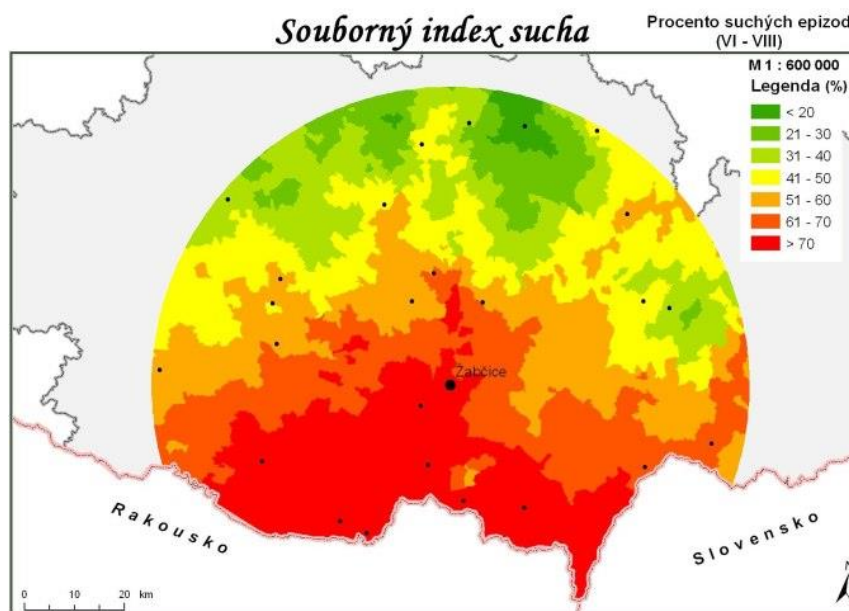
Zdroj: Meteorologická stanice Ústavu agrosystémů a bioklimatologie - Žabčice (2005).

Žabčice patří k nejteplejším lokalitám na území ČR s průměrnou roční teplotou 9,2 °C a velmi dlouhým vegetačním obdobím. Zatímco průměrná teplota nejchladnějšího měsíce, tj. ledna, činí -2 °C, během nejteplejšího měsíce v roce, tj. července, přesahuje hodnotu 19 °C. Potenciální produktivita území z pohledu země-

dělské výroby je však do jisté míry omezena nedostatkem srážek, respektive velmi nerovnoměrnou srážkovou aktivitou, která v kombinaci s poměrně vysokou teplotou a častými výsušnými větry ukazuje typický sušší charakter lokality [Meteorologická stanice Ústavu agrosystémů a bioklimatologie, Žabčice, 2012].

V rámci České republiky Žabčice vynikají sušším charakterem klimatu. Projevy sucha se zde obvykle hromadí postupně během relativně dlouhého období trvajícího týdny až měsíce. Některé důsledky těchto suchých epizod přetrvávají do dalších období, což může způsobit rozsáhlé a znatelné ekonomické škody. Souhrnný index sucha ukazuje na existenci výrazné oblasti sucha vymezené Znojmem na západě, Brnem na severu a Břeclaví na východě (obrázek 10). Oblast Žabčic spadá do této velmi suché oblasti. Žabčice jsou lokalitou ohroženou suchem i v období jara a podzimu, což výrazně ztěžuje hospodaření na orné půdě v tomto regionu [Meteorologická stanice Ústavu agrosystémů a bioklimatologie, Žabčice, 2012].

Obrázek 10 Procento měsíců s výskytem sucha v letním období během let 1961-2000

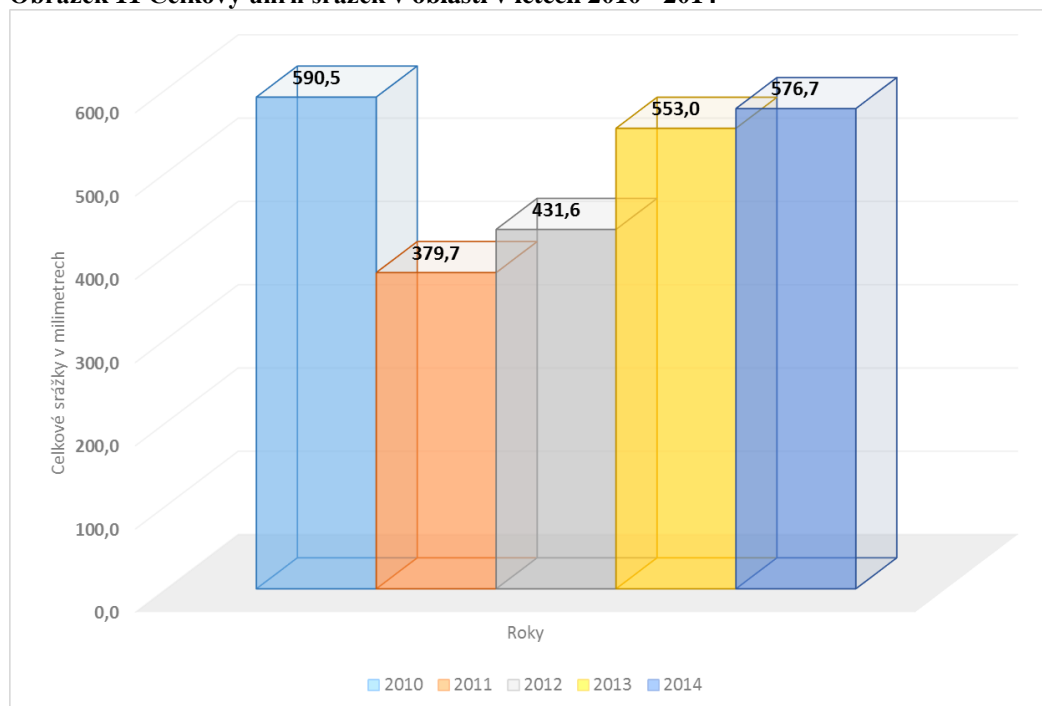
Zdroj: Meteorologická stanice Ústavu agrosystémů a bioklimatologie - Žabčice (2005).

Z klimatického pozorování meteorologické stanice ústavu Žabčice jsem získala podklady pro vytvoření několika grafů znázorňujících vývoj průměrných měsíčních srážek v oblasti Školního zemědělského podniku Žabčice a také graf zobrazující vývoj průměrných měsíčních teplot v této oblasti od roku 2010 do roku 2014.

Obrázek 11 ukazuje celkový roční úhrn srážek v milimetrech, které v oblasti školního podniku spadly. Z grafu je patrné, že rok 2010 byl srážkově nadprůměrný, což mělo za následek příznivý vliv na růst hospodářských plodin. V roce 2011 se naopak zemědělskému hospodářství velmi nedařilo, jelikož velmi malý objem vodních srážek měl negativní vliv na zemědělskou produkci a na celkový hospodářský výsledek. Od roku 2012 však srážky opět nabývaly na intenzitě. Můžeme tedy sou-

dit, a to i na základě zkušeností provozní praxe, že v periodicitě tří let postupně nastává suchý propad v této oblasti a pak postupný mírný návrat do vyšších srážkových hodnot.

Obrázek 11 Celkový úhrn srážek v oblasti v letech 2010 - 2014

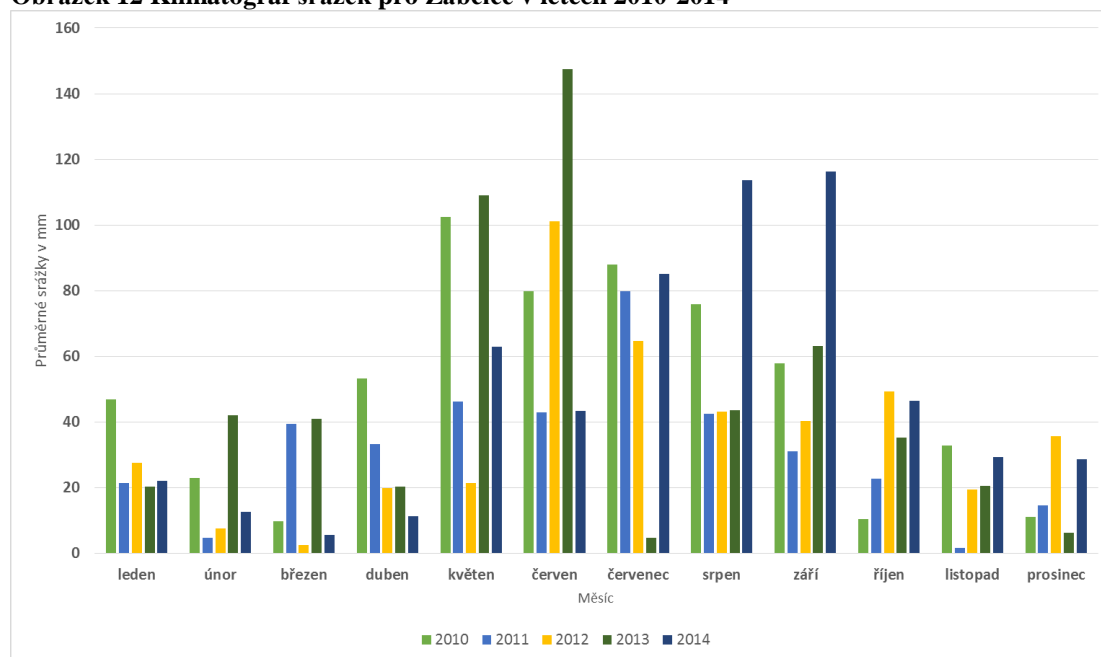

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Obrázek 12 je znázorněním měsíčního vývoje průměrných srážek v oblasti Žabčic v letech 2012 až 2014. Z grafu lze vyvodit, že během letních měsíců byl srážkově nejvýraznější rok 2012 a 2013 a během období konce léta a začátku podzimu, tj. v období sklizně, byl nejvýraznějším rok 2014. Paradoxem je, že se nedostatek vlhkosti v půdě, který negativně působí na pěstování hospodářských plodin, projevuje se zpožděním. To znamená, že v období velkého počtu srážek jsou větší negativní dopady na plodiny, než v měsíci následujícím po tomto období, vzhledem k tomu, že se srážky pomaleji dostávají do spodních vrstev půd, odkud je v následujícím období čerpají plodiny.

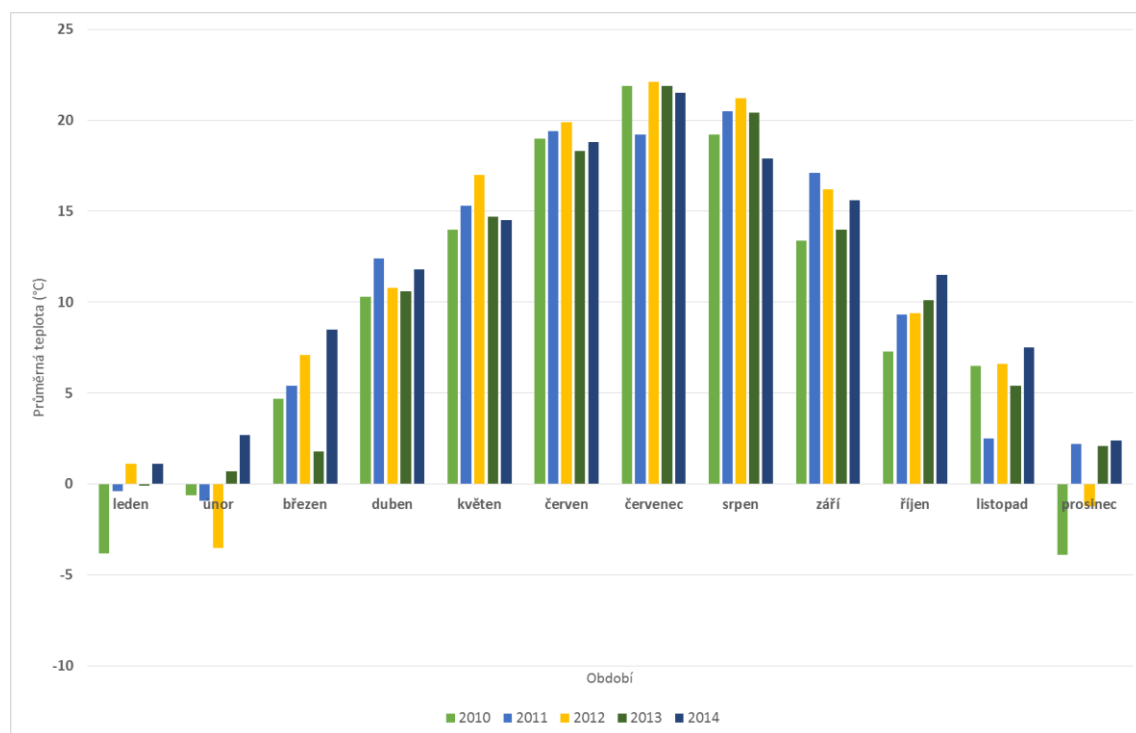
Při posouzení vývoje průměrných měsíčních teplot v oblasti Žabčic lze konstatovat, že zde nejsou výrazné rozdíly v letech, kromě zimních měsíců, kdy v letech 2010 a 2012 teploty byly pod bodem mrazu. V roce 2010 jsou patrné extrémní výkyvy teplot v měsíci lednu a prosinci, které jsou v této krajinné oblasti velmi neobvyklé. Můžeme vyvodit, že jinak je tento region opravdu teplotně nadprůměrný a teploty se drží v přibližně stejných intervalech během každého roku, viz obrázek 13.

Obrázek 12 Klimatograf srážek pro Žabčice v letech 2010-2014

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Obrázek 13 Klimatograf teplot pro Žabčice v letech 2010 - 2014

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

7.2 Podpora pojištění a škodovost v ŠZP Žabčice ve sledovaném období

Podpora zemědělského pojištění na krytí rizik z externích zdrojů je významnou částí pomáhající snižovat nákladovou zátěž Školního podniku Žabčice. Podporu poskytuje Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond (dále PGRLF), který poskytuje podporu jak na pojištění zemědělských plodin, tak na pojištění hospodářských zvířat a vinné révy, která se bere v podniku jako samostatná kategorie vzhledem k její významné hodnotě pro podnikání ŠZP Žabčice.

Celková podpora vyplacená na podporu pojištění plodin byla za sledované období 646 429 Kč, na podporu vinné révy 4 061 008 Kč a na podporu pojištění zvířat v podniku bylo za období vyplaceno celkem 630 436 Kč (tabulka 10). Tyto částky pojistné podpory jsou pro Školní podnik velmi významným motivačním prvkem k zařizování pojištění ke krytí možných rizik. Ale i kdyby podpora pojištění ze strany PGRLF podniku nebyla umožněna, školní podnik by i tak neměl jinou možnost, než nechat svoje zemědělské komodity dále pod ochranou komerčního pojištění, jelikož na zemědělských produktech živočišné a rostlinné výroby závisí jeho celé podnikání.

Tabulka 10 Podpora pojištění podniku v letech 2010 – 2014 (Kč)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Kategorie					
Plodiny	171 019	185 807	171 759	42 430	75 414
Vinná réva	776 765	776 765	969 899	777 840	759 739
Zvířata	117 386	117 386	134 228	124 012	137 424

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

V podniku během sledovaného období nastaly škodní události pouze v souvislosti s pěstováním hospodářských plodin a vinné révy. Nejvíce škod bylo zaznamenáno v roce 2012, kdy byla postižena faktorem záplavy pšenice a faktory krupobití, mrazem a vichřicí vinná réva. V roce 2011 došlo k pojistným událostem na vinné révě, kde zapůsobil mráz a krupobití. V roce 2012 byl zaznamenán nepříznivý mráz dopadající na plodnost vinné révy. Rok 2013 byl rokem, kde žádné škodní události na žádných komoditách školního podniku nenastaly. V roce 2014 znovu postihl mráz úrodu vinné révy.

Když se zaměříme na vypořádání výše škod v jednotlivých letech, tabulka 11, vidíme, že až na rok 2011, kdy škodní událost způsobená mrazem na vinné révě nebyla plně vyplacena s rozdílem doplacení dodatečných nákladů podnikem 886 440 Kč, byly všechny náklady plně splaceny z fondů České pojišťovny, jak bylo ujednáno v pojistné smlouvě.

Tabulka 11 Škodní události v podniku v letech 2010 - 2014

Rok	Pojistná událost	Výše škody (Kč)	Výše plnění (Kč)
2010	Pšenice - záplava	144 208	144 208
	Vinná réva - krupobití	2 918 973	2 918 973
	Vinná réva - mráz	1 105 240	1 105 240
	Vinná réva - krupobití	4 800	4 800
	Vinná réva - vichřice	54 000	54 000
2011	Vinná réva - mráz	3 037 474	2 151 034
	Vinná réva lednice - krupobití	97 920	97 920
2012	Vinná réva - mráz	4 514 762	4 514 762
2014	Vinná réva - mráz	661 932	661 932

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

7.3 Analýza pojištění plodin pro období 2010 - 2014

Školní zemědělský podnik využívá k pojištění své podnikatelské činnosti produkty České pojišťovny, a.s. Tato pojišťovací instituce je vybrána nejen dle dlouholetých dobrých zkušeností podniku, ale také proto, že nutnou podmínkou pro určení pojišťovny ke krytí rizik je krytí rizik danou pojišťovnou v rámci celé Mendelovy univerzity v Brně, pod jejíž správu podnik spadá.

Výčet plodin, které má podnik chráněny komerčním pojištěním, se během let 2010 až 2014 průběžně mění. Mezi stálé plodiny, které spadají pod pojištění v každém sledovaném roce, ovšem patří:

- pšenice ozimá,
- pšenice jarní,
- ječmen jarní,
- kukuřice píce,
- vojtěška píce,
- kukuřice zrno,
- vinná réva.

Tyto výše zmíněné plodiny patří do pojišťovacích smluv v každém roce, jelikož jsou stěžejními zemědělskými produkty pro podnik. Plodiny seté na podzim, tj. pšenice ozimá, vojtěška píce a kukuřice zrno, se používají především jako krmné směsi pro hospodářská zvířata. Tyto plodiny nejvíce ohrožují rizika meteorologického rázu jakožto mráz a sucho. Plodiny seté na jaře, tj. pšenice jarní, ječmen jarní, kukuřice píce a kukuřice zrno, jsou ohroženy zejména faktorem sucha a krupobití. Díky jarní setbě je možnost vzniku požárů na polích v letních měsících v době sklizně. Například ječmen jarní je ovlivněn negativním faktorem polehnutí klasů, což ovšem nebývá pojišťovnami kryto, a toto riziko spadá do výjimek v pojišťovacích smlouvách. Vojtěška píce je pak závislá díky hlubokým kořenům na podzemní vodě, tj. rizikem pro tuto plodinu jsou dlouhodobá sucha. Vinná réva je plodina závislá na klíčovém faktoru počasí, zejména tedy dostatečného srážko-

vého úhrnu. Velmi negativními událostmi s dopadem na její pěstování jsou v této závislosti sucho a mráz, které způsobují neúrodu a poškození důležitých částí rostlin. Dalšími riziky společnými pro všechny vyjmenované plodiny je riziko napadení škůdci či chorobou. Ojedinele pak byly v rozmezí let 2010 až 2014 pojišťovány plodiny jako mák, slunečnice, proso, čirok, ječmen ozimý, řepka ozimá, louky, tráva na orné půdě, žito ozimé a vojtěška osivo.

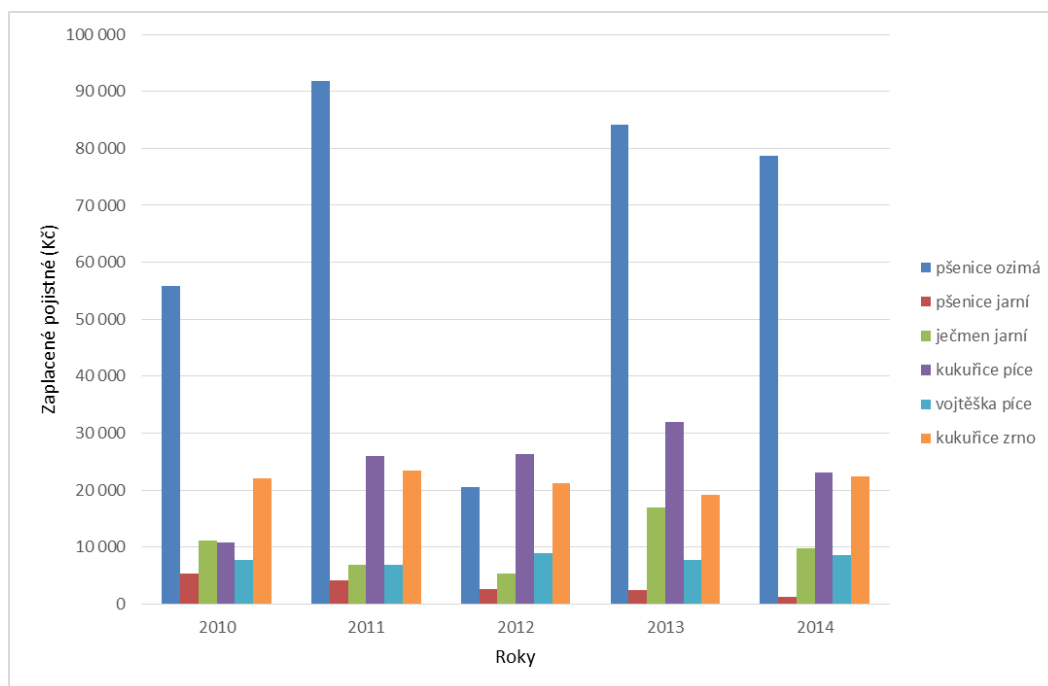
Ekonomické údaje týkající se pojištění vybraných plodin v průběhu let můžeme zobrazit v následujících tabulkách (tabulka 12, tabulka 13). Tarifní slevy na pojistném pro zemědělské plodiny jsou stanoveny pro každý rok ve stejné výši, tj. sleva za příznivý škodní průběh v hodnotě 10 % a sleva za strukturu pojištěných plodin, která je stanovena v korunách poměrně k danému roku a je vyplacena v případě, že jsou v daném roce pojištěny plodiny ke sklizni na veškeré obhospodařované orné půdě pojistitele. Slevy za bezeškodní průběh dosáhl ŠZP Žabčice plně v každém roce ve sledovaném období. Na tuto kategorii vinné révy se vztahuje obchodní sleva 10 % a sleva za propojištěnost daná poměrově ke každému roku. Obchodní slevy taktéž podnik dosáhl plně v každém roce sledovaného období. Pro vinnou révu byla jako novinka od roku 2013 stanovena spoluúčast podniku na krytí škodních událostí ve výši 10 %.

Vývoj cen zemědělských komodit byl v posledních letech spíše nepříznivý, avšak Česká zemědělská komora spekuluje na růst cen zemědělských plodin. Pojištěná cena za tunu se pohybuje v řádech dvou až tří tisíců korun pro každou z pojištěných plodin, viz tabulka 12. Pojistná cena u vinné révy, viz tabulka 13, je stabilní po celou dobu sledovaného období a je ustálena na hodnotě 12 000 Kč za tunu.

Celkové zaplacené pojistné pro plodiny zahrnuté do analýzy, po odečtení všech slev, za celkové sledované období 2010 až 2014 bylo pro hospodářské plodiny 663 292 Kč, vyjma vinné révy. Za pojištění rizik při pěstování vinné révy bylo za stejné období uhrazeno pojistné ve výši 8 513 772 Kč. Výše zaplaceného pojistného po odečtení slev v jednotlivých letech je přibližně konstantní. Výrazný zlom však nastal v roce 2012 pro pojištění základních hospodářských plodin, kdy byla placena nejnižší částka pojistného, díky nízkým pojistným sazbám pojišťovny.

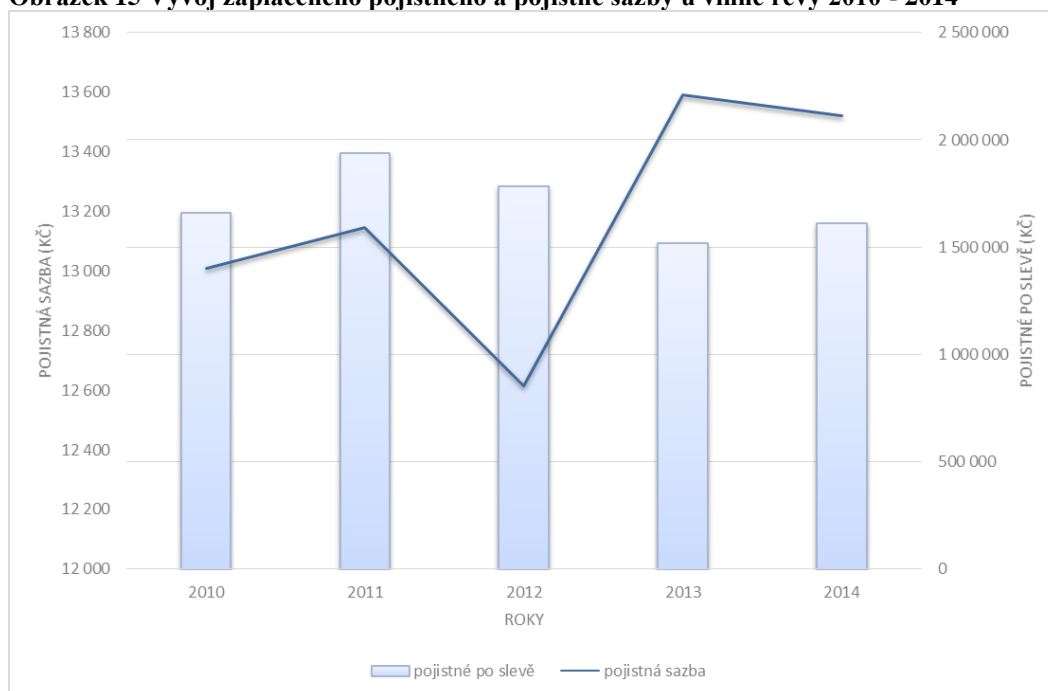
Největší podíl při placení pojistného za hospodářské plodiny má pšenice ozimá. Další plodiny už nemají tak velké náklady na svoji ochranu a jejich hodnoty pojistného jsou podobné. V období 2010 až 2014 je vidět opakující se trend růstu a poklesu nákladů, což je následkem vypěstovaného množství plodin za minulé období roku (obrázek 14). Stejný vývoj zaplaceného pojistného můžeme pozorovat na obrázku 15 pro vinnou révu, jejíž náklady na pojistné se v podniku počítají samostatně vzhledem k velikosti a důležitosti kategorie.

Obrázek 14 Vývoj zaplaceného pojistného u vybraných plodin 2010 - 2014

Zdroj: Vlastní práce.

Obrázek 15 Vývoj zaplaceného pojistného a pojistné sazby u vinné révy 2010 - 2014

Zdroj: Vlastní práce.

Tabulka 12 Pojištění plodin v období 2010 – 2014

Kategorie		Výměra (ha)	Pojištěný výnos (t/ha)	Pojištěná cena (Kč/t)	Pojistná sazba (Kč/ha)	Pojistné (Kč)	Pojistné po slevě (Kč)
2010	Pšenice ozimá	487,75	3,5	2 800	129	63 382	55 903
	Pšenice jarní	43,52	3,5	3 000	139	6 059	5 344
	Ječmen jarní	108,61	3,5	2 500	116	12 601	11 114
	Kukuřice píče	123,04	30	250	99	12 236	10 792
	Vojtěška píče	475,47	15	200	18	8 730	7 700
	Kukuřice zrno	142,97	6	2 200	175	25 024	22 071
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2010: 112 924 Kč							
2011	Pšenice ozimá	640,9	3,5	3 500	162	104 098	91 814
	Pšenice jarní	33	3,5	3 000	139	4 599	4 056
	Ječmen jarní	67	3,5	2 500	116	7 773	6 856
	Kukuřice píče	296,2	30	250	99	29 456	25 980
	Vojtěška píče	424,9	15	200	18	7 801	6 880
	Kukuřice zrno	111,1	6	3 000	238	26 512	23 384
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2011: 158 970 Kč							
2012	Pšenice ozimá	503,1	1	3 500	46	23 349	20 594
	Pšenice jarní	37,29	2	3 000	79	2 967	2 617
	Ječmen jarní	91,4	2	2 500	66	6 060	5 345
	Kukuřice píče	300,76	30	250	99	29 911	26 382
	Vojtěška píče	551,97	15	200	18	10 134	8 938
	Kukuřice zrno	100,54	6	3 000	238	23 997	21 165
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2012: 85 041 Kč							
2013	Pšenice ozimá	522,35	3,5	3 500	203	106 060	84 190
	Pšenice jarní	18	3,5	3 000	174	3 132	2 486
	Ječmen jarní	147,04	3,5	2 500	145	21 326	16 929
	Kukuřice píče	324,46	30	250	124	40 334	32 017
	Vojtěška píče	426,96	15	200	22	9 799	7 778
	Kukuřice zrno	81,08	6	3 000	298	24 190	19 202
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2013: 162 602 Kč							
2014	Pšenice ozimá	488,21	3,5	3 500	203	99 128	78 688
	Pšenice jarní	8,58	3,5	3 000	174	1 493	1 185
	Ječmen jarní	85,06	3,5	2 500	145	12 337	9 793
	Kukuřice píče	234,3	30	250	124	29 127	23 121
	Vojtěška píče	472,15	15	200	22	10 836	8 602
	Kukuřice zrno	94,31	6	3 000	298	28 138	22 336
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2014: 143 725 Kč							

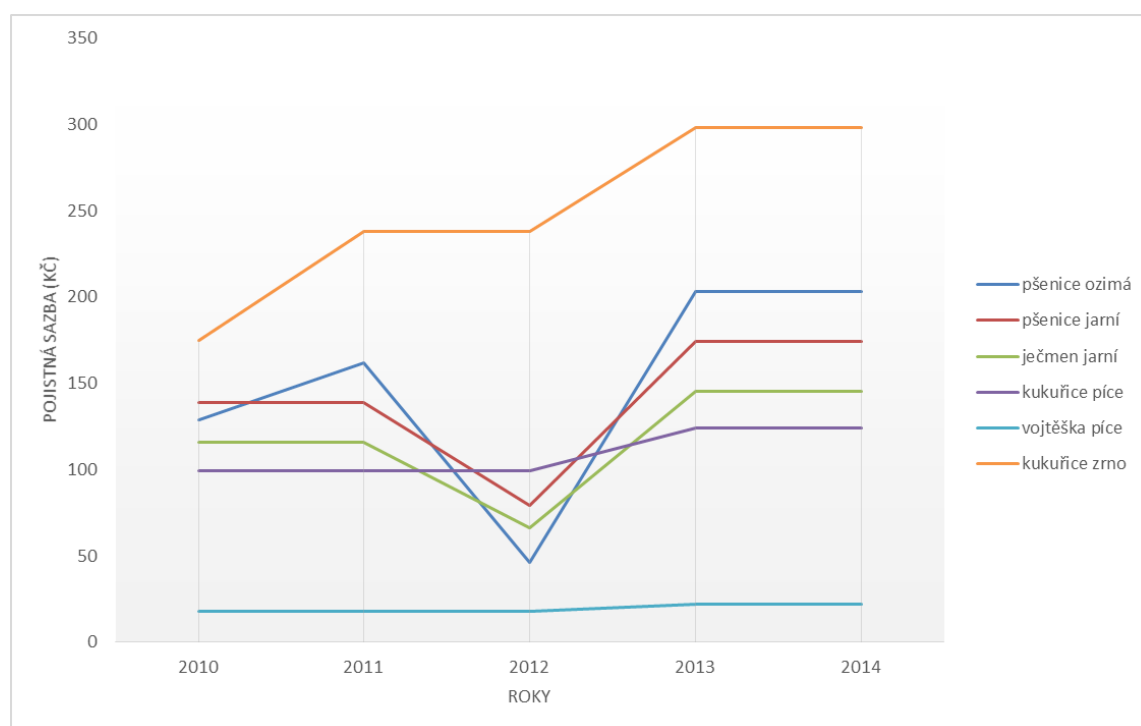
Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Tabulka 13 Pojištění vinné révy v období 2010 - 2014

Rok	Výměra (ha)	Pojištěný výnos (t/ha)	Pojištěná cena (Kč/t)	Pojistná sazba (Kč/ha)	Pojistné (Kč)	Pojistné po slevě (Kč)
2010	144,64	5,6	12 000	13 009	1 881 714	1 659 672
2011	150,57	5,65	12 000	13 146	1 979 386	1 939 798
2012	144,15	5,62	12 000	12 614	1 818 365	1 781 998
2013	126,77	5,58	12 000	13 590	1 722 764	1 519 478
2014	135,25	5,55	12 000	13 520	1 828 600	1 612 826

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Obrázek 16 Vývoj pojistných sazeb u vybraných plodin 2010 - 2014

Zdroj: Vlastní práce.

Vývoj pojistných sazeb u hospodářských plodin má rostoucí průběh, jak je vidět na obrázku 16. V roce 2012 byl propad pojistných sazeb, kdy jejich hodnoty byly podprůměrné vzhledem k okolním letům. Tento jev by se dal vysvětlit doznívajícími následky ekonomické krize, kdy v České republice klesal hrubý domácí produkt a rostla inflace a ekonomika se nacházela ve fázi recese. To mělo také za následek pokles zaměstnanosti a tím pokles výdajů, což se dle mého názoru negativně projevilo na nedostatečně vysokých finančních prostředcích pojišťoven sloužících nejen k vyplácení pojistných náhrad. Proto byly pojišťovací instituce tlačeny ke snižování sazeb u zemědělských produktů. Stejný průběh pak lze pozorovat u pojistné sazby pro vinnou révu na obrázku 15.

7.3.1 Výnosnost a nákladovost plodin v roce 2014

Abychom mohli určit, které plodiny jsou pro ŠZP Žabčice klíčové z hlediska výše pojistného krytí, je potřeba porovnat výnosy z pěstování daných hospodářských plodin a náklady na jejich údržbu. Za nejvíce rentabilní plodiny se pak považují takové, kde výnosy převládají nad náklady na pěstování.

V tabulce 14 je uveden výpis hospodářských komodit pěstovaných v podniku v roce 2014. Z přehledu je patrné, že největší podíl na zisku či ztrátě podniku zaujímá pět plodin, tj. pšenice ozimá, mák, čirok píce, vojtěška píce a vinná réva. Z těchto vyjmenovaných plodin se pouze pšenice ozimá podílela ztrátovým poměrem, kdy náklady na její pěstování a údržbu v roce 2014 vzrostly nad hodnoty výnosů z této plodiny. Ziskem se podílely nejvíce vojtěška píce a vinná réva. Můžeme tedy říct, že tyto tři plodiny jsou pro podnik nejvíce klíčové a je pravděpodobné, že u nich bude potřeba zvýšené eliminace negativních dopadů na jejich udržování. Z obrázku 17 vyplývá, že vojtěška píce se podílela na ekonomickém zisku přibližně 53% podílem, vinná réva cca 48% podílem a pšenice ozimá snížila ekonomický zisk asi o 35 %. Všechny zmíněné klíčové plodiny byly v roce 2014 kryty pojištěním České pojišťovny.

Vinná réva je dle pojistné smlouvy kryta pojištěním proti krupobití, požáru, vichřici, záplavám, povodním, sesuvu půdy, jarnímu mrazu a proti mrazu. Z celkové výměry vinic je pojištěno 135,25 ha, jelikož zbývající plocha patří do pojišťovacích výluk, vykloučené a mladé vinice. Vojtěška píce a pšenice ozimá byly kryty pouze pro případ poškození nebo zničení krupobitím či požárem.

Při zaměření na podíl pojistného vybraných plodin na nákladech podniku za rok 2014, tak můžeme z obrázku 18 vyzorovat, že největším podílem oplývá vinná réva, pšenice ozimá a kukuřice zrno. Vojtěška píce má malý procentní podíl na nákladech z pojistného, i přesto, že je to klíčová plodina. Můžeme tedy říci, že vojtěška je málo rizikovou kategorií.

Rentabilitu plodin ovlivnily především klimatické podmínky, které byly uvedeny graficky v podkapitole 7.1.

Rok 2010 byl teplotně průměrný a srážkově nadprůměrný. To mělo za následek příznivý vliv na růst vojtěšky a pšenice. Ozimé pšenice a ječmeny v tomto roce taktéž dobře prezimovaly. Nepříznivou situací se ovšem stala záplava ploch osetých pšenicí a kukuřicí, kde se vylila řeka Svatka. Tím byly negativně ovlivněny výnosy. Díky nižším zimním teplotám a mrazu se projeví negativní dopady na vinné révě. Tyto dopady se ale podařilo částečně vyrovnat nadprůměrnými srážkami daného roku.

Rok 2011 byl pro plodiny nepříznivým rokem, jelikož byl srážkově velmi suchý. Teplotně byl tento rok průměrný. Poznatkem je, že pšenice ozimé dobře prezimovaly, ovšem žně této plodiny byly negativně ovlivněny dešťovými přeháňkami. Ve vinicích došlo v tomto roce k velkému poškození mrazem. V roce 2012 byl sice srážkový úhrn oproti předchozímu roku vyšší, ovšem srážky byly velice nerovnoměrné. Teplotní rozsah v tomto roce se dá shrnout jako projev extrémních výkyvů teplot, tj. mrazů a veder. Díky suchému podnebí a mrazu byla velká škoda na ozimých plodinách, které zaschnuly. Vydatné deště v letních měsících obilninám

nepomohly, ale spíše již poničení plodin dokončily. Nedostatek slámy pomohly vyřešit okolní zemědělské podniky, na jejichž pozemcích byla sklizena krmná a podestýlková sláma. Na pozemcích zničených suchem byly vysety náhradní plodiny, zejména kukuřice a proso. Negativní klimatické faktory měly ovšem vliv i na špatnou úrodu náhradní kukuřice. Pro proso a mák, jinak nenáročnou plodinu, měly teplotní výkyvy negativní důsledky pro úrodu taktéž. Vláhový deficit a vysoké teploty zapříčinily škody také na vojtěšce. Ve vinicích došlo v tomto roce k poškození mrazem a v pokračujícím suchu se špatné podmínky ve vinicích jen prohlubovaly. Škody byly pojišťovnou odhadnuty v tomto roce na 40 – 90 %.

Rozložení dešťových srážek v roce 2031 bylo sice nerovnoměrné, ovšem srážkově byl tento rok 15 % nad průměrem. Teplotní rozsahy byly taktéž nad normálem. Ozimé plodiny dobře přezimovaly a díky dobrým podmínkám byly provedeny žně a byla dosažena dobrá úroda. Škodnou událostí se v tomto roce stalo úmyslné zapálení několika stohů se slámou, což ovšem ve výsledku nemělo závažné důsledky pro fungování podniku. Na kukuřici mělo špatný vliv velmi teplé léto. Vinná réva v tomto roce nebyla postižena mrazy. Výkyvy letních teplot ovšem ovlivnily cukernatost hroznů a zasychání mladých vinic.

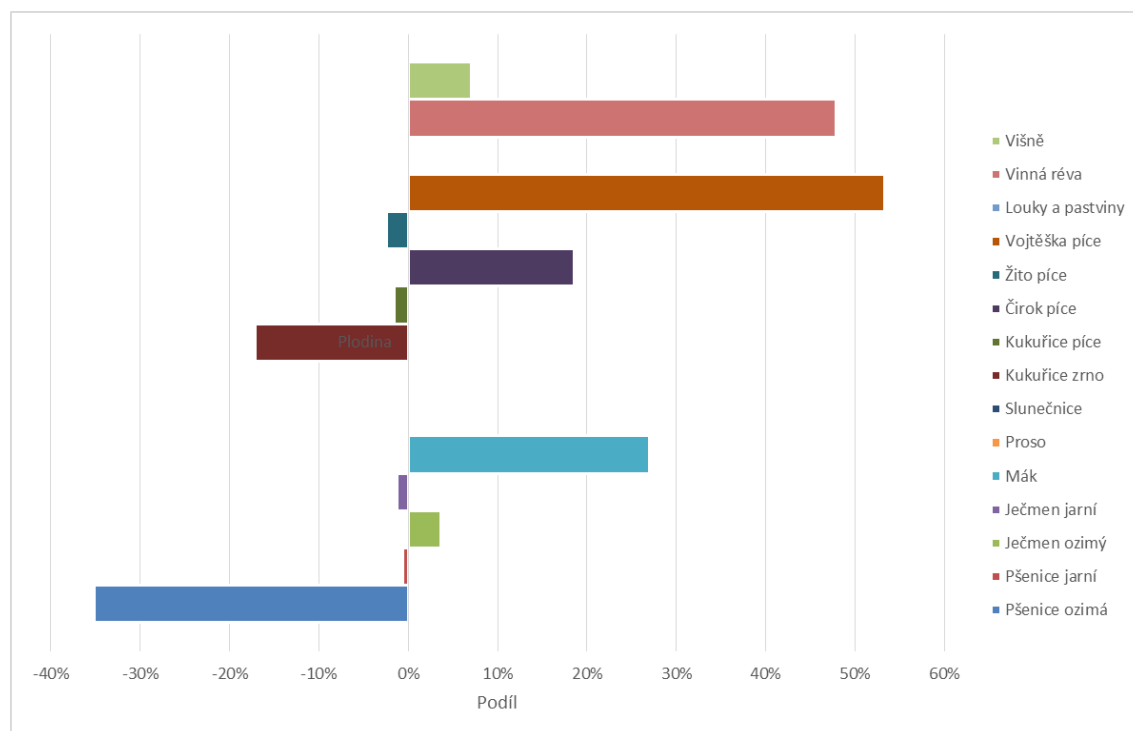
Ačkoliv byla první polovina roku 2014 charakteristická výrazným suchem, byl v druhé polovině roku přísun srážek vyšší o 20 % oproti průměru. Teplotní průměr v tomto roce byl nadprůměrný. Na úrodě pšenice, kukuřice a ječmene se dobré klimatické podmínky podepsaly kladně. Plodinu vojtěšku se nepodařilo sklídit na seno díky velmi teplému létu. Vláhově deficitní půda měla za následek zaschnutí máku a jeho neúrodu. Díky minulým zkušenostem se špatnými dešťovými úhrny byla na některých plochách zaseta plodina čirok, která je velmi nenáročná. V tomto roce nastala škodná událost při lisování slámy, kdy se vznítil jeden ze strojů, a škoda činila 111 006 Kč. Škoda však byla uhrazena pojišťovnou se spoluúčastí podniku 5 000 Kč, takže náklady pro podnik z vzniklé škody byly minimální. Vinná réva v tomto roce byla postižena plísní a parazity, a to i přes řádně provedenou chemickou ochranu. Na úrodě vinných hroznů se také podepsaly jarní mrazy a došlo ke snížení výnosů.

Tabulka 14 Nákladovost a výnosnost plodin v roce 2014

Kategorie	Výměra (ha)	Náklady (Kč)	Výnosy (Kč)	Zisk/ztráta (Kč)	Náklady (Kč/ha)	Výnosy (Kč/ha)	Zisk/ztráta (Kč/ha)
Pšenice ozimá	483,74	10 615 337	8 650 389	-1 964 948	21 944	17 882	-4 062
Pšenice jarní	8,58	188 278	153 182	-35 096	21 944	17 853	-4 090
Ječmen ozimý	87,97	1 082 282	1 288 107	205 825	12 303	14 643	2 340
Ječmen jarní	159,68	1 891 382	1 818 566	-72 816	11 845	11 389	-456
Mák	110,67	3 232 369	4 741 814	1 509 445	29 207	42 846	13 639
Proso	3,67	40 988	49 903	8 915	11 168	13 598	2 429
Slunečnice	87,17	1 650 753	1 671 152	20 399	18 937	19 171	234
Kukuřice zrno	202,61	6 411 055	5 454 048	-957 007	31 642	26 919	-4 723
Kukuřice píce	167,50	3 127 000	3 040 199	-86 801	18 669	18 150	-518
Čirok píce	121,17	996 058	2 030 606	1 034 548	8 220	16 758	8 538
Žito píce	36,49	265 984	132 589	-133 395	7 289	3 634	-3 656
Vojtěška píce	417,44	610 743	3 587 772	2 977 029	1 463	8 595	7 132
Louky a pastviny	317,20	735 836	745 600	9 764	2 320	2 351	31
Vinná réva	144,81	15 888 430	18 563 313	2 674 883	109 719	128 191	18 472
Víšně	16,72	1 001 989	1 396 545	394 556	59 928	83 525	23 598

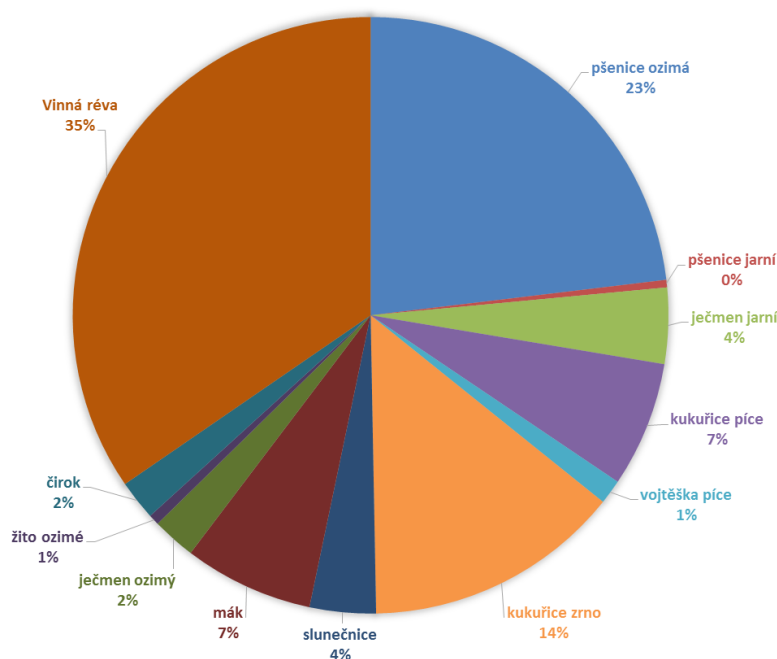
Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Obrázek 17 Podíl plodin na hospodářském výsledku za rok 2014

Zdroj: Vlastní práce.

Obrázek 18 Podíl pojistného vybraných plodin na nákladech

Zdroj: Vlastní práce.

7.3.2 Řízení rizik v pojištění hospodářských plodin

V podkapitole 4.2 Řízení rizik v zemědělství byl uveden vztah četnosti a závažnosti rizika dle Pickové, kde bylo řečeno, že podle těchto dvou faktorů se určuje, zda má možný výskyt rizika pro podnik negativní následky a v jaké míře. Pro přehled uvedu daný vztah z první kapitoly znovu níže (tabulka 1):

	závažnost	
četnost	nízká / nízká	nízká / vysoká
	vysoká / nízká	vysoká / vysoká

Tento koncept stanovení rizik aplikuji na Školní zemědělský podnik Žabčice a zhodnotím možné následky pro podnik a návrhy eliminace těchto negativních faktorů, kdy způsoby ochrany budou vycházet z faktů zjištěných při analýze prostředí, kde se podnik nachází, z průběhu škod v podniku ve sledovaných letech a z rentability kategorií hospodářských plodin.

Rizika, která mohou ve Školním podniku nastat, rozdělím do dvou kategorií: komerčně a nekomerčně pojistitelná rizika, kde budu vycházet z toho, že komerčně pojistitelná rizika jsou taková, která lze pokrýt pojistnou smlouvou a která již jsou ve větší míře kryta použitým pojištěním v Žabčicích.

Komerčně pojistitelnými riziky, která se mohou při pěstování hospodářských plodin vyskytnout, jsou přírodní rizika, jejichž hlavním problémem při jejich krytí je nepředvídatelnost jejich výskytu:

- **požár:** NN⁴ (úmyslný) až NV⁵ (přírodním rizikem); v případě výskytu požáru způsobeného přírodními událostmi mohou být následky události velké, protože bude zasažena plně plocha osetých plodin a narostou náklady na restrukturalizaci. V případě úmyslného založení lze časným zásahy snížit škody na minimum.
- **vichřice:** NV; výskyt tohoto rizika se v minulých letech v podniku objevil. Sice četnost není v každoročním řádu, ovšem může způsobit velké náklady při revitalizaci plodin po této události a ušlé náklady z prodeje. Toto riziko je velmi negativně nesené především vinnou révou.
- **krupobití:** NV; výskyt tohoto rizika se v minulých letech v podniku objevil. Sice četnost není v každoročním řádu, ovšem může způsobit velké náklady při revitalizaci plodin po této události a ušlé náklady z prodeje. Následky této škodní události nese především vinná réva.
- **mráz:** VV⁶; výskyt tohoto rizika se v minulých letech v podniku často objevoval, proto jeho četnost výskytu můžeme považovat za vysokou. Jeho následkem jsou velké náklady na revitalizaci plodin a také ušlé náklady z prodeje. Vinná réva je nejvíce ohroženou plodinou mrazem.
- **vyzimování:** NV; nízký výskyt rizika lze vysvětlit vhodným výběrem plodin k setbě, kterou nejsou náchylné na nízké teploty.
- **jarní mráz:** NV; jarním mrazem je ohrožena především vinná réva, protože jsou její plodné části, na rozdíl od plodin setých, přímo a trvale vystaveny klimatickým vlivům.
- **záplava/povodeň:** NV; výskyt tohoto rizika se v minulých letech v podniku objevil. Sice četnost není v každoročním řádu, ovšem může způsobit velké náklady při revitalizaci plodin po této události a ušlé náklady z prodeje. Následky této škodní události nesou především velké oseté plochy, především pak pšenice a vojtěška.
- **sesuv půdy:** NV; pravděpodobnost výskytu je nízká díky půdnímu stavu oblasti, kde podnik leží.

Riziky, která se nedají krýt komerčním pojištěním, jelikož padají do výluk v pojistných smlouvách nebo nejsou pojišťovny vůbec ošetřeny, jsou:

- **cenové riziko:** VV; výkyvy v cenách jak v prodejní tak nákupní sféře jsou značné a podnik je nemá jak ovlivňovat, může se jim jen přizpůsobit. Četnost tohoto rizika, jakožto i jeho závažnost, se tedy pohybují ve vysokých hodnotách.

⁴ nízká četnost, nízká závažnost

⁵ nízká četnost, vysoká závažnost

⁶ vysoká četnost, vysoká závažnost

- **plíseň:** NV; je infekční nákazou postihující pěstování plodin. Bohužel se toto riziko nedá pojistit, proto je nutné, i v případě jeho nízkého výskytu, uvažovat o chemické ochraně plodin, jako jsou postřiky a hnojiva.
- **polehnutí:** NV; souvisí s výskytem vichřice, která může mít za následek zlomení klasů velkých osetých ploch jako je například pšenice. Na tento důsledek vichřice se ovšem pojištění nevztahuje a nelze se před ním přímo nějak chránit.
- **klimatické riziko sucha:** VV; riziko sucha nejvíce postihuje vinnou révu závislou na dostatečném přísunu vody. Riziko lze chránit technologickým zavlažováním osetých ploch. Toto riziko je vzhledem ke klimatickým podmínkám oblasti výskytu podniku a vinic velmi častým problémem, se kterým se vedení musí potýkat.

Samozřejmě, že by mohla být uvedena celá řada dalších rizik, která mohou při pěstování plodin způsobit školnímu podniku problémy, jako například zemětřesení, odcizení plodin třetí osobou, poničení úrody třetí osobou, výpadek elektrického proudu a další, ale předpokládám, že tato rizika mají natolik minimální pravděpodobnost, že je nebudu do analýzy zahrnovat.

V tabulce 15 jsou rozepsána vybraná možná rizika, která mohou u kategorií hospodářských plodin pěstovaných ve školním podniku nastat. V každé souvislosti rizika a kategorie pak je uveden možný návrh řešení tohoto problému:

- riziko nepotřebuje eliminaci,
- komerční pojištění pro eliminaci rizika,
- technická/technologická eliminace rizika,
- eliminace rizika pomocí vlastních rezerv podniku,
- eliminace rizika pomocí dlouhodobých smluv,
- snižování dopadů škod pomocí státní podpory,
- krytí rizika pojištěním jiného druhu než zemědělským pojištěním.

Jak je vidno níže, pěstování hospodářských plodin je podnikáním v této geografické oblasti značně rizikovým. Rizika, která v této oblasti mohou nastat, možná nejsou tak významná četností, ale jejich negativní následky v případě jejich vzniku jsou velmi velké. Škody se pak projeví ve velkém měřítku v ekonomické oblasti podniku, a to nejen v samotné rostlinné výrobě, ale i v živočišné výrobě v důsledků problémů vzniklých nedostatkem krmiv a nutností jejich zajišťování z jiných zdrojů. Takové zvýšení nákladů může mít pro podniky následky až možného ukončení jejich podnikatelské činnosti.

Je tedy nutné tato rizika eliminovat komerčním pojištěním a pokusit se o zavedení takových opatření, která budou mít za následek snížení dopadu nepojištěných rizik. Cenová rizika by bylo vhodné krýt pomocí finančních rezerv, které má podnik k dispozici a také pomocí smluv dlouhodobého charakteru, které budou poskytovat podniku jistotu před kolísáním cen v prodejní a nákupní oblasti. Riziko plísní, které taktéž nelze pojistit komerčním pojištěním, by bylo vhodné zajistit

chemickým postřikem klíčových plodin, které jsou náchylné na výskyt nemocí, stejně tak by se technickým opáčením daly ochránit plodiny před vyzimováním, například pomocí ochranných krytů a obalů. Ostatní rizika by se kryla komerčním pojištěním. V případě požáru způsobeného chybou zaměstnanců, by bylo možno využít pojištění odpovědnosti zaměstnanců. V případě sucha, zejména dlouhotrvajícího a majícího rozsah působení na celém území České republiky, by mohla být poskytnuta podpora státu na náhradu škod.

Tabulka 15 Možnost eliminace rizik u hospodářských plodin

Kategorie	Pšenice	Ječmen	Vojtěška	Kukuřice	Slunečnice	Višně	Mák	Proso	Čirok	Žito	Louky a pastviny	Vinná réva
Riziko												
Požár	KP ⁷	KP	KP	KP	P ⁸	P	P	P	P	P	P	KP
Vichřice	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP
Krupobití	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP
Mráz	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP
Záplava/povodeň	KP	KP	KP	KP	KP	X ⁹	X	X	X	X	X	KP
Mráz	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP
Vyzimování	TE ¹⁰	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE
Jarní mráz	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP
Sucho	R ¹¹ , SP ¹²	R, SP	R, SP	R, SP	SP	SP	SP	SP	SP	SP	SP	R, SP
Plísň	TE	TE	TE	TE	X	TE	X	X	X	X	X	TE
Cenové riziko	R, S ¹³	R, S	R, S	R, S	X	X	X	X	X	X	X	R, S

⁷ komerční pojištění pro eliminaci rizika

⁸ krytí rizika pojištěním jiného druhu než zemědělským pojištěním

⁹ riziko nepotřebuje eliminaci

¹⁰ technická/technologická eliminace rizika

¹¹ eliminace rizika pomocí vlastních rezerv podniku

¹² snižování dopadů škod pomocí státní podpory

¹³ eliminace rizika pomocí dlouhodobých smluv

7.4 Analýza pojištění zvířat pro období 2010 - 2014

Pojištění hospodářských zvířat je stejně jako pojištění plodin kryto produktem České pojišťovny, a.s., který školní zemědělský podnik využívá k eliminaci zemědělského rizika. Jak již bylo zmíněno, byla tato pojišťovna vybrána dle dlouhodobých zkušeností podniku, ale hlavně proto, že tato pojišťovna nabízí velké portfolio zemědělských rizik, před kterými se podnik může ochránit.

Přehled hospodářských zvířat, která jsou pojišťovnou chráněna, jsou shodná v celém sledovaném období, tj. v letech 2010 až 2014, bez ohledu na to, jakou část se podílí na výsledku hospodaření podniku. Pojištěny jsou všechny kategorie vzhledem k velkému riziku přenosu chorob mezi druhy, které by mohly mít nedozírné ekonomické následky v případě rozšíření možné nakažlivé choroby a nutnému vybití celého chovu, proto je nutné přistupovat k pojištění zvířat v zemědělských podnicích zodpovědně. K zvířatům spadajícím pod pojištění patří:

- krávy,
- telata do šesti měsíců,
- jalovice od šesti měsíců,
- jalovice od tří měsíců březosti,
- prasnice,
- selata do 25 kilogramů,
- prasničky od 25 kilogramů,
- prasata na výkrm od 25 kilogramů,
- bahnice,
- plemenní berani,
- jehňata do 1 roku.

Ve sledovaném období byly všechny druhy hospodářských zvířat pojištěny proti následujícím rizikům:

- nebezpečné nákazy,
- nakažlivé choroby přenosného charakteru nezahrnuté v nebezpečných nákazách,
- neohlášené přerušení dodávky elektrického proudu z veřejné distribuční sítě,
- zasažení zvířete elektrickým proudem,
- akutní otrava zvířete exogenními látkami přijatými do organismu z vnějšího prostředí,
- živelní: požár, výbuch, úder blesku, záplava, povodeň, vichřice, krupobití, sesuv půdy, zřížení skal nebo zemin, sesuv či zřícení lavin, pád stromů, pád stožárů či jiných předmětů a zemětřesení.

Toto pojistné ujednání se jeví jako velmi komplexním řešením celé škály možných škodních událostí s negativním výsledkem na hospodaření školního podniku.

Výčet jednotlivých ekonomických údajů, týkajících se krytí rizik hospodářských zvířat v období 2010 – 2014, jsou vypsány v tabulce 16 a tabulce 17.

Průběh výše pojistných sazeb pro jednotlivé kategorie v průběhu let je zcela konstantní, jelikož nedocházelo ani k navyšování ani ke snižování sazeb. Pojistná sazba byla vypočtena na základě rizikovosti kategorie a výše pojistné částky a byla stanovena jednotlivě pro celou dobu trvání pojistné ochrany.

V pojistné smlouvě mezi pojistitelem a pojistníkem o pojištění hospodářských zvířat se uplatňuje obchodní sleva ve výši 10 %. K pojištění je sjednána nulová spoluúčast podniku.

Tabulka 16 Pojištění zvířat pro období 2010 - 2012

Kategorie		Počet (Ks)	Cena (Kč/kg)	Pojistná částka (Kč/ks)	Pojistná sazba (Kč/ks)	Pojistné (Kč)	Pojistné po slevě (Kč)
2010	Krávy	370	0	25 000	306	113 220	110 956
	Telata do 6 měs.	170	45	7 650	94	15 919	15 601
	Jalovice od 6 měs.	190	44,5	20 025	245	46 571	45 640
	Jalovice od 3 měs. březosti	40	0	23 000	282	11 260	11 035
	Prasnice	120	0	5 500	56	6 732	6 597
	Selata do 25 kg	500	58	1 450	15	7 396	7 248
	Prasničky od 25 kg	40	45	5 400	55	2 203	2 159
	Výkrm prasat od 25 kg	500	35	3 850	39	19 635	19 242
	Bahnice	30	0	2 000	18	551	540
	Plemenní berani	3	0	6 000	55	166	163
	Jehňata do 1 roku	15	28	1 120	10	154	151
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2010: 219 322 Kč							
2011	Krávy	480	0	25 000	306	146 880	143 942
	Telata do 6 měs.	200	45	7 650	94	18 727	18 352
	Jalovice od 6 měs.	220	44,5	20 025	245	53 923	52 845
	Jalovice od 3 měs. březosti	65	0	23 000	282	18 299	17 933
	Výkrm býků od 6 měs.	80	36	20 020	245	19 603	19 211
	Prasnice	105	0	5 500	56	5 890	5 772
	Selata do 25 kg	500	58	1 450	15	7 396	7 248
	Prasničky od 25 kg	30	45	5 400	55	1 652	1 619
	Výkrm prasat od 25 kg	750	35	3 850	39	29 452	28 863
	Bahnice	30	0	2 000	18	551	540
	Plemenní berani	3	0	6 000	55	166	163
Jehňata do 1 roku	15	28	1 120	10	154	151	
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2011: 296 639 Kč							
2012	Krávy	550	0	25 000	306	168 300	164 934
	Telata do 6 měs.	220	45	7 650	94	20 600	20 188
	Jalovice od 6 měs.	270	44,5	20 025	245	66 179	64 855
	Jalovice od 3 měs. březosti	100	0	23 000	282	28 152	27 589
	Prasnice	105	0	5 500	56	5 890	5 772
	Selata do 25 kg	500	58	1 450	15	7 396	7 248
	Prasničky od 25 kg	30	45	5 400	55	1 652	1 619
	Výkrm prasat od 25 kg	750	35	3 850	39	29 452	28 863
	Bahnice	30	0	2 000	18	551	540
	Plemenní berani	3	0	6 000	55	166	163
	Jehňata do 1 roku	15	28	1 120	10	154	151
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2012: 321 922 Kč							

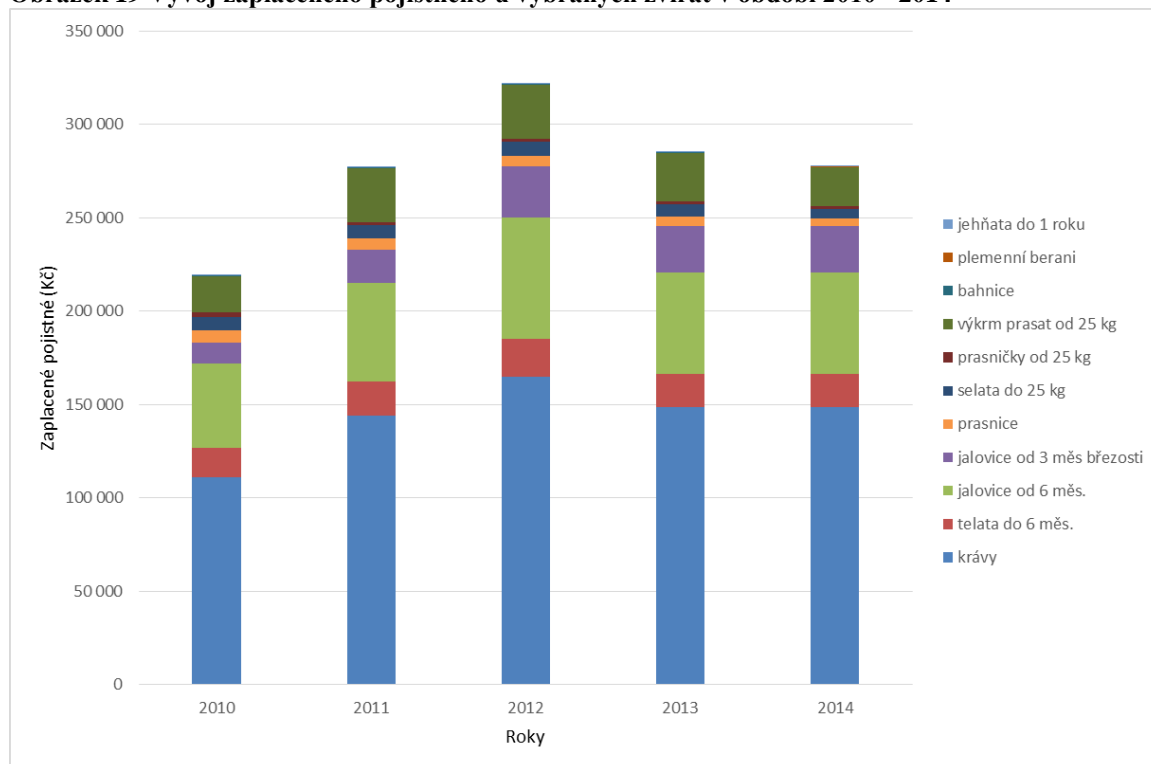
Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Tabulka 17 Pojištění zvířat pro období 2013 - 2014

	Kategorie	Počet (Ks)	Cena (Kč/kg)	Pojistná částka (Kč/ks)	Pojistná sazba (Kč/ks)	Pojistné (Kč)	Pojistné po slevě (Kč)
2013	Krávy	550	0	25 000	306	168 300	148 440
	Telata do 6 měs.	220	45	7 650	94	20 600	18 169
	Jalovice od 6 měs.	250	44,5	20 025	245	61 277	54 046
	Jalovice od 3 měs. březosti	100	0	23 000	282	28 152	24 830
	Prasnice	105	0	5 500	56	5 890	5 195
	Selata do 25 kg	500	58	1 450	15	7 396	6 523
	Prasničky od 25 kg	30	45	5 400	55	1 652	1 457
	Výkrm prasat od 25 kg	750	35	3 850	39	29 452	25 977
	Bahnice	30	0	2 000	18	551	486
	Plemenní berani	3	0	6 000	55	166	146
	Jehňata do 1 roku	15	28	1 120	10	154	136
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2013: 285 405 Kč							
2014	Krávy	550	0	25 000	306	168 300	148 441
	Telata do 6 měs.	220	45	7 650	94	20 600	18 169
	Jalovice od 6 měs.	250	44,5	20 025	245	61 277	54 046
	Jalovice od 3 měs. březosti	100	0	23 000	282	28 152	24 830
	Prasnice	84	0	5 500	56	4 712	4 156
	Selata do 25 kg	400	58	1 450	15	5 916	5 218
	Prasničky od 25 kg	24	45	5 400	55	1 322	1 166
	Výkrm prasat od 25 kg	600	35	3 850	39	23 562	20 782
	Bahnice	30	0	2 000	18	551	486
	Plemenní berani	3	0	6 000	55	166	146
	Jehňata do 1 roku	15	28	1 120	10	154	136
Zaplacené pojistné po slevě v roce 2014: 277 576 Kč							

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Na zaplaceném pojistném má největší podíl kategorie krav a dále kategorie jalovic od 6 měsíců věku. Nejmenší podíl pak zaujmají berani, následování kategorií prasnic a bahnice. Tento vývoj zaplaceného pojistného je možné sledovat na obrázku 19.

Obrázek 19 Vývoj zaplaceného pojistného u vybraných zvířat v období 2010 - 2014

Zdroj: Vlastní práce.

7.4.1 Výnosnost a nákladovost zvířat v roce 2014

Ke zjištění klíčových kategorií hospodářských zvířat, které je nutno krýt pojištěním, je nutné porovnat výnosy z chovu daných hospodářských zvířat s náklady s nimi spojenými. Za nejvíce rentabilní zvířata se pak považují ta, jejichž výnosy převládají nad náklady na chov.

Jak je vidět v tabulce 18, na ekonomickém zisku podniku se nejvíce podílela kategorie krávy, která tak zaujímá dominantní postavení. Významnou kategorií jsou pak telata, která z výsledku hospodaření podniku velice ubírají vzhledem k převisu nákladů nad výnosy, protože jsou ve stádiu, kdy je nutno se o ně starat, a proto do doby dospělosti nepřinášejí žádný významný výnos. Ostatní položky jsou pak průměrné a nevykazují výrazné odchylky. Ztrátové položky jsou pak především ty kategorie, které nejsou schopny se o sebe do určité doby samostatně postarat a je nutno vynakládat zvýšené náklady po určitou dobu jejich chovu, jedná se pak především o březí samice a mláďata.

Rok 2010 byl v živočišné výrobě zlomovým rokem, jelikož došlo k nákupu mnoha zvířat a byly realizovány investice do zařízení pro chov hospodářských zvířat.

V roce 2011 se pak živočišná výroba stala jedním z rozhodujících stabilizačních faktorů v rámci podniku a došlo k nárůstu výrobních a tržních ukazatelů. Tento jev je podpořen především nárůstem produkce mléka v každém roce. Stejně jako

v předcházejícím roce, byla v roce 2012 živočišná produkce pro podnik klíčovou. I když v tomto roce byly velmi nepříznivé klimatické podmínky, které zapříčinily sníženou úrodu krmných plodin, tato oblast podnikání si udržela svůj status a navýšila v daném roce svoji výrobu a tržby. To vše díky výkonné moderní technice zajišťující krmivovou základnu v požadovaném rozsahu. Negativním faktorem v tomto roce byl pokles ceny mléka.

Jak již předchozí dva roky napovídají, i rok 2013 byl pro školní podnik ekonomicky stabilní díky živočišné výrobě i přes nepříznivě přírodních podmínek oblasti. Negativní dopady se opět projevily v poklesu cen komodity mléka a díky velkému suchu v předchozím roce byl špatný dopad na chov skotu kvůli sníženému objemu steliv a tyto klimatické jevy měly vliv i na špatnou úrodu krmiv, především pak vojtěšky a kukuřice.

Živočišná výroba byla v roce 2014 opět nejvíce stabilizující složkou podnikání ŠZP Žabčice. Kvalita krmiv ovšem byla znovu podmíněna negativními teplotními poměry předchozích let.

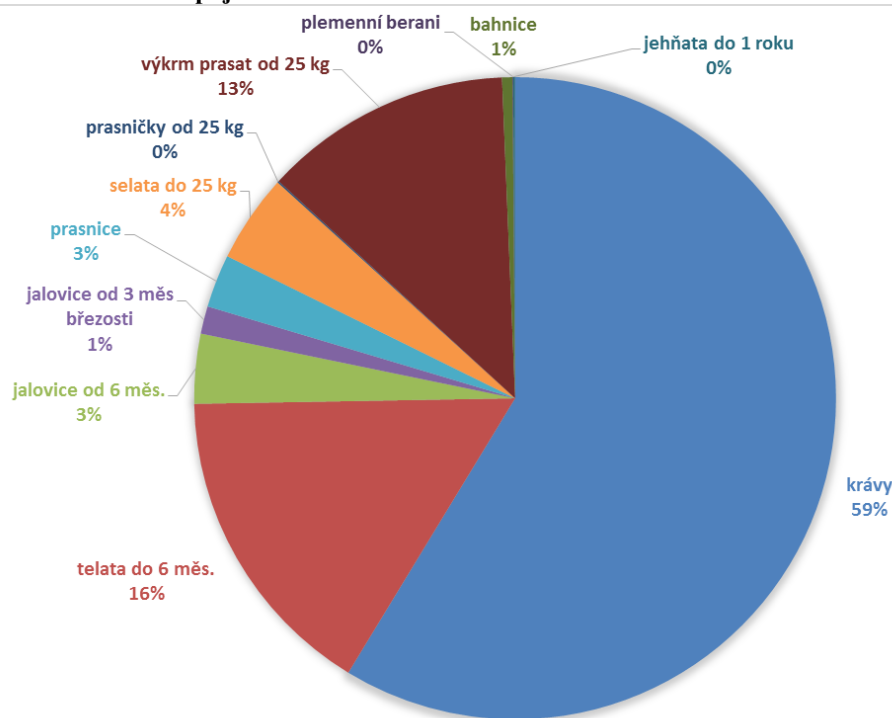
Tabulka 18 Nákladovost a výnosnost hospodářských zvířat v roce 2014

Kategorie	Počet (ks)	Náklady (Kč)	Výnosy (Kč)	Zisk/ztráta (Kč)	Náklady (Kč/ks)	Výnosy (Kč/ks)	Zisk/ztráta (Kč/ks)
Krávy	553	29 955 006	42 193 129	12 238 123	76 299	22 130	22 130
Telata do 6 měs.	192	8 178 675	1 736 178	-6 442 497	9 043	-33 555	-33 555
Jalovice od 6 měs.	243	1 790 306	2 254 972	464 666	9 280	1 912	1 912
Jalovice od 3 měs. břez.	107	707 862	521 655	-186 207	4 875	-1 740	-1 740
Skot výkrm	16	269 433	408 347	138 914	25 522	8 682	8 682
Prasnice	34	1 365 413	922 797	-442 616	27 141	-13 018	-13 018
Selata do 25 kg	198	2 267 733	2 272 200	4 467	11 476	23	23
Prasničky od 25 kg	10	39 679	50 300	10 621	5 030	1 062	1 062
Výkrm prasat od 25 kg	247	6 396 130	6 365 006	-31 124	25 769	-126	-126
Bahnice	26	265 984	23 213	-242 771	893	-9 337	-9 337

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

V souvislosti s podílem pojistného na nákladech, tak kategorie krav má i zde vysoký podíl, a to 59 %. Většími podíly pak disponují telata s 16 % a výkrm prasat s 13 %. Ostatní kategorie jsou procentně zanedbatelné a pohybují se do pěti procent. Náhled je zobrazen na obrázku 20.

Obrázek 20 Podíl pojistného na nákladech

Zdroj: Vlastní práce.

7.4.2 Řízení rizik v pojištění hospodářských zvířat

Koncept řízení rizik, aplikovaný na Školní zemědělský podnik Žabčice, bude stanoven dle vztahu četnosti a závažnosti rizika. Následně budou zhodnoceny možné následky a navrženy způsoby eliminace negativních faktorů v závislosti na prostředí a možnostech podniku.

Negativní škodné události, které mohou v podniku nastat, rozdělím na komerčně a nekomerčně pojistitelná rizika s tím, že komerčně pojistitelná rizika jsou ta, která lze krýt zemědělským pojištěním.

Událostmi, které mohou při chovu hospodářských zvířat nastat a je možné je krýt zemědělským pojištěním, jsou rizika přírodního i jiného charakteru:

- **nákaza:** NV; tato forma rizika je velmi nepředvídatelná a nelze jí nikdy plně zabránit. Proti sice nízké četnosti výskytu tu stojí vysoká závažnost následků pro podnik, a to především díky tomu, že nákaza postihne velké množství kusů zvířat. Proto je nutné se v tomto případě chránit jak pojištěním, tak preventivními opatřeními v podobě technických prostředků.

- **nemoc:** NV (infekční) až VN¹⁴ (neinfekční); nemoc stejně jako nákaza může mít pro podnik velmi negativní následky, to ovšem v tom případě, jedná-li se spíše o infekční onemocnění, které se může snadno a rychle rozšířit na další členy stáda či na jiné druhy zvířat. Četnost těchto infekčních onemocnění ovšem není příliš významná. Vyšší četnost mají neinfekční onemocnění, která mohou poskytnout jakoukoliv kategorii chovaných zvířat. Tyto nemoci jsou ovšem předvídatelné či předpokladatelné, tj. díky snadným opatřením, jakožto kvalitní veterinární péči, lze snížit následky na minimum.
- **otrava:** NV; tato událost je většinou předpokládána, že se stane úmyslnou lidskou činností za účelem poškození činnosti podniku. Toto riziko lze krýt pojištěním a kontrolou osob na pracovišti Žabčice.
- **úraz:** VN; poškození zvířat následkem úrazu je častým jevem, kterému se nelze dobře vyhnout. Zvíře se může zranit z mnoha důvodů v krytých i venkovních podmínkách pracoviště. Díky veterinární péči, proškolení zaměstnanců a pojištění lze následky rizika velmi dobře krýt. Důležitým faktorem je, že úrazy jsou počítány v jednotkách kusů, takže škody pro podnik nejsou značné.
- **úhyn následkem porodu:** NN; s tímto rizikem je počítáno především u kategorie krávy a prasnice. Díky nízké četnosti a tomu, že v případě pojistné události je riziko počítáno na jednotky, jsou škody nižšího rozsahu, a je snadné ho krýt pomocí pojištění.
- **výpadek elektrického proudu:** NN; tento problém nastává především v případě chovu drůbeže, kdy jsou na elektřině plně závislé celé budovy chovu. Vzhledem k tomu, že chovem drůbeže se podnik nezabývá, můžeme říct, že četnost i závažnost tohoto rizika jsou nízké, v případě potřeby je lze eliminovat vlastním nouzovým zdrojem elektrické energie.
- **zásah zvířete elektrickým proudem:** NN; jednotková škoda, kterou lze předejít dostatečným technickým zabezpečením podniku a blízkou veterinární péčí.
- **odcizení zvířete:** NN; malá pravděpodobnost, že by tato událost mohla nastat. Krýt lze samozřejmě pojištěním a dostatečným zabezpečením objektu.
- živelné katastrofy, nejsou riziky, která by byla možná krýt jinými způsoby, než pojištěním, díky tomu, že jsou velice nepředvídatelná:
 - **požár:** NV; riziko požáru může být dáno jak neúmyslnou činností přírody, tak úmyslnou či nedbalostní činností člověka. V případě jeho vzniku mohou být náklady na renovaci budov a prostor podniku markantní.
 - **vichřice:** NN; může způsobit škody především na zvířatech chovaných ve venkovních prostorách.

¹⁴ vysoká četnost, nízká závažnost

- **krupobití:** NN; stejně jako vichřice způsobuje škody na zvířatech chovaných venku.
- **záplava/povodeň:** NN; toto riziko lze označit jako nepravděpodobné v oblasti, kde se prostory pro ŽV podniku nacházejí.
- **pád stromů/stožárů:** NN; způsobuje škody na venkovně chovaných zvířatech.
- **úder blesku:** NN; stejně jako další je rizikem pro volně chovaná zvířata.
- **sesuv půdy:** NN; pravděpodobnost výskytu je nízká díky půdnímu stavu oblasti, kde podnik leží.

Riziky, která se nedají krýt komerčním pojištěním, jelikož spadají do výluk v pojistných smlouvách nebo nejsou pojišťovny vůbec ošetřeny, jsou:

- **cenové riziko:** VV; výkyvy v cenách jak v prodejní tak nákupní sféře jsou značné a podnik je nemá jak ovlivňovat, může se jim jen přizpůsobit. Četnost tohoto rizika jakožto i jeho závažnost se tedy pohybují ve vysokých hodnotách.
- **klimatické riziko mrazu:** NN; může mít následky na volně chovaných zvířatech, i když takto celoročně chovaná zvířata v podniku nejsou. Dostatečnými technologickými opatřeními v zateplení budov lze předejít újmě na zvířatech chovaných ve vnitřních prostorách podniku.
- **klimatické riziko vysokých teplot:** NN; může mít následky na volně chovaných zvířatech, i když v tomto případě se dá bránit dostatečným přísunem vody a vytvořením klidových tmavých zón pro zvířata chovaných ve venkovních prostorách podniku.

Jistě, že by se dala uvést celá řada dalších rizik, která mohou při chování hospodářských zvířat způsobit školnímu podniku problémy, jako například zemětřesení, zřícení skal či zemin, úhyn následkem úmyslného konání třetí osoby a další, ale předpokládám, že tato rizika mají natolik minimální pravděpodobnost, že je nebudu do analýzy zahrnovat.

V tabulce 19 jsou rozepsána vybraná možná rizika, která mohou u kategorií hospodářských zvířat chovaných ve školním podniku nastat. V každé souvislosti rizika a kategorie pak je uveden možný návrh řešení tohoto problému:

- riziko nepotřebuje eliminaci,
- komerční pojištění pro eliminaci rizika,
- technická/technologická eliminace rizika,
- eliminace rizika pomocí vlastních rezerv podniku,
- eliminace rizika pomocí dlouhodobých smluv,
- snižování dopadů škod pomocí státní podpory,
- krytí rizika pojištěním jiného druhu než zemědělským pojištěním.

Jak je vidno níže, je podnikání na úseku chovu hospodářských zvířat v této oblasti značně rizikové. Rizika, která v této oblasti mohou nastat, snad nejsou tak významná svou četností, ale jejich negativní následky v případě jejich vzniku jsou velmi velké. Škody se pak projeví ve velkém měřítku v ekonomické oblasti podniku, díky zvýšeným nákladům na obnovu chovu a ochranu zbylých hospodářských zvířat před dalším poryvem škod. Takové zvýšení nákladů může mít pro podniky následky až možného ukončení jejich podnikatelské činnosti.

Je tedy nutné tato rizika, resp. jejich dopady, eliminovat komerčním pojištěním a pokusit se o zavedení takových opatření, která budou mít za následek snížení dopadu nepojistitelných rizik. Riziku nákazy a nemoci se dá předejít technologickými opatřeními a pravidelnou veterinární kontrolou. Cenové riziko je možné zmírnit pomocí využívání vlastních rezerv podniku a dlouhodobých smluv k prodeji a nákupu zvířat a mléka. Klimatická rizika je možno eliminovat technickými opatřeními v chovných budovách a venkovních zařízeních. Výpadek elektřiny by bylo možno řešit pouze technickým opatřením ve formě záložního zdroje elektrické energie pro podnik z vlastních zdrojů. Riziko požáru by bylo možné opět řešit pojištěním odpovědnosti zaměstnanců a majetkovým pojištěním hospodářských budov.

Tabulka 19 Možnost eliminace rizik u hospodářských zvířat

Kategorie Riziko	Krávy	Telata do 6 m.	Jalovice od 6 m.	Jalovice od 3 m. březosti	Skot výkrm	Prasnice	Selata do 25kg	Prasničky od 25kg	Výkrm prasat od 25kg	Bahnice	Plemenní berani	Jehňata do 1 roku
Nákaza	KP ¹⁵ , TE ¹⁶	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE
Nemoc	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE	KP, TE
Výpadek elektřiny	X ¹⁷	TE	X	X	X	X	TE	X	X	X	X	TE
Otrava	TE, KP	TE, KP	TE	TE	TE	TE	TE, KP	TE	TE	TE	TE	TE, KP
Požár	TE, P ¹⁸	TE, P	TE, P	TE, P	TE, P	TE, P	TE, P	TE, P	TE, P	TE, P	TE, P	TE, P
Úder blesku	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE
Vichřice	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE
Krupobití	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE
Úraz	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP
Odcizení	KP, TE	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP	KP
Mráz	X	TE	X	TE	X	X	TE	X	X	X	X	TE
Vysoké teploty	TE, SP ¹⁹	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE	TE
Cenové riziko	R ²⁰ , S	R	R	R	R	R	R	R	R, S ²¹	R	R	R
Úhyn po porodu	X	X	X	R, TE	X	X	X	X	X	R, TE	X	X

¹⁵ komerční pojištění pro eliminaci rizika¹⁶ technická/technologická eliminace rizika¹⁷ riziko nepotřebuje eliminaci¹⁸ krytí rizika pojištěním jiného druhu než zemědělským pojištěním¹⁹ snižování dopadů škod pomocí státní podpory²⁰ eliminace rizika pomocí vlastních rezerv podniku²¹ eliminace rizika pomocí dlouhodobých smluv

8 Diskuze

V této části práce jsou zhodnoceny dosavadní výsledky, ke kterým jsem dospěla analýzou zemědělského pojištění ke krytí rizik ve školním zemědělském podniku.

Školní zemědělský podnik používá ke krytí zemědělských rizik pěstování vybraných hospodářských plodin a chovu hospodářských zvířat zemědělské pojištění zajištěné produkty České pojišťovny. Hlavním důvodem krytí těchto rizik pojištěním je zajištění kontinuity hospodářské činnosti, na níž je existence podniku závislá. Druhým důvodem je nepředvídatelnost výskytu těchto rizik postihujících zemědělskou výrobu, a tedy složitost předcházení škod vlastními prostředky, kterými se rozumí finanční rezervy podniku a technologická či jiná opatření.

Pro analýzu zemědělského podniku a analýzu pojistných smluv školního zemědělského podniku byla využita data z rozborů účelové a hospodářské činnosti podniku a finančních výkazů podniku za posledních pět let, tj. od roku 2010 do roku 2014.

Hospodářské plodiny byly v průběhu let pojišťovány stejnou pojistnou ochranou pro případ poškození nebo zničení plodin krupobitím nebo požárem. Doplnková pojištění nebyla pro hospodářské plodiny sjednána. Vinná réva naopak byla pojištěna proti poškození nebo zničení krupobitím, požárem, vichřicí, záplavou, povodní, sesuvem půdy, vyzimováním, jarním mrazem a mrazem. Je tedy zřejmé, že oproti klasickým hospodářským plodinám je kladen na pěstování vinné révy a zároveň na její ochranu větší důraz. Je to důsledkem toho, že samotná vinná réva zaujímá velkou hektarovou plochu, na které je pěstována, a zároveň je položkou s hektarovou výnosností vyšší, než vykazují jiné sledované plodiny. Je tedy důležité, aby vzhledem ke svému postavení v hospodářské činnosti školního podniku a své zranitelnosti vůči okolním přírodním a klimatickým jevům, které se na vinné révě projevují v každoročních intervalech, byla dobře chráněna. V následující tabulce 20 je zobrazen souhrn zaplaceného pojistného pro kategorie hospodářských plodin, konkrétně pro pšenici, ječmen, kukuřici, vojtěšku a vinnou révu. Podpora na platbu pojistného z Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu byla pro krytí rizik při pěstování hospodářských plodin za sledované období 646 429 Kč a podpora pro pěstování vinné révy byla 4 061 008 Kč. Jak je vidět, tak v podniku během sledovaného období nastaly škody kryté pojistným plněním pouze na dvou plodinách, na pšenici a vinné révě. Pšenice byla v roce 2010 jedenkrát poškozena záplavou osevní plochy. Opakovaně se pak vyskytovaly negativní události klimatického druhu způsobující škody na vinné révě, tj. vichřice, krupobití a mráz. Vinná réva byla mrazem ovlivněna čtyřikrát, krupobitím třikrát a účinností vichřice jedenkrát.

Tabulka 20 Souhrn u hospodářských plodin za období 2010 - 2014

	Zaplacené pojistné	Podpora pojistného	Škodní události	Výše škody	Výše plnění
Pšenice	346 877 Kč	646 429 Kč	záplava	144 208 Kč	144 208 Kč
Ječmen	50 036 Kč		-	-	-
Kukuřice	226 450 Kč		-	-	-
Vojtěška	39 899 Kč		-	-	-
Vinná réva	8 513 772 Kč	4 061 008 Kč	mráz, krupobití, vichřice	12 395 101 Kč	11 508 661 Kč
Celkové zaplacené pojistné za hospodářské plodiny = 663 262 Kč Skutečné náklady na pojistnou ochranu hospodářských plodin = 16 833 Kč. Výše škody za hospodářské plodiny = 144 208 Kč.					
Celkové zaplacené pojistné za vinnou révu = 8 513 772 Kč Skutečné náklady na pojistnou ochranu vinné révy = 4 452 764 Kč. Výše škody za vinnou révu = 12 395 101 Kč.					

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Vzhledem k nízké škodovosti u mnoha hospodářských plodin nastává otázka, zda by nebylo ve prospěch školního podniku eliminovat ze souboru pojištění hospodářských plodin některé komodity, u kterých nedocházelo během let ke škodným událostem a jež nejsou pro školní podnik klíčovými prvky nesoucími vysoké tržby z jejich produkce.

Mohlo by se tedy na jednu stranu pro rostlinnou výrobu v podniku doporučit v závislosti na průběhu klimatických rizik ve sledovaném časovém horizontu využít jiných forem krytí těchto rizik u plodin s nízkou škodovostí, jako například rezervní fondy podniku, díky kterým by se mohl s případnými škodami školní podnik vyrovnat sám.

Na druhou stranu, když posoudíme výši skutečných nákladů na pojistné, které podnik musel vynaložit na ochranu, tak díky podpoře Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu, která činí přibližně 90 % celkové částky pojistného, které je nutné zaplatit, podnik zaplatí pouze 16 833 Kč na ochranu všech hospodářských plodin, kromě vinné révy, které pojišťuje. Z toho jednoznačně vyplývá, že pro školní podnik je výhodná eliminace zemědělského rizika pomocí komerčního pojištění hospodářských plodin, protože díky podpoře Podpůrného garančního fondu jsou skoro plně pokryty veškeré náklady s pojištěním spojené a podnik nemusí v případě škod vybírat finanční rezervy, které může využít na jiné investice sloužící k rozvoji vybavenosti školního podniku a zefektivnění všech účelových a doplňkových činností.

Tabulka 21 Souhrn u hospodářských zvířat za období 2010 - 2014

	Zaplacené pojistné	Podpora pojistného	Škodní události	Výše škody	Výše plnění
Krávy	716 713 Kč	630 436 Kč	-	-	-
Telata	90 479 Kč		-	-	-
Jalovice	271 432 Kč		-	-	-
Jalovice – březí	106 217 Kč		-	-	-
Prasnice	27 493 Kč		-	-	-
Selata	33 485 Kč		-	-	-
Prasničky	8 020 Kč		-	-	-
Výkrm prasat	123 727 Kč		-	-	-
Bahnice	2 592 Kč		-	-	-
Plemenní berani	781 Kč		-	-	-
Jehňata	724 Kč		-	-	-
Celkové zaplacené pojistné = 1 381 663 Kč					
Skutečné náklady na pojistnou ochranu = 751 227 Kč					
Celková výše škody = 0,- Kč					

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Ve výše uvedené tabulce 21 je zobrazen souhrn zaplaceného pojistného pro kategorie všechny hospodářských zvířat, konkrétně pro krávy, telata, jalovice, březí jalovice, prasnice, selata, prasničky, prasata na výkrm, bahnice, plemenné berany a jehňata.

Sjednaná ochrana zvířat je velice komplexní, jelikož zahrnuje rizika nebezpečných nákaz²², přenositelných nákaz a chorob²³, výpadku proudu, zasažení proudem, otravy a rizika typu vichřice, požár, výbuch, úder blesku, záplava, povodeň, krupobití, sesuv půdy, zřícení skal nebo zemin, sesuv nebo zřícení lavin, pád stromů a stožárů, pád jiných předmětů, zemětřesení a odcizení nebo ztráta v případě živelní události.

Když se zaměříme na škodovost všech kategorií zvířat ve sledovaném období a na výši nákladů potřebných k zajištění pojistné ochrany, dostaneme jednoznačnou odpověď, že během sledovaného období nedošlo k žádným škodním událostem, ale náklady na pojistné byly velmi vysoké. Otázkou ovšem je, jestli je nutné mít tak rozsáhlou ochranu všech kategorií hospodářských zvířat vzhledem k tomu, že během sledovaného období nedošlo k žádné pojistné události. Pravdou sice je, že podpora na platbu pojistného z fondu Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu pro krytí rizik při chovu hospodářských zvířat za sledované období činila 630 436 Kč, ovšem vzhledem k nákladům na pojistné, je to přibližně jen 45 % objemu pojistného. Skutečné náklady vynaložené na krytí rizik této oblasti činnosti podniku byly stanoveny na částku 751 227 Kč. Vzhledem k nulovým škodním událostem v delším časovém horizontu by bylo možno uvažovat o takovém řešení, kdy

²² dle seznamu uvedeného v pojistných podmínkách České pojišťovny

²³ dle seznamu uvedeného v pojistných podmínkách České pojišťovny

by určité kategorie zvířat, které nejsou pro podnik plně klíčové, tj. jsou více nákladné než výnosné, byly chráněny buď pomocí vlastních finančních rezerv podniku, nebo by se alespoň mohlo, u těchto ne tak významných kategorií, omezit výčet pojistných krytí a tím snížit velikost celkového zaplaceného pojistného.

Takové řešení ovšem nemůže být jednoznačné, jelikož, jak je vidět z rozborů činností školného zemědělského podniku Žabčice, tržby plynoucí z chovu hospodářských zvířat jsou pro podnik zásadním zdrojem příjmů, důležitým pro stabilní chod podniku a jeho rozvoj. Kdyby se hospodářská činnost zaměřená na živočišnou produkci zastavila, mělo by to pro podnik fatální následky v souvislosti se snížením příjmů ekonomické činnosti. Proto je nutné, i přes vysoké náklady na pojištění této kategorie hospodaření, udržovat rizika, která mohou způsobit výpadek v živočišné výrobě či jiné negativní události, na minimální míře pravděpodobnosti.

Jak tedy bylo zmíněno výše, některá rizika může školní podnik kryt pomocí vlastních zdrojů, a to především z finančních (tabulka 22). Investiční rezervní fond tvoří převážně odpisy investičního majetku, včetně odpisů základního stáda zvířat, zůstatková cena prodaného hmotného majetku, včetně základního stáda zvířat a převod výsledku hospodaření za přechodí účetní období. Fond je používán na pořízení strojů, stavebních investic, aktivaci zvířat a výsadbu vinic. Dalším způsobem tvoření finančních rezerv a podpory finančních nákladů na účelovou činnost jsou dotace z prostředků Mendelovy univerzity v Brně a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (příloha H).

Tabulka 22 Finanční rezervy podniku za období 2010 - 2014

Rok	Rezervní fond	Investiční rezervní fond
2010	0,- Kč	1 534 000 Kč
2011	0,- Kč	3 675 000 Kč
2012	0,- Kč	10 208 000 Kč
2013	511 000 Kč	7 792 000 Kč
2014	1 821 000 Kč	6 106 000 Kč

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

Školní podnik si nemůže dovolit naprosto se oprostít od komerční formy pojištění vzhledem k tomu, že jeho činnost je závislá na zemědělské produkci, která je extrémně náchylná k nepředvídatelným klimatickým jevům, proti kterým se nelze dostatečně bránit vlastními silami a opatřeními.

Zajímavostí, kterou jsem během analýzy školního podniku zjistila, je, že vzhledem ke skutečnosti, že školní podnik Žabčice je organizační složkou Mendelovy univerzity v Brně, má poměrně nižší pravomoci k tomu, aby změnil pojišťovací instituci, se kterou má podepsané pojistné smlouvy týkající se zemědělského pojištění. Problémem ve změně pojistitele potřebného k ochraně rizik je také to, že vzhledem k rizikovosti oblasti zemědělského pojištění není tolik institucí nabízejících zemědělské pojištění. Za situace, že by podnik mohl libovolně měnit pojišťovací instituci v závislosti na vlastních potřebách a nabídce pojistného portfolia, si myslím, že i v tomto případě by byla zvolena pojistná ochrana od České pojišťovny,

jelikož je to největší pojišťovna na českém trhu, která má tradici a je stabilní. Její portfolio také nabízí veškeré krytí, které podnik k eliminaci zemědělských rizik potřebuje.

Po provedení celkové analýzy identifikace a krytí zemědělských rizik ve školním zemědělském podniku jsem dospěla k názoru, že školní podnik má efektivní pojistnou ochranu zahrnující veškeré důležité negativní faktory, které mohou ovlivnit hospodářskou činnost v rostlinné a živočišné produkci.

9 Závěr

Podnikání v zemědělské výrobě, ať už v rostlinné výrobě, či při chovu hospodářských zvířat, nese vysokou míru rizikovitosti, jelikož je ovlivněno řadou nepředvídatelných rizik především klimatického a přírodního charakteru, před kterými se podnik nemůže dostatečně chránit a jejichž možné dopady na podnik mohou mít mnoho negativních důsledků. Není pouze v zájmu podniku chránit se před těmito riziky, ale je to i státním zájmem, protože zemědělská prvovýroba je klíčovým odvětvím pro výrobu a zpracování různých surovin, které se dále využívají v navazujících odvětvích potravinářského průmyslu. Řízení rizik v podnicích je v současné době stále aktuálnějším tématem v souvislosti s klimatickými změnami a díky cenovým výkyvům na trhu zemědělských komodit způsobených uvolňováním obchodních bariér. Rizika lze eliminovat mnoha způsoby, jak samopojištěním, vlastním krytím pomocí finančních rezerv a technologických opatřeních, tak především díky komerčnímu pojištění, které v dnešní době již nabízí mnoho pojišťovacích institucí napříč pojistným trhem. Zemědělské pojištění je pak hlavní ochranou citlivého zemědělského hospodaření díky přenosu rizika na třetí osobu za úplatu, kterou jsou následně kompenzovány nastalé škodní události.

Školní zemědělský podnik Žabčice, který jsem pro svou analýzu zemědělského pojištění využila, je vhodným subjektem k představení zemědělského pojištění jako ochrany zemědělských rizik, a to proto, že se nachází v komplikované klimatické oblasti, která způsobuje mnoho negativních faktorů ovlivňujících pěstování hospodářských plodin. Podnik se musí potýkat nejen s klimatickými riziky, která jsou nejvíce problematická díky své nepředvídatelnosti, ale také s technickými riziky, ekonomickými riziky a výrobními riziky, která všechna mohou mít mnoho důsledků pro podnik v případě jejich realizace. Tato rizika budou znamenat snížení výnosů či zvyšování nákladů na provoz a ochranu před selháními a snížení výnosů v případě realizace škodních událostí. Školní podnik během let využíval zemědělského pojištění České pojišťovny, díky svým dlouholetým dobrým zkušenostem s tímto pojistitelem a také díky tomu, že tato pojišťovna chrání majetek celé Mendelovy univerzity a jelikož je školní podnik odloučeným školním pracovištěm je logické, že spadá pod stejnou pojišťovnu.

Díky Podpůrnému garančnímu rolnickému a lesnickému fondu, se náklady na platbu zemědělského pojištění plodin i zvířat, hrazené z vlastních zdrojů podniku, výrazně snižovaly.

Podnik využívá velmi komplexní ochranu jak hospodářských plodin, tak zvířat. Klasické hospodářské plodiny jsou pojištěny proti krupobití a požáru a vinná réva pak spadá pod komplexní pojištění zahrnující ochranu taktéž před dalšími klimatickými a přírodními vlivy, jako je vichřice, mráz, záplava apod. Hospodářská zvířata pak jsou kryta proti infekčním nemocem a nebezpečným nákazám, proti živelním událostem, otravě a výpadku či zásahu elektrickým proudem. Pojistnou ochranu plodin se během sledovaného období dalo považovat za velice optimální a účelnou, protože prvním důvodem byla podpora Podpůrným garančním fondem, která snížila náklady na pojištění přibližně o 90 %, a druhým důvodem byl častý

výskyt pojistných událostí zejména u vinné révy, která je klíčovou komoditou podniku, jelikož v ní leží nejvíce finančních prostředků.

Při analýze pojistné ochrany v živočišné výrobě bylo zjištěno, že je krytí komerčním pojištěním, vzhledem k nulovým škodním událostem během sledovaného období, nadmíru komplexní a bylo by zřejmě možné uvažovat o snížení nákladů pojistného pomocí eliminace některých kategorií zvířat z pojistné ochrany, které nejsou tak klíčové a o řešení těchto eliminovaných kategorií samopojištěním a finančními rezervami, kterými školní podnik disponuje. Po důkladném rozboru finančních výkazů podniku jsem však dospěla k definitivnímu názoru, že pojistná ochrana živočišné produkce je i přes svou nákladovost zvolena dobře, jelikož je tato účelová činnost klíčovou pro podnik, protože je hlavním stálým zdrojem příjmů a důležitou složkou rozvoje podniku a jeho stabilní kontinuální ekonomické činnosti.

Konečným výsledkem je zjištění, že pojistná ochrana komerčním pojištěním před zemědělskými riziky, je ve Školním zemědělském podniku Žabčice zvolena dobře a není potřeba zásadních změn pro její zefektivnění.

10 Literatura

Literární zdroje

- BARÁKOVÁ, B. *Financování společné zemědělské politiky Evropské unie se zaměřením na Českou republiku*: monografie. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010, 162 s. ISBN 978-80-7372-657-7.
- BENEŠ, J. -- MARTINOVIČOVÁ, D. *Krizový management*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, 91 s. ISBN 80-214-2736-1.
- CIPRA, T. *Zajištění a přenos rizik v pojišťovnictví*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 260 s. Finance (Grada). ISBN 80-247-0838-8.
- ČEJKOVÁ, V. -- NEČAS, S.-- ŘEZÁČ, F. *Pojistná ekonomika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003, 145 s. ISBN 802103288x.
- DAŇHEL, J. a kol. *Pojistná teorie*. 1. vyd. [Praha]: Professional Publishing, 2005. 332 s. ISBN 80-86419-84-3.
- DOLEŽAL, T. *Společná zemědělská politika - reformy, vývoj a perspektivy*. Brno, 2010. 84 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- DUCHÁČKOVÁ, E. -- DAŇHEL, J. *Teorie pojistných trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-7431-015-7.
- DUCHÁČKOVÁ, E. *Pojišťovnictví a pojištění*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000, 118 s. ISBN 80-245-0023-x.
- FOTR, J. -- DĚDINA, J. -- HRŮZOVÁ, H. *Manažerské rozhodování*. Vyd. 2. upr. a rozš. Praha: Ekopress, 2000, 231 s. ISBN 80-86119-20-3.
- HAVELKA, J. -- SEIFERTO VÁ, E. *Krise farmářů dopadá do pojištění*. *Zemědělec*. 2010, 18(9).
- HEZKÝ, P. *Pojištění pro zemědělce*. *Farmář*. 2005, 11(3).
- HRADILOVÁ, L. *Systém eliminace rizik v zemědělském podnikání*. Brno, 2009.
- HRON, J. *Řízení rizika*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2001. 81 s.: obr., tab.
- JANATA, J. *Pojištění a management majetkových podnikatelských rizik*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. 87 s. ISBN 80-86419-64-9.
- JANOWICZ-LOMOTT, M. -- ŁYSKAWA K. *The New Instruments of Risk Management in Agriculture in the European Union*. *Procedia Economics and Finance*. 2014, (9).
- KLEPAL, M. -- FAJMAN, M.. *Zemědělství pro příští dvacetiletí*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., 2012. 61 s. ISBN 978-80-7204-794-9.
- KONEČNÝ, O. *Agrorurální struktura ČR pohledem plateb a podpor poskytovaných v rámci Společné zemědělské politiky*. In UGN Ph.D. Workshop 2009 Procee dings. 1. vyd. Ostrava: Institute of Geonics AS CR, 2009, s. 101--106. ISBN 978-80-86407-78-4.

- KOONTZ, R. *The economics of livestock disease insurance: concepts, issues and international case studies*. Oxfordshire: CABI Pub., 2006, ix, 274 p. ISBN 9780851990774.
- KOŘÍNKOVÁ, E. *Podmínky a ceny napříč trhem se liší*. Zemědělec. 2013, 21(35).
- KŘÍŽOVÁ, E. *Zemědělské pojištění - významná opora hospodaření*. Zemědělský týdeník. 2011, 14(17).
- KUBIŠ, R. -- SEIFERTO VÁ, E. *Celková struktura pojištění se mění*. Zemědělec. 2010, 18(9).
- KUBIŠ, R. -- SEIFERTO VÁ, E. *Pojištění plodin i zvířat se vyplácí*. Zemědělec. 2009, 17(44).
- LACHMANNOVÁ, A. *Zemědělské pojištění - navzdory obavám*. Agrární obzor. 2014, (10).
- LÍNKOVÁ, E. *V pojištění rizik jsou u zemědělců rezervy*. Zpravodaj AGRObase. 2007, (1).
- LÍNKOVÁ, E. *Vzhledem k velkým výkyvům klimatu poroste význam zemědělského pojištění*. Zpravodaj AGRObase. 2009, (4).
- MARTINOVIČOVÁ, D. *Jak pojistit firmu*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2000, viii, 107 s. Právo (Computer Press). ISBN 80-7226-337-4.
- MEUWISSEN, M. *Insurance as a risk management tool for European agriculture*. Wageningen: Grafisch Bedrijf Ponsen & Looijen B.V, 2000. ISBN 9058081710.
- MUŠKA, F. *Pojišťování v zemědělství má tradici*. Úroda. 2010, 58(3).
- NEUMAN, Pavel. *Společná zemědělská politika EU: vznik, vývoj a reformy mezinárodní komparace*. Praha: Oeconomica, 2004, 65 s. ISBN 80-245-0814-1.
- NOVÁK, J. -- PICKOVÁ, A. *Strategické řízení zemědělských podniků: (metodologická studie)*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 1995, 46 s. Výzkumná studie. ISBN 80-85898-20-9.
- OECD (2009): *Managing Risk in Agriculture. A Holistic Approach*. Paris: OECD Publishing, 2009. ISBN 978-92-64-07530-6.
- PICKOVÁ, A. -- POLÁČKOVÁ, J. *Pojištění - eliminace rizik zemědělského podnikání: (výzkumná studie)*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 2003. 47 s. ISBN 80-86671-05-4.
- PICKOVÁ, A. -- ŠPIČKA, J. *Hospodaření zemědělských podniků v produkčně znevýhodněných oblastech Beskyd a Bílých Karpat: výzkumná studie.. č. 92 /*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2008. 51 s. ISBN 978-80-86671-54-3.
- PICKOVÁ, A. *Vývoj a současná situace v zemědělském pojištění*. Nový venkov Roč. 4, č. 11, (2000) 4:11 ; Příl. Pojištění, leasing S. 5-6.
- PICKOVÁ, A. *Zemědělské pojištění - I. část*. Euromagazín : České zemědělství v Evropské unii. 2003, 4(11).
- PICKOVÁ, A. *Zemědělské pojištění - II. část*. Euromagazín : České zemědělství v Evropské unii. 2003, 4(12).

- PICKOVÁ, A. *Zemědělské pojištění - III. část*. Euromagazín : České zemědělství v Evropské unii. 2004, 5(2).
- PÍCHA, V. *Význam pojištění roste*. Zemědělský týdeník. 2010, 13(20).
- POLÁČKOVÁ, J. *Metodika kalkulací nákladů a výnosů v zemědělství*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010, 73 s. ISBN 9788086671758.
- PRÁŠILOVÁ, M. -- HOŠKOVÁ, P. *Development analysis and a system solution design for agricultural insurance in CR*. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., 2010, LVIII, No. 6, pp. 379–388.
- PRÁŠILOVÁ, M. – ŠTOLCL L. *Podpora zemědělského pojištění v České republice = Support of Agricultural Insurance in the Czech Republic*. Výzkum v chovu skotu. 2008, 50(2).
- PRÁŠILOVÁ, M. *Risk elimination in Czech agriculture by means of agricultural insurance instruments = Eliminace rizika v zemědělství ČR působením nástrojů zemědělského pojištění*. Scientia agriculturae bohemica Roč. 40, č. 4 (2009), s. 245-252.
- PROSTĚJOVSKÁ, Z. *Management rizik*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2013, 95 s. ISBN 978-80-87839-06-5.
- PŘIBÍK, O. *Možnosti zemědělského pojištění*. Zemědělec. 2000, 8(51-52).
- RŮŽIČKOVÁ, K. -- VAVŘINA, J. -- MARTINOVIČOVÁ, D. *Economic performance measurement of agricultural producers' groups in the EU: the case of the Czech Republic*. [online]. 2012. URL: http://philcoop.net/conference/proceedings/parallel_sessionA.zip.
- SEIFERTO VÁ, E. -- PICKOVÁ A. *Ochranou před živly je pojištění*. Zemědělec. 2009, 17(14).
- SEIFERTO VÁ, E. *Nastává revoluce v pojištění plodin*. Zemědělec. 2011, 19(39).
- SEIFERTO VÁ, E. *Zemědělské pojištění agropodniku*. Zemědělec: odborný a stavovský týdeník. Praha: Profi Press s. r. o., 2014, 14/2008. ISSN 1211-3816.
- SEIFERTO VÁ, E. -- PICKOVÁ, A. *Unie řeší řízení rizik v zemědělství*. Zemědělec Roč. 17, č. 14 (2009), s. 20.
- SMEJKAL, V. -- RAIS, K. *Řízení rizik : ve firmách a jiných organizacích*. 3. vyd. Praha: Grada, 2010. 354 s. ISBN 978-80-247-3051-6.
- SVATOŠ, M. *Ekonomika zdrojů českého zemědělství a jejich efektivní využívání v rámci multifunkčních zemědělskopotravinářských systémů: (zpráva o řešení výzkumného záměru MSM 6046070906 za rok 2008)*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2009. 509 s. ISBN 978-80-213-1923-3.
- ŠPIČKA, J. – VILHELM V. *Problematika řízení rizik v zemědělských podnicích ČR: Risk management issues in the Czech agricultural holdings : (výzkumná studie)*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2012, 72 s. ISBN 978-80-86671-95-6.
- ŠPIČKA, J. *Řízení podnikatelských rizik v zemědělství: (informační studie)*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 2006, 53 s. ISBN 8086671364.

- ŠTURCOVÁ, J. *Metody snižování zemědělských rizik a jejich krytí komerčním pojištěním*. Praha, 2011. 108 s. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze.
- VÁVROVÁ, E. *Rozbor aktuálního vývoje trhu zemědělského pojištění v České republice = Development of the agricultural insurance market in the Czech Republic*. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis. 2010, 58(6/II).
- VÁVROVÁ, E. *The current demand for the insurability of liability for damage to the natural environment = Současné požadavky na pojistitelnost odpovědnosti za škodu na životním prostředí*. Agricultural Economics. 2009, 55(1).
- VÁVROVÁ, E. *The Czech agricultural insurance market and a prediction of its development in the context of the European Union = Český trh zemědělského pojištění a predikce jeho vývoje v podmínkách Evropské unie*. Agricultural Economics. 2005, 51(11).
- VAVŘINA, J. -- RŮŽIČKOVÁ, K. -- MARTINOVIČOVÁ, D. *The CAP Reform Beyond 2013: The Economic Performance of Agricultural Enterprises within the Visegrad Group*. Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis. 2012. sv. 60, č. 7, s. 451--462. ISSN 1211-8516.
- VILHELM, V. -- PICKOVÁ, A. *Zdanění a sociální zabezpečení v zemědělství : srovnání situace ČR a vybraných států : (informační studie)*. č. 97. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2009. 76 s.
- WILKENS, E. *Systémy zemědělského pojištění: Tvorba evropského systému poolového zajištění k zabezpečení katastrofických škod v zemědělství*. Euromagazín: České zemědělství v Evropské unii Roč. 4, č. 10, (2003), s. 22-24.

Elektronické zdroje

- Agricultural Insurance as a Tool for Risk Management. Agro insurance [online]. Madrid: International Conference, 2006 [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.agroinsurance.com/files//monika_stangl%20-%20Austria.pdf
- Agricultural Insurance Schemes Final Deliverable. *European commission* [online]. 2008 [cit. 2015-07-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/schemes2/report_en.pdf
- Agricultural Insurance schemes. *European commission* [online]. 2006 [cit. 2015-07-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/insurance/mainreport_en.pdf
- Agricultural Insurance Schemes. *European commission* [online]. 2006 [cit. 2015-07-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/insurance/summary_en.pdf

- Annex 1. Fact Sheet Austria. European commission [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/insurance/annex1_en.pdf
- Austria agriculture [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z:
<http://www.un.org/esa/agenda21/natlinfo/countr/austria/agriculture.pdf>
- BULLETIN UZEI č. 10/2011 – *Podpora řízení rizik v zemědělství – situace a výhledy po roce 2013*. Autoři: Ing. Jindřich Špička, Ing. Václav Vilhelm, CSc., dostupné z:
<http://www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2011/bu1110.pdf>
- BULLETIN ÚZEI. In: Ústav zemědělské ekonomiky a informací [online]. 2012 [cit. 2015-07-26]. 7. Dostupné z:
http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/bu1207.pdf
- Die Österreichische Hagelversicherung* [online]. Austria, 2015 [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.hagel.at/site/index.cfm>
- Economic accounts for agriculture - agricultural income (indicators A, B, C)*. Eurostat. 2014. Dostupné také z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=aact_eaa06&lang=en
- Economic accounts for agriculture - agricultural income. Eurostat* [online]. 2014 [cit. 2015-07-12]. Dostupné z:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=aact_eaa06
- European commission, Authors: Maria Bielza Diaz-Caneja ... [JRC European..]. Risk management and agricultural insurance schemes in Europe. Luxemburg: Publ. Office, 2009. ISBN 978-927-9128-608. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/dgs/jrc/downloads/jrc_reference_report_2009_09_agri_ins.pdf
- Existing agricultural insurance systems. *European commission* [online]. 2014 [cit. 2015-07-13]. Dostupné z:
<http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/insurance/chapter6.pdf>
- Facts and figures on agriculture in the European Union. *Eurostat* [online]. 2015 [cit. 2015-07-13]. Dostupné z:
<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6641155/5-20022015-BP-EN.pdf/0a8c9960-3515-47ac-9c32-b996696c7f3f>
- HRUŠKA, Jan. Poľnohospodárske poistenie vo svete – kde a ako ho štát podporuje. *O pojisteni* [online]. Slovensko, 2012 [cit. 2015-07-11]. Dostupné z:
<http://www.opoistenie.sk/poistne-produkty/po-nohospodarske-poistenie-vo-svete-kde-a-ako-ho-stat-podporuje/>
- IGLESIAS, A. *From climate change impacts to the development of adaptation strategies: Challenges for angriculture in Europe*. [online]. 2011. URL:
http://download.springer.com/static/pdf/936/art%253A10.1007%252Fs10584-011-0344-x.pdf?auth66=1396679607_10f99d5e10a19e4b0db902cc5d09b77b&ext=.pdf

- NAŘÍZENÍ KOMISE č. 1587/2006. Úřední věstník Evropské unie. 2006. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:358:0003:0021:CS:PDF>
- NAŘÍZENÍ KOMISE č. 702/2014. Úřední věstník Evropské unie L 193/57. 2014. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:193:FULL&from=CS>
- Podpora zemědělského pojištění. Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond [online]. 2015 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://www.pgrlf.cz/pojisteni/podpora.php>
- Poistenie v poľnohospodárstve [online]. Slovensko, 2006 [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://spu.fem.uniag.sk/Marian.Toth/podnikatelskeriziko/20.pdf>
- PROKEŠ, M. *Meteorologická stanice Ústavu agrosystémů a bioklimatologie - Žabčice* [online]. 2005 [cit. 2015-07-08]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_217_multitext/meteo/zabcice/
- Přerušování provozu. Uniqa [online]. 2015 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: http://www.uniqa.cz/home/podnikani/preruseni_provozu.php
- Společná zemědělská politika EU. Ministerstvo zemědělství ČR [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne/>
- System of financial risk management in Dutch agriculture – implications for Poland. *Electronic International Interdisciplinary Conference* [online]. 2013 [cit. 2015-07-13]. Dostupné z: https://www.email.cz/download/i/3eqRBS4ZtQETH_p5nrjyqhCQSSfIJ1N1kJo71aaQqLnVoa-0r0xxsgZ1SH8SAVQLL41glxs/System%20of%20financial%20risk%20.pdf
- ŠÍSTKOVÁ, D. *Zemědělské pojištění se po mnoha letech stabilizovalo*. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/pojistovny/pojistovaci-makleri/zemedelske-pojisteni-se-po-mnoha-letech-stabilizovalo/>, <http://www.opojisteni.cz/pojistovny/pojistovaci-makleri/zemedelske-pojisteni-se-po-mnoha-letech-stabilizovalo-2-cast/>
- Školní zemědělský podnik Žabčice. Mendelova univerzita v Brně [online]. [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://szp.mendelu.cz/cz>
- The European environment - state and outlook 2010*. Copenhagen: European Environment Agency, 2010. ISBN 9789292131593.
- The French agriculture insurance scheme* [online]. France: Salmon, Y., 22.2.2013 [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: Outlook Forum Washington, D.C.
- WEINBERGER, K. The Austrian Hail Insurance System. *Österreichische Hagelversicherung* [online]. Austria, 2008 [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.hagel.at/site/files/aiag_kongress/WEINBERGER_Kurt_AIAG.pdf

- Zemědělské pojištění. ČSOB [online]. 2015 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://www.csobpoj.cz/pojisteni/podnikatele-firmy/zemedelske-pojisteni>
- Zemědělské pojištění. Generali [online]. 2015 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://www.generali.cz/pojisteni-individualnich-rizik/zemedelske-pojisteni>
- Zemědělské pojištění. Hasičská vzájemná pojišťovna [online]. 2015 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://www.hvp.cz/podnikatele/zemedelske-pojisteni/>
- Zemědělské pojištění: Agra pojišťovna. [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: https://www.agrapojistovna.cz/site_cz/index.cfm?objectid=47443085-5056-A500-097FBB6725A963EF&gclid=CjwKEAiw25SoBRCMn7Gc97Knj0ISJAC7vaMrf9jRpoaSBR9gqD5eO7_V90Fdx1XgD6QHYjE7toDH_xoCgo3w_wcB
- Zemědělství a lesy. Česká pojišťovna [online]. 2015 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://www.ceskapojistovna.cz/firmy/p?zemedelstvi-lesy>
- Zemědělství: Partnerství mezi Evropou a zemědělci. 2014, s. 16. DOI: 10.2775/94270. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/agriculture_cs.pdf

11 Seznam obrázků

Obrázek 1 Předepsané smluvní pojistné u podnikatelského pojištění v 1/Q roku 2015.	22
Obrázek 2 Vývoj smluvního pojistného u neživotního pojištění pro ČR v 2010-2014..	23
Obrázek 3 Vývoj zemědělského pojištění v ČR v letech 2004 - 2013	25
Obrázek 4 Škodní průběh v letech 2004 - 2013.....	25
Obrázek 5 Index příjmů ze zemědělství ve vybraných zemích EU v letech 2006-2014	35
Obrázek 6 Vývoj pojistného, náhrad škod a plnění na Slovensku.....	37
Obrázek 7 Výsledek hospodaření po zdanění v letech 2009 až 2014.....	39
Obrázek 8 Vývoj stavu zemědělské půdy 2010-2014	41
Obrázek 9 Mapa využití území v oblasti Jižní Moravy	42
Obrázek 10 Procento měsíců s výskytem sucha v letním období během let 1961-2000	43
Obrázek 11 Celkový úhrn srážek v oblasti v letech 2010 - 2014	44
Obrázek 12 Klimatograf srážek pro Žabčice v letech 2010-2014	45
Obrázek 13 Klimatograf teplot pro Žabčice v letech 2010 - 2014	45
Obrázek 14 Vývoj zaplaceného pojistného u vybraných plodin 2010 - 2014	49
Obrázek 15 Vývoj zaplaceného pojistného a pojistné sazby u vinné révy 2010 - 2014.	49
Obrázek 16 Vývoj pojistných sazeb u vybraných plodin 2010 - 2014.....	51
Obrázek 17 Podíl plodin na hospodářském výsledku za rok 2014.....	54
Obrázek 18 Podíl pojistného vybraných plodin na nákladech.....	55
Obrázek 19 Vývoj zaplaceného pojistného u vybraných zvířat v období 2010 - 2014..	64
Obrázek 20 Podíl pojistného na nákladech.....	66

12 Seznam tabulek

Tabulka 1 Vztah četnosti a závažnosti rizika	19
Tabulka 2 Vývoj předepsaného pojistného na zemědělské pojištění v roce 2004-2013	24
Tabulka 3 Statistika za program Podpora pojištění k 31. 12. 2014	26
Tabulka 4 Komparace nabídky produktů zemědělského pojištění v roce 2015	28
Tabulka 5 Rozdělení podniků v rámci Společné zemědělské politiky EU	33
Tabulka 6 Stav hospodářských zvířat k 31. 12. 2014	40
Tabulka 7 Stav hospodářských plodin k 31. 12. 2014	40
Tabulka 8 Výměra obhospodařované zemědělské půdy k 31. 12. 2014	41
Tabulka 9 Majetkový vztah k půdě k 31. 12. 2014	41
Tabulka 10 Podpora pojištění podniku v letech 2010 – 2014 (Kč)	46
Tabulka 11 Škodní události v podniku v letech 2010 - 2014	47
Tabulka 12 Pojištění plodin v období 2010 – 2014	50
Tabulka 13 Pojištění vinné révy v období 2010 - 2014	51
Tabulka 14 Nákladovost a výnosnost plodin v roce 2014	54
Tabulka 15 Možnost eliminace rizik u hospodářských plodin	59
Tabulka 16 Pojištění zvířat pro období 2010 - 2012	62
Tabulka 17 Pojištění zvířat pro období 2013 - 2014	63
Tabulka 18 Nákladovost a výnosnost hospodářských zvířat v roce 2014	65
Tabulka 19 Možnost eliminace rizik u hospodářských zvířat	70
Tabulka 20 Souhrn u hospodářských plodin za období 2010 - 2014	72
Tabulka 21 Souhrn u hospodářských zvířat za období 2010 - 2014	73
Tabulka 22 Finanční rezervy podniku za období 2010 - 2014	74

Přílohy

A Výpočet škodního průběhu²⁴ pro zemědělství v ČR

Rok	Předepsané pojistné (Kč)	Vyplacené pojistné (Kč)	Škodní průběh
2004	739 305 368	396 000 000	54%
2005	707 893 087	436 400 000	62%
2006	763 151 883	624 900 000	82%
2007	771 205 032	618 100 000	80%
2008	957 086 815	822 700 000	86%
2009	889 190 193	1 209 400 000	136%
2010	948 614 124	735 100 000	77%
2011	1 042 154 788	637 600 000	61%
2012	1 066 725 421	1 160 000 000	109%
2013	1 062 614 934	799 342 000	75%

Zdroj: Vlastní výpočet škodního průběhu z dat výroční zprávy PGRLF (2013).

B Vývoj indexu příjmů sektoru zemědělství vybraných zemí EU

Rok	Česká republika	Rakousko	Slovensko	Francie
2006	105,2	112,9	122,1	111
2007	118,9	128,5	128,9	124,9
2008	129,2	125,5	143,4	107,7
2009	105,8	94,8	110,5	88,2
2010	124,9	112,8	168,5	124,7
2011	170	132,9	199,9	130
2012	168,3	124,9	225,3	131
2013	170,4	111,7	219,5	104,8
2014	182,8	109,1	221,7	106

Zdroj: Vlastní práce z dat Eurostatu (2014).

²⁴ Škodní průběh ze zadaných údajů získáme jako podíl vyplaceného pojistného k předepsanému pojistnému v procentech.

C Vývoj předepsaného pojistného v ČR u neživotního pojištění

Rok	Předepsané smluvní pojistné (Kč)
2010	74 499 498
2011	71 064 337
2012	68 103 903
2013	67 543 734
2014	69 076 016

Zdroj: Výsledky ČAP (2014).

D Roční průměrné srážky pro oblast Žabčice

Rok	Celkové srážky (mm)
2010	590,5
2011	379,7
2012	431,6
2013	553,0
2014	576,7

Zdroj: Vlastní práce dle dat z klimatického střediska Žabčice.

E Tržby a náklady zemědělské výroby Žabčic

Rok	Zemědělská půda (ha)	Tržby (Kč)	Náklady (Kč)	Výsledek hospodaření (Kč)
2010	2 610	24 105	44 759	58
2011	2 615	30 554	64 921	153
2012	2 618	23 674	47 494	195
2013	2 603	28 340	48 551	534
2014	2 586	31 288	49 732	400

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.

F Průměrné měsíční teploty v oblasti Žabčice

(°C)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
2010	-3,8	-0,6	4,7	10,3	14	19	21,9	19,2	13,4	7,3	6,5	-3,9
2011	-0,4	-0,9	5,4	12,4	15,3	19,4	19,2	20,5	17,1	9,3	2,5	2,2
2012	1,1	-3,5	7,1	10,8	17	19,9	22,1	21,2	16,2	9,4	6,6	-1,2
2013	-0,1	0,7	1,8	10,6	14,7	18,3	21,9	20,4	14	10,1	5,4	2,1
2014	1,1	2,7	8,5	11,8	14,5	18,8	21,5	17,9	15,6	11,5	7,5	2,4

Zdroj: Vlastní práce dle dat z klimatického střediska Žabčice.

G Průměrné měsíční srážky v oblasti Žabčice

(mm)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
2010	46,8	22,8	9,8	53,1	102,4	79,8	87,9	75,8	57,8	10,4	32,8	11,11
2011	21,4	4,6	39,3	33,2	46,2	42,9	79,8	42,4	31,1	22,6	1,6	14,6
2012	27,4	7,4	2,4	19,8	21,4	101,2	64,6	43	40,2	49,2	19,4	35,6
2013	20,2	42,1	40,8	20,2	109	147,4	4,7	43,6	63,2	35,2	20,4	6,2
2014	22	12,6	5,6	11,2	62,8	43,4	85	113,6	116,2	46,4	29,2	28,7

Zdroj: Vlastní práce dle dat z klimatického střediska Žabčice.

H Dotace a příspěvky pro ŠZP Žabčice

Druh příspěvku	Rok (tis. Kč)				
	2010	2011	2012	2013	2014
Dotace					
Mendelu na účelovou činnost	4 545	3 668	4 800	2 300	2 000
MŠMT na genofondy	4 372	0	0	0	0
<i>Celkem dotace</i>	<i>8 917</i>	<i>3 668</i>	<i>4 800</i>	<i>2 300</i>	<i>2 000</i>
Příspěvková politika státu					
AEO plodiny	236	224	221	202	222
Platba na plochu	9 835	11 405	12 640	14 003	14 260
Bahnice	0	0	0	0	8
Doplňkové přímé platby	2 110	600	0	0	0
Opatření na podporu trhu v oblasti mléčných produktů	178	468	1 112	666	727
Podpora chovu prasat na úhradu nákladů spojených s ochranou proti nákazám	0	0	365	347	0
Částečná úhrada nákladů na odstranění uhynulých zvířat	18	16	0	31	0
Program rozvoje venkova	0	0	39	0	0
Integrovaná produkce vinnice	1 623	1 483	1 415	1 159	1 279
Integrovaná produkce sady	194	203	209	0	0
Zatrávňování orné půdy	299	626	598	323	319
Výsadba vinnic, ochrana před zvěří	66	2 063	0	1 234	3 225
Tele masného typu	0	0	0	26	22
Příspěvek na dojnice	69	60	66	69	99
Genofond masných plemen	3	3	2	3	3
Přenos embryí	4	3	5	3	3
Kontrola užitkovosti ovcí	13	16	8	7	13
Podpora chovných beranů	9	24	26	31	30
PGRLF – dotace úroků z úvěrů	95	104	129	432	261
PGRLF - Podpora pojištění plodin a zvířat	1 065	1 080	1 276	944	973
<i>Celkem státní příspěvky</i>	<i>15 871</i>	<i>18 378</i>	<i>18 111</i>	<i>19 480</i>	<i>21 444</i>

Zdroj: Vlastní práce z rozboru činnosti ŠZP za období let 2010 – 2014.